STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01942

FUN POL TSU POL

Sven Anders Hedin

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

סווען העדין

פון

פאָל צו פאָל

יודיש: י. ש — ר אָ.

פאַרלאַג / ב. שימין /

וואַרשא 1921

Druk. SZ. SIKORA i I. MYLNER Warszawa. Nowolipki 6.

פֿאָרוואָרט.

קיין שום מענטשלאַכע נסיעה ווירקט נישט אַזוי אויף אונזער געמיט, ווי די נסיעה צום צפונפאָל. די אייביקע נאַכט, די אייזבערג, וואָס באַוועגן זיך שטענדיק אין פֿאַרשידענע פֿאַנטאַסטישע געשטאַלטן, די שוואַרצע שניישטורמס, וואָס טראָגן זיך ווי רוחות צווישן הימל און ערד און טויטן-אָפּ יעדן שיין, יעדן גלאַנץ פֿון אייז, דאָס פֿלאַצן פֿונם אייז, וואָס צוטרייסלט די לופֿט, ווי טויזנטער דונערן פֿאַר אַמאָל, די מוראדיקע פֿרעסט, וואָס קוועקזילבער פֿרירט אין זיי, ווי וואַסער, די ווייסע בערן, וואָס וואַקסן שטענדיק אַרויס אַזוי ווי פֿון אונטער דער ערד, מיט ליידיקע הונגעריקע מאָגנס, די מגושמדיקע ים-פֿערד און ים-הינט, וואָס זעען נישט אויס ווי חיות פֿון דער ווירקלאַכקייט, נאָר ווי פֿאַנטאַסטישע באַשעפֿענישן פֿון עפּיס אַ פֿאַנטאַסטיש מעשהלע און, צולעצט, דאָס צפֿונליכט, וואָס שפּילט אויפֿן עק הימל מיט ציטריקע פֿאַרביקע פֿייערן—דאָס אַלץ ציט אונז שטענדיק מיט עפּיס אַ זיסן פּחד און רייצט אונזערע נערוון, ווי אַ געטלאַכער סוד.

און אַהין, צו יענעם סודותפולן צפונפּאָל זײַנען געגאַנגען די שטאַרקסטע מענטשן פון דער ערד. זיי זײַנען געגאַנגען אַנט־פּלעקן דעם סוד פון דער אײביקער נאַכט, אײַז און שנייען און האָבן זיך נישט געשראָקן צו באַצאָלן מיטן לעבן פאַר דעמדאָזיקן סוד.

זיי האָבן זיך פאַרמאָסטן קעגן דער נאַטור, קעגן טויט און קעגן דער אײביקייט, און האָבן געזען יענע ווינקלאַך פון דער ערד, וואָס קיין שום מענטשלאַך אויג האָט זיי פריער נישט געזען. זיי האָבן איבערגעלאָזט דער אומרויִקער צפונגאַכט און דעם מוראדיקן צפון־ים דעם צאַרטן קלאַנג פון אַ מענטשלאַכער שטים, דאָס ליכט פון אַ מענטשלאַך האַרץ. און, נישט גערוט, האָבן זיי ברייטער און ברייטער אויפגעפּראַלט די שווערע טירן פון די גרויסע צפון־סודות.

זיי האָבן געשײַנקט דער געאָגראַפיע זייער וויכטי־קע ידיעות, אָבער דער מוסטער פון מענטשלאַכער דרייסטקייט און גבורה, וואָס זיי האָבן באַוויזן דער וועלט, איז נישט ווי־ניקער וויכטיק פון די ידיעות, וואָס זיי האָבן געשײַנקט דער געאָגראַפיע, און זייער לעבן און טויט איז געווען אַזוי שיין, ווי די שפּילנדיקע פאַרבן פונם צפונליכט אויפן עק הימל.

סוען הערין, וואָס איז אַליין אויך אַ באַקאַנטער רייזנדער, האָט זייער געלונגען צונויפגעשטעלט קליינע, אָבער אינהאַלטרייכע באַשרייבונגען פון זייערע אומפאַרגעסלאַכע נסיעות מיט לעבעדיקע פאַרבן מאָלט ער זייער אײַנזאַמען קאַמף מיט די שטאַרקע כוחות פון אײַז, נאַכט און שטורם, און יעדעס בלעטל פון דעמדאָזיקן בוך, פילט־אָן דאָס האַרץ מיט וואַרימען גלויבן אין דער גבורה און גרויסקייט פונם מענטשן...

ק.

פֿראַנקלינס רייזע.

דורכן אונטערנעמערישן גייסט פֿונם מענטשן זיינען שוין אַלע יבשות, ימים און אינזלען גרינדלאַך אויסגעפֿאָרשט און פֿאַרצייכנט געוואָרן אויף דער געאָגראַפֿישער מאַפּע. נאָר בּיידע פּאָלן, דער צפון-פּאָל און דער דרום-פּאָ, מיטן ים-הקרח און די אינזלען, וואָס אַרום זיי, ליגן נאָך אַלץ פֿאַרן מענטש ווי אַ שווער רעטעניש, איינגעהילט אין אַ טיפֿן סוד; אַלץ, וואָס מען האָט געפּרובט טאָן, כּדי אַריינצודרינגען אין די דאָזיקע געגנטן פֿון אונזער ערד, האָט זיך אָנגעשטויסן אויף אַזעלכע שוועריקייטן, וועלכע מ׳קאָן בּשום אופֿן נישט מנצח זיין. אָבער דער אַנטדעקונגסגייסט פֿונם מענטשן ווייס נישט פֿון קיין שום מידקייטן. די ווייסנשאַפֿט האָט פֿיינט די ווייסע, נישט-בּאַשריבּענע פֿלעקן פֿון דער מאַפּע, און דעריבּער וועט מען פֿריער אָדער שפּעטער בּאַקומען גענויע ידיעות וועגן דעם געוואַלדיק גרויסן ים-הקרח, אָדער די אייזפֿעלדער, וואָס רינגלען אַרום בּיידע פּאָלן. איין שיף נאָכן אַנדערן גייען דאָרט אונטער און פֿיל מוטיקע רייזנדער פֿאַרלירן דאָרט דאָס לעבּן; אָבער נייע שיפֿן מיט נייע רייזנדער לאָזן זיך ווידער אין וויטן געפֿערלאַכן וועג אַריין, און דער מענטש רוט נישט, בּיז ער דערגייט דאָס, וואָס ליגט פֿאַר אים בּאַהאַלטן אין די טיפֿענישן פֿון דער נאַטור. די געלערנטע האָט שטענדיק געצויגן זיך צו בּאַקענען מיטן צפון-פּאָל, ווייל ער ליגט פֿיל נענטער צו אונזער ישוב, ווי דער דרום-פּאָל. ער ליגט אין רעכטן מיטן צווישן די בּרעגן פֿון אייראָפּע, אַזיע און צפון-אַמעריקע, וואו ס׳געפֿינט זיך דער צפונדיקער ים הקרח.

די געשיכֿטע פון דער פּאָלפאָרשונג איז געוואַלדיק רייך מיט
העלדישע מעשים און שרעקלאַכֿע קאַטאַסטראָפעס. מיר ווילן געבן
אַ סעריע דערציילונגען וועגן דידאָזיקע וואונדערלאַכֿע נסיעות.

איידער מען האָט געקאָנט אָנהויבן טראַכֿטן וועגן אַ דירעקטער
רייזע צום צפון-פּאָל, האָט מען געמוזט האָבן אַ גענויע באַ-
קאַנטשאַפט מיט אַלע אינזלען און ים-דורכֿגאַנגען, וועלכֿע ליגן
אויפן ים-הקרח. אַזויאַרום האָט מען געוואָלט געפינען אַ דורכֿ-
גאַנג פון דער גרויסער אינזל גרענלאַנד, וואָס ליגט בּיי צפון-
מזרח-אַמעריקע, ביזן בּערינגישן ים-דורכֿגאַנג, צווישן מערב פון
צפון-אַמעריקע און מזרח-אַזיע, ווי אויך פון בּערינגישן דורכֿ-
גאַנג אַרום סיביר און צפון-אייראָפּע בּיז אַרכֿאַנגעלסק. פאַרן
ערשטן טייל פון אָט דער אויפגאַבּע האָט זיך גענומען דער
איינגלענדער דזשאָן פראַנקלין אין יאָר 1845. דידאָזיקע עקספּע-
דיציע האָט זיך אָבער געענדיקט זייער טרויעריק.
דזשאָן פראַנקלין איז געווען אַן אַדמיראַל אויפן איינגלישן פלאָט.
ער האָט אַדורכֿגעמאַכֿט אַלס אָנפירער פיל עקספּעדיציעס אויף
דער יבשה און אויף די ימים, אין צפון-טייל פון דער ערד-
קויל און אין איר דרום-טייל. ער האָט זיך אויך באַטייליקט אין
פיל ים-שלאַכֿטן און האָט צוזאַמענגעשטעלט געאָגראַפישע מאַפּעס
פון די אַמעריקאַנישע צפון-בּרעגן, באַזונדערס אַרום דעם בּערינ-
גישן ים-דורכֿגאַנג. אים איז דעריבּער גוט באַקאַנט געווען דער
גרעסטער טייל פון די אַמעריקאַנישע צפון-בּרעגן און ער האָט
נאָר געבּרויכֿט אויפזוכֿן אַ וועג אויפן ים צווישן די פיל גרויסע
אינזלען, וואָס ליגן דאָרט. אַזאַ וועג איז בלי ספק געווען. די
פראַגע איז אָבער געווען, צי וועט מען אים קאָנען אַדורכֿגיין
מיטן שיף און צי וועלן די הויכֿע אייזבּערג, וואָס שווימען
דאָרט אַרום אויפן ים, ווי איבּערהויפּט די גרויסע פרעסט, נישט
שטערן דערין. אַ ריי געלערנטע מענטשן האָבן באַשלאָסן אונ-
טערצונעמען אַ גרויסע עקספּעדיציע, כּדי צו געפינען אַזאַ דורכֿ-
גאַנג.
גאַנץ איינגלאַנד האָט זיך באַגייסטערט פאַר אַזאַ אונטערנעמונג.

און פיל הונדערטער העלדישע מענטשן האָבן זיך געמאָלדן אָנטיילצונעמען אין דער עקספעדיציע. אַדמיראַל דזשאָן פראַנקלין איז שוין איינמאָל געווען אין די ווייטע צפון־געגנטן און ער האָט דעריבער געוואָלט ווערן דער אָנפירער פון דער נייער עקספעדיציע. אמת, די איינגלישע אַדמיראַליטעט האָט אפילו מורא געהאַט, אַז פראַנקלין איז שוין צו אַלט פאַר אַזאַ עקספעדיציע, דען ער איז שוין דעמאָלט געווען אַ מאַן פון זעכציק יאָר. אָבער פראַנקלין האָט אויף אַ זיצונג פון דער אַדמיראַליטעט פראָטעסטירט געגען דעם. ער האָט געזאָגט: „איך בין נאָר ניינאונפופציק יאָר אַלט!“ אַזויאַרום איז פראַנקלין באַשטימט געוואָרן פאַרן אָנפירער פון דער עקספעדיציע,—פון וועלכער ער האָט זיך נישט אומגעקערט צוריק...

צוויי גרויסע שיפן האָט מען צוגעגרייט פאַר דערדאָזיקער עקספעדיציע: „ערעבוס“ און „טעראָר“ האָבן זיי געהייסן. אויף „ערעבוס“ האָט פראַנקלין געלאָזט אַרויסשטעלן זיין אַדמיראַלפאָן און זיין געהילף איז געווען דאָרט קאַפיטאַן פידזשעמס. דער אָנפירער פון דער צווייטער שיף איז געווען קאפיטאַן קראָזיער. פאַר דער עקספעדיציע האָט מען אויסגעקליבן אַן אויסגעצייכנטן אָפיצירן־קאָרפוס, וואָס איז באַשטאַנען פון קרעפטיקע לייט, וועלכע זענען פאַרהאַרטעוועט געוואָרן אין פיל ים־נסיעות און האָבן זיך אויסגעצייכנט מיט זייערע גרינדליכע ידיעות וועגן אַזאַ מין נסיעה. בסך הכל האָבן זיך באַטייליקט אין דער רייזע דרייאונצוואַנציק אָפיצירן און הונדערט מיט עלף מאַן מאַטראָזן און אַרבעטער. לעבנסמיטלען האָט מען צוגעגרייט אויף דריי יאָר. אויף ביידע שיפן האָט מען אַוועקגעשטעלט דאַמפמאַשינען—אַ זאַך, וואָס מען האָט נאָך ביז יענער צייט קיינמאָל נישט געהאַט געזען אויף אַ רייזע אין ים־הקרח.

פראַנקלין האָט דערהאַלטן אַ גענויע אינסטרוקציע פון דער אַדמיראַליטעט, אין וואָס פאַר אַ ריכטונג ער דאַרף מאַכן זיין נסיעה, אָבער, נאַטירלאַך, האָט ער דערביי געהאַט דאָס רעכט צו נעמען אַן אַנדער ריכטונג אויך, ווען די אומשטענדן וועלן דאָס פאָדערן. זיין אויפגאַבע איז באַשטאַנען אין פאָלגענדיקן:

אַרויסגעשפּאַרן פון אַטלאַנטישן אָקעאַן, באַדאַרף ער אַרומפאָרן צפון-אַמעריקע און קומען צום בערינגישן ים-דורכגאַנג צווישן אַמעריקע און אַזיע, וואו ער איז ברייט סך-הכּל עטלאַכע וויאָרסט. פון דאָרט דאַרף ער קומען אַהיים דורכן שטילן אָקעאַן און ברייִנגען, נאַטירלאַך, אַ גענויע באַשרייבונג פון דער רייזע און פון די אינזלען, וואָס ער וועט האָבן אַנטדעקט.

דעם 19-טען מאַי 1845 האָבןביידע שיפן—„עֶרעבוס" און „טעראָר" פאַרלאָזן די ברעגן פון איינגלאַנד. די אָנפירער פון דער עקספּעדיציע, מיט אַלע זייערע באַגלייטער זיינען געווען זייער גוט געשטימט. זיי זיינען געווען פעסט אַנטשלאָסן אָנצעווענדן אַלע זייערע כּחות, כּדי צו דערגרייכן דאָס ציל. אַלע האָבן שוין געהאָפט אויף די גוטע וואַרימע ווינטן, וואָס זיי וועלן, ענדלאַך, באַגעגענען אין בערינגישן ים און האָבן זיך געפרייט פאָרויס מיטן גרויסן כּבוד, וואָס זיי וועלן האָבן, ווען זיי וועלן אַריינקומען אין אַן אַמעריקאַנישן פּאָרט דורכן שטילן אָקעאַן.

אַרויסגעקומען אויפן ים, האָט דער אַדמיראַל געהאַלטן אַ פייערדיקע רעדע פאַר זיינע לייט. ער האָט זיי דערקלערט דעם תּכלית פון דער נסיעה און דערביי האָט ער ארויסגעזאָגט די האָפנונג, אַז יעדערער וועט ערפילן ערלאַך זיין חוב. די עקספּעדיציע איז פאַרבייגעפאָרן די אָרקנייאישע אינזלען און האָט צולעצט געזען, ווי ס'ווערן פאַר איר פאַרשוואונדן די דרום-ברעגן פון איינגלאַנד. אַ טאָג נאָכדעם האָבן די רייזנדער שוין דערזען דעם ערשטן אייזבאַרג שווימען אויפן ים. אַזאַ שטיק אייז פאַרנעמט טיילמאָל אַ שטח פון אַ פּאָר וויאָרסט. אַ דרייפיר קלאַפטער כאַפּט ער אין דער הויך און אין וואַסער ליגט ער אַ צען-צוועלף קלאַפטער אין דער טיף. פאַרן גרעסטן טייל מיטגלידער פון דער עקספּעדיציע איז אַזאַ ערשיינונג געווען אַ נייס, וואָס זיי האָבן עס נאָך קיינמאָל נישט געזען און דערביי זיינען זיי געשטאַנען פאַרגאַפט און האָבן באַוואונדערט דעם „שווימענדיקן באַרג". אָבער אָט האָבן זיך באַוויזן נאָך עטלאַכע שווימענדיקע אייזבערג. טייל פון זיי זיינען געווען

שטאַרק אַרונטערגעשווינקט פון אונטן אין וואַסער און האָבן זיך דעריבער איבערגעקערט אַרויף מיטן אונטערשטן טייל. איצט האָט דער אונטערשטער טייל געגלאַנצט ווי קריסטאָל אויף דער זון. אירע שטראַלן האָבן זיך געשפּילט אינם אייזקריסטאָל מיט צענדליקער פאַרשידענע פאַרבן...

צען טעג שפּעטער האָבן ביידע שיפן זיך אָפּגעשטעלט ביי דער אינזל דיסקאָ אויפן מערב-ברעג פון גרענלאַנד. דאָ האָבן זיי זיך צוזאַמענגעטראָפן מיט אַן ענגלישער שיף, וואָס איז אַרויסגעשיקט געוואָרן פאָרויס, צו ברענגען זיי נאָך פּראָוויאַנט, מוניציע און אַלערליי מכשירים, וואָס מען קאָן נאָר געברויכן אויף אַזאַ רייזע. דער קאַפּיטאַן פון דערדאָזיקער שיף איז געווען דער לעצטער מענטש, וועלכער האָט גערעדט מיט די מיטגלידער פון אונזער עקספּעדיציע... ווי ער האָט שפּעטער פאַרזיכערט, האָט ער נאָך קיינמאָל נישט געזען אַזאַ טיכטיקע קאָמפּאַניע מענטשן, וואָס זאָלן זיין אַזוי גוט צוגעגרייט און באַגייסטערט פאַר זייער שווערער אויפגאַבע. ער האָט מיטגענומען מיט זיך די לעצטע פּאָסט פון די עקספּעדיציע-מיטגלידער. טייל פון זיי האָבן אין זייערע בריוו אָנגעוויזן, אַז מען זאָל שרייבן צו זיי אויף אַן אַדרעס קיין קאַמטשאַטקע אָדער גאָר קיין פּאַנאַמע, ווייל אַלע זיינען געווען זיכער, אַז אינגיכן וועלן זיי אַדורכמאַכן זייער געפערלאַכע רייזע און אַריינקומען אין שטילן אָקעאַן. דער אַדמיראַל איז אַזוי זיכער געווען אין זיין ערפאָלג, אַז ער האָט אפילו נישט געהייסן אַראָפּלאָזן די זעגלען פון זיינע שיפן ביי אַ שטורעמוועטער. ער האָט בלויז געטראַכט וועגן איין זאַך—צו קומען וואָס גיכער צום ציל פון זיין עקספּעדיציע! דער אַדמיראַל האָט געוואוסט אויסגעצייכנט, אַז אין די ווייטע געגנטן פון ים-הקרה איז דער ים אָפן פון אייז נאָר אַ קורצע צייט—סוף זומער און דעריבער האָט ער זיך געאיילט צו זיין אַקוראַט סוף זומער אין די ערטער, וואו מען וועט קאָנען אַדורכגיין. איבריגנס, האָט ער זיך בכלל נישט געשראָקן: אויף ביידע שיפן האָט מען אָנגעגרייט פּראָוויאַנט אויף דריי יאָר, פון אויבן ביז אונטן זיינען די שיפן געווען פאַרשטעלט מיט בלע-

בענע קעסטלאַך מיט אַלערליי קאָנסערוון. אין דריי יאָר צייט
קאָן מען דאָך פיל אויפטאָן!
דעם 26-טען יולי האָט אַ שיף פון וואַלפישפאַנגער געזען אויפן
יםביידע שיפן „ערעבוס” און „טעראָר”. דאָס איז געווען דער
לעצטער מאָל, וואָס אַ מענטשלאַך אויג האָט זיי געהאַט געזען...
אַלץ, וואָס מיר ווייסן וועגן דערדאָזיקער פאָל-עקספעדיציע פון
יענער צייט אָן און וועגן איר שרעקלאַכן גורל, שטאַמט שוין
פון גאָר אַנדערע קוועלן...

דעם אַדמיראַלס טריט.

דאָס, וואָס מען ווייס וועגן דעם ווייטערדיקן שיקזאַל פון די צוויי שיפן „ערעבוס" און „טעראָר", שטאַמט נאָר פון די ידיעות, וואָס די שפּעטערדיקע עקספּעדיציעס האָבן צונויפגעזאַמלט. פון דידאָזיקע ידיעות דערוויסן מיר זיך פאָלגענדיקס:

פראַנקלינס עקספּעדיציע האָט קודם כל זיך געלאָזט גיין ווייטער צו צפון-מערב און צווישן צוויי גרויסע אינזלען אין לאַנקייסטערזונד. דאָרט אָבער זיינען די שיפן איינגעפרעסט געוואָרן אין גרויסע אייזפעלדער און האָבן ווייטער נישט געקאָנט גיין.

די דאַמפמאַשינען אין יענער צייט זענען נאָך געווען זייער שוואַך און זיי האָבן געקאָנט גיין נאָר אין רוהיקן אָפענעם וואַסער, אָבער נישט אין שטורמווינט און קעגן געפראָרענעם אייז. אַיין ים-דורכגאַנג צו צפון איז נאָך געווען אָפן און דאָרט זיינען די שיפן טאַקי אַריינגעקומען און דורכגעגאַנגען צווייהונדערט און פופציק קילאָמעטער. אָבער דאַן האָט דאָס אייז זיי אַרומגענומען פון אַלע זייטן און זיי האָבן געמוזט זיך אָפּשטעלן. אַ קורצע צייט נאָכדעם האָט דאָס אייז זיך געעפנט פאַר זיי, אָבער איצט האָבן זיי געקאָנט גיין שוין נישט צו צפון, נאָר צו דרום. עס האָט זיך אָנגעהויבן דער הערבסט. אַלץ אַרום איז געלעגן פאַרדעקט מיט הויכע בערג שניי. אין זונד האָט זיך ווידער אָנגעזאַמלט אייז. ביי אַ קליינער אינזל האָבן די שיפן זיך אָפּגעשטעלט און אָט דאָ האָט מען באַשלאָסן צו האַלטן ווינטער.

ווי אַזוי האָבן די מיטגלידער פון דערדאָזיקער עקספּעדיציע פאַרבראַכט די לאַנגע ווינטערנאַכט?—די אָפיצירן האָבן געלייענט

און געלערנט אין די מיטגעבראַכטע ביכער און די מאַטראָזן האָבן זיך באַשעפטיקט מיטן אויפשטעלן הויכע בערג שניי ביז איבער די זעגלען—עס זאָל זיין וואַרים אין די שיפן. אויף יעדן פאַל האָט מען אויך אויסגעבויט הייזלאַך פון שניי אויף דער יבשה, כדי צו באַשעפטיקן זיך דאָרט מיט וויסענשאַפטלאַכע באַאָבאַכטונגען. מען האָט אויך געהאַט אויסגעשטעלט אַ וואַך. אָט אַזוי האָט זיך עס געצויגן אַ חדשים פיר-פינף. פאַר דער צייט האָט מען קיין איינציק מאָל נישט געזען די זון. אָנשטאָט דעם פלעגט מען האָבן נאַכט אין נאַכט, ס׳הייסט, אין יענע שעה׳ן, ווען ביי אונז, אין אונזער געגנט, איז נאַכט, דאָס צפון-ליכט, וואָס פלעגט באַלייכטן די געגנט מיט אַ שרעקלאַך רויטער באַלייכטונג. ווען די לאַנגע פּאָלאַר-נאַכט איז, ענדלאַך, אַריבער און אין דרום אויפן האָריזאָנט האָט זיך באַוויזן אַ שטרייכעלע ליכטיקייט אויף אַ פּאָר מינוט, איז די רייזנדער געוואָרן אַ ביסל פריילאַכער אויפן האַרצן. די ליכטיקייט האָט פון טאָג צו טאָג, ס׳הייסט יעדע פירונצוואַנציק שעה, אָנגעהויבן זיך פאַרלייגערן און לסוף איז די נאַכט אינגאַנצן פאַרשוואונדן געוואָרן און עס איז געווען נאָר טאָג, דען די זון איז אַ גאַנצן טאָג געשטאַנען אויפן הימל, אָדער ריכטיקער, זי האָט אומאויפהערלאַך צרומגעשפּאַצירט עטוואָס העכער איבערן האָריזאָנט, און זיך געהאַלטן אויף אַ געוויסן מרחק פון דער ערד. איצט האָבן די לייט פון דער עקספּעדיציע אָנגעהויבן מאַכן אָפטע שפּאַצירן אויף די אַרומיקע אינזלען. ביי אַלעמען האָט זיך אויפגעוועקט די האָפנונג אויף אַ גיכער באַפרייאונג, דען מען איז שוין ווייט געווען פון בערינגישן ים-דורכגאַנג: נישט מער ווי 420 קילאָמעטער. צי האָט מען דען נישט געקאָנט זיין זיכער, אַז אויפן נייעם יאָר וועט מען שוין זיין אינדערהיים? וואָס אַ טאָג, וואָס אַ טאָג, בלייבט די זון אַלץ לייגער אויפן הימל און אָט גייט זי דאָך שוין גאָרנישט אונטער. ס׳הויבט זיך דאָך שוין אָן דער לאַנגער פירהזישימדיקער פּאָלאַר-טאָג!

אָבער אָט די אַלע חשבונות האָבן קיין גרויסע ישועות פאָרט נישט געבראַכט. דאָס אייז אַרום גייט זיך נישט פאַנאַנדער...

ערשט אין שפּעטן הערבסט האָט דאָס אייז זיך אַ ריר געטאָן און ביידע שיפן האָבן, ענדלאַך, געקאָנט פאַרלאָזן די קליינע אינזל, נעבן וועלכער זיי זיינען אָפּגעשטאַנען לערך צען חדשים. פאַר דער צייט זיינען דריי פּערזאָן פון דער עקספּעדיציע געשטאָרבן און מען האָט זיי באַגראָבן אין אייז. פינף יאָר שפּעטער, ווען אַהין איז געקומען אַ נייע עקספּעדיציע, האָט מען זייערע קברים מיט די אויפשריפטן אַנטדעקט. אָט אַזוי האָט מען זיך דערוואוסט, אַז פראַנקלין האָט אויף דעם אָרט צוגעבראַכט דעם ווינטער און פון אַ טאָגבוך, וואָס ער האָט דאָרט איבערגעלאָזן, האָט מען זיך דערוואוסט, ווי אַזוי ער האָט דאָרט געלעבט מיט זיינע לייט.

דאָס אייז האָט, ווי געזאָגט, זיך געעפנט, אָבער אַ פרייער וועג דורכצוגיין, איז געווען בלויז צו דרום. די לייט פון דער עקספּעדיציע האָבן די זאַך אויפגענומען מיט גרויס פרייד. צו מערב איז נאָך געלעגן אפילו גראָבער אייז, אָבער דער דרום-וועג האָט דאָך סוף-כל-סוף אויך געמוזט פירן צו מערב. די שיפן האָבן זיך געלאָזן אין וועג אַריין צו דרום און זיך געהאַלטן אָן דער זייט פונם טרייבנדיקן אייז. אין מזרח און אין מערב האָבן זיך באַוויזן די ברעגן פון גרויסע אינזלען. מען האָט זיך געשער-געווען, אַז דאָס איז מסתם קעניג-ווילהעלם-לאַנד, וואָס איז די נאָנטסטע אינזל צו דער יבשה. ס'הייסט אַלזאָ, אַז מען האָט שוין אַדורכגעמאַכט דעם גרויסן טייל פון דער רייזע און עס זיינען נאָך געבליבן סך-הכל לערך צוויי-הונדערט קילאָמעטער ביזן געהאָפטן ים-דורכגאַנג.

און דאָך האָט אָט דער קליינער מרחק אויסגעוויזן אונזערע לייט אומענדלאַך ווייט, ווען זיי האָבן אין אַ פּאָר טעג שפּעטער זיך ווידער דערזען איינגעשלאָסן דורך אומענדלאַכע אייזפעלדער. געטריבן דורך ווינטן און ים-שטראָמען, האָבן זיך אָנגעזאַמלט אַרום זיי גרויסע מאַסן אייזבערג, וועלכע זיינען באַלד צוזאַמענגעפראָרן איינער צום אַנדערן. די עקספּעדיציע האָט נאָך די האָפנונג נישט געהאַט פאַרלאָרן אַרויסצובאַקומען זיך פון דעמדאָזיקן קלעם. אמת, דער צווייטער ווינטער

איז שוין געשטאַנען פאַר דער טיר, אָבער די לעצטע הערבסטקע דרום-שטורעמס האָבן דאָך געקאָנט צוברעכן דאָס אייז און פאַרטרייבן עס צו צפון! דידאָזיקע האָפנונג איז אָבער נישט מקוים געוואָרן, ווייל די אייזבערג האָבן זיך אַלץ מער און מער באַהעפט איינע צו די אַנדערע, איינשליסנדיק די שיפן פון אַלע זייטן. די טעג זיינען דערווייל געוואָרן קירצער, די נעכט לייגער; דער ווינטער האָט זיך שטאַרק דערנענט און מען האָט, ווי אין פאָריקן יאָר, אָנגעהויבן צוצוגרייטען זיך צו אים. די שיפן זיינען איינגעפראָרן געוואָרן, ווען מען האָט זיך געפונען זיבעציק גראַד צפון-ברייט, צווישן די אינזלען פון צפון-אַמעריקע. אין צפון-אייראָפּע געפינט זיך אין אַזאַ געאָגראַפישער ברייט דער צפון-ברעג פון סקאַנדינאַוויע; אָבער דאָרט טראָגט זיך פון ים דער וואַרימער גאָלפשטראָם, וועלכער דערוואַרימט די לופט און דערלאָזט נישט דעם ים איינצופרירן, בשעת אין דער געגנט פון צפון-אַמעריקע בלאָזן נאָר קאַלטע ווינטן און קיין וואַרימע ים-שטראָמען זיינען דאָרט נישטאָ. די לייט פוןביידע פראַנקלינס שיפן האָבן קיין איינציק מאָל אין אָט דער צייט נישט געהערט, ווי דאָס ים-וואַסער זאָל זיך שווינקען אָן די ווענט פון זייערע שיפן!

דאָרדאָזיקער ווינטער איז פאַר די לייט פון דער עקספּעדיציע געווען נאָך אַ סך טרויעריקער, ווי דער פריערדיקער. די שיפן זיינען דורכן אייז פאַרנומען געוואָרן אין אַ שלעכטן אָרט, נעמליך, אויפן אָפענעם ים, וואו ס'איז נישטאָ קיין שום באַשיצונג פון די ווינטן. דאָס וואַסער, וואָס ווערט פאַרפראָרן אויפן אייז, פאַרנעמט, ווי באַוואוסט, פיל מער אָרט, ווי דאָס וואַסער אין ים און דעריבער האָט דאָס אייז געפרעסט די שיפן פון אַלע זייטן און יעדע מינוט זיי געדראָט צוצוקוועטשן, ווי שאָלעכן פון אייער. די שיפן האָבן געקנאַקט און געקרעכצט, געכריפעט און געיאָמערט און ס'האָט זיך געדאַכט, אַז זיי בעטן, מען זאָל זיי אַרויספירן אויפן פרייען ים צו קעמפן בעסער מיט די כוואַליעס. ווי לאַנג וועלן די שיפן נאָך האַלטן זיך אַזוי? יעדע מינוט האָט מען געמוזט דערוואַרטן, אַז דאָס האָלץ, פון וועלכן

די שיפֿן זײַנען געבויט געוואָרן, ווען פּלאַצן און די שיפֿן וועלן פֿאַרשווינדן אין דער טיפֿעניש פֿון ים... דאָס לעבן אויף אַזאַ שיף איז פֿול ווייטיק, דאגה און יאָמער! שרעקלאַכער נאָך איז געוואָרן די לאַגע, ווען די זון איז, ענדלאַך, פֿאַרשוואונדן געוואָרן. ווי די שאָטנס, זײַנען די מענטשן אַרומגעגאַנגען אין די פֿינסטערע קאָרידאָרן פֿון זייערע שיפֿן, וואו די לופֿט איז געווען פֿײַכט און פֿאַרדאָרבן. אַרויסגיין אין דרויסן איז אויך געווען נישט בעסער, דען אַרום איז געווען חושך-פֿינסטער, מען האָט די וועלט נישט געזען, באַזונדערס, ווען שנײַווינטן האָבן געקערט הימל און ערד. און אָט פֿלעגט מען זיך ליגן פֿאַרשלאָסן אין די שיפֿצימערלאַך, לייענען דאָרט דעם תּנ״ך בײַ אַ קליין חלבֿ-ליכטל און בעת מעשׂה הערן דאָס שרעקלאַכע קרעכצן פֿון דער שיף, וואָס קאָן זיך ענדיקן יעדע מינוט מיט אַ קאַטאַסטראָפֿע. טײלמאָל, ווען דאָס אײַז פֿלעגט אָנהייבן אומוואַרפֿן די שיף און אַלץ אינעווייניק האָט זיך אָנגעהויבן אַרומשליידערן פֿון איין אָרט צום צווייטן, איז די לאַגע געווען גאָר אומדערטרעגלאַך; מען איז קיין איינציקע מינוט נישט געווען זיכער מיטן לעבן. דער עולם פֿלעגט ווערן עטוואָס מונטערער, ווען די גלאָק פֿלעגט אָנהייבן רופֿן אַלעמען צום עסן. אָבער אויך אין אָט דער ווײַלע איז די מרה-שחורה אינגאַנצן נישט פֿאַרשוואונדן, דען יעדער איינער האָט פּשוט מורא געהאַט אויפֿצוהייבן די אויגן צום אַנדערן, ווײַל מען האָט שוין געוואוסט, אַז מען וועט דערבײַ דערזען נאָר אַ פֿאַרצווייפֿלטע און טרויעריקע מינע און קיין גוט וואָרט וועט מען אודאי נישט הערן, ווײַל קיינער האָט דאָך קיין נײַעס נישט געהאַט צו דערציילן. יעדערער האָט דעריבער זיך געאײַלט וואָס גיכער צו ענדיקן דאָס עסן און פֿאַררוקן זיך אין זײַן ווינקעלע. אָ, ווי דערלעבט מען שוין, אַז די שרעקלאַכע פֿינסטערניש זאָל אַריבערגיין און די זון זאָל זיך שוין ווידעראַמאָל באַווײַזן!

מיט פֿראַנקלינס עקספּעדיציע האָט, אויסערדעם, זיך נאָך געטראָפֿן אַ שרעקלאַכע נידערטרעכטיקייט, וועלכע מען קאָן דערמאָנען נאָר מיט אָפּשוי: דער סוחר, וואָס האָט זיך אונטערגענומען צוצו-

שטעלן פאַר דער עקעפּעדיציע פלײשקאָנסערוון, דעררעזיקער סוחר האָט אָנשטאָט פריש פלײש אָנגעפּאַקט די בלעכענע קעסט־לאַך מיט שפּענער, זאַמד און פאַרפוילט פלײש. שפּעטער האָט מען אַנטדעקט טויזנטער קעסטלאַך אַזעלכע אויף די ברעגן, וואו די שיפן האָבן זיך ווינטער אויפגעהאַלטן. מיט אַזאַ פּראָוויאַנט האָט מען זיך נישט געקאָנט האַלטן דרײַ יאָר לאַנג, און די לײַט פון דער עקספּעדיציע האָבן שוין דעם צווייטן ווינטער געמוזט ציטערן, אַז עס וועט זײ אײַנגיכן פאַרפעלן פּראָוויאַנט. אויב צום דריטן ווינטער זאָל קיין הילף נישט קומען, דאַן וועלן זײ אַלע מוזן אומקומען פון הונגער!

ענדלאַך, איז אָבער דער צווייטער ווינטער אויך אַריבער, און די זון האָט זיך צוריק באַוויזן. אין די שיפקאָרידאָרן איז ביסלאַכווייז געוואָרן ליכטיקער און מען האָט שוין מער נישט געברויכט אָנצוצינדן דאָס חלב׳נע ליכטל, כדי צו קאָנען לייענען אַ בוך. לסוף איז אויך געקומען די צייט, ווען די זון האָט ווידער אָנגעהויבן שײַנען פּיראָונצוואַנציק שעה נאָכאַנאַנד און פערבלענדן די אויגן מיט אירע ליכטיקע שטראַלן, וועלכע האָבן אַדורכגעשײַנט דורך די אײַזווענט, אין וועלכע די שיפן זײַנען געווען אײַנגעשלאָסן. פונדערווײַטן, אין דרום און אין מזרח, האָבן זיך געזען די בערג פון קעניג ווילהעלם־לאַנד. אָ, ווען דאָס אײַז זאָל נאָר אַ ביסל לאָקערער ווערן און זיך לאָזן גיין ווייטער! אָבער ווייטער צו מערב זײַנען נאָך אַלץ געלעגן אומ־ענדלאַכע אײַזפעלדער און די שיפן זײַנען בלי ספק באַשעדיקט געוואָרן דורך דער געוואַלטיקער פּרעסונג פונם אײַז. צוויי אָפּי־צירן מיט נאָך זעקס מאַן האָבן זיך געלאָזט וואַנדערן איבערן אײַז צופוס אויף קעניג ווילהעלם־לאַנד, פון וואַנען מען קאָן בײַ אַ קלאָרן וועטער דערזען די יבשה פון צפון־אַמעריקע. דאָרט, פון וואַנען זײ האָבן זיך צוריק אומגעקערט צו די שיפן, האָבן זײ צווישן די שטיינער אַנידערגעלייגט אַ קורצן באַריכט וועגן זייער לעבן אויף די שיפן. דעמדאָזיקן באַריכט האָט מען געפונען מיט פיל יאָרן שפּעטער.

די וואַנדערער זײַנען געקומען צוריק מיט גוטע ידיעות און

גרויסע האָפֿנונגען. אָבער וואָס פֿאַר אַ קלאַפּ האָט זיי דאָ געטראָפֿן! אַדמיראַל פֿראַנקלין ליגט אויפֿן בעט שוין האַלב טויט... דאָס צו־לאַנגע וואַרטן האָט אים געקאָסט דאָס לעבן. ער האָט נאָר דערלעבט צו הערן די גוטע ידיעה פֿון די וואַנדערער, אַז מען קאָן באַטראַכטן דעם צפֿון־מערב־דורכגאַנג אַלס אַנטדעקט. אַ פּאָר טעג נאָכדעם, אין יוני 1847, איז ער געשטאָרבן, און דערדאָזיקער טויט דאַרף נאָך באַטראַכט ווערן אַלט אַ גליק פֿאַר אים, אין פֿאַרגלייך מיט דעם, וואָס עס האָט דערוואַרט זיין עקספּעדיציע...

דער לאַנגער פּאָלאַר־טאָג האָט דעמאָלט דערגרייכט זיין גרעסטע הויך. די זונשטראַלן האָבן זיך געבראָכן אין קריסטאָלאייז און זיינען זיך צופֿאַלן אין אַלע פֿאַרבן פֿון רעגנבויגן. אויף די שיפֿן איז געווען טויטשטיל. אויפֿן הויכן זעגל האָט געפֿלאַטערט די איינגלישע פֿאָן. ערנסטע מענטשן זיינען אַרומגעגאַנגען שטיל און פֿאַרטראַכט, גערעדט אויפֿן אויער צווישן איינאַנדער נעבן דעם צימער פֿון אַדמיראַל. בלאָס און אָן כּוח זיינען זיי געבליבן, ווי יתומים, ווען זייער אָנפֿירער, וועלכער האָט בעסער ווי עמיצער פֿון זיי געקאָנט די ברעגן פֿון דער נאָנטער יבשה, איז געשטאָרבן. דער שיפֿסטאָליאַר האָט אויסגעבויט אַ טרומנע פֿאַרן אַדמיראַל. דער אַדמיראַל איז דערין אַריינגעלייגט געוואָרן אין זיין פֿולן מונדיראָנצוג. די טרומנע האָט מען אַרויפֿגעטראָגן אינדערהויך אויפֿן שיף און פֿון דאָרט אויפֿן אייז אַראָפּ. אַ קבר האָט מען אויסגעהאַקט אינעם קריסטאָל־קלאָרן אייז; דאָרט האָט מען אַריינגעשטעלט די טרומנע און צוגעדעקט זי מיט שטיקער אייז און פֿאַרשאָטן מיט אייזפּולווער. דער נייער קאָמאַנדיר, קאַפּיטאַן קראָזיער, האָט באַקלאָגט דעם אַדמיראַל אין אַ האַרציקער טרויערעדע, און אַלע שיפֿסלייט האָבן זי אויסגעהערט אין אַ פֿייערלאַכער שטימונג. יעדערער פֿון זיי האָט זיך דערביי דערמאָנט, אַז אויך אים וואַרט אפֿשר אָפּ אַזאַ קבר אינעם וויסטן אייז־מדבר; אָבער קיינער האָט דערביי נישט געשפּירט קיין חרטה אויף זיין טיילנעמען אין דער רייזע; פֿאַרקערט, יעדערער איז זיך דערהויבן געוואָרן אין די אייגענע אויגן, דען

ער האָט דערשפּירט, ווי גרויס עס איז די מסירות־נפש, מיט וועלכער ער האָט זיך געלאָזן אין ווייטן אייז־מדבר אַריין אין די אינטערעסן פון דער מענטשהייט און דער וויסנשאַפט...

אין אַ טיפן שווייגן האָבן די שיפסלייט זיך אומגעקערט צוריק צו זייערע איינגע און פינסטערע וואוינונגען אין די שיפן, וואו זיי האָבן זיך איצט געשפּירט אומגליקלאַכער און פאַרלאָזענער, ווי פריער. זיי זיינען איצט ווידער פאַראורטיילט געווען צו בלייבן אַ יאָר לאַנג איינגעשלאָסן אין די שרעקלאַכע אייזבערג!

אין נאַכט און אייז.

מ׳איז ווידער געקומען די צייט, ווען דאָס אייז האָט זיך אָנגעהויבן באַוועגן און מען האָט געקאָנט האָפן, אַז ס׳וועט זיך ווייזן אַ פרייער וואַסערוועג. די שיפסלייט האָבן אָנגעהויבן מאַכן עקספּעדיציעס אין אַלע זייטן, וואו ס׳האָט זיך נאָר געזען דער אָפענער ים. אָבער אַלץ איז געווען אומזיסט, דאָס אייז האָט זיי געהאַלטן פעסט איינגעשלאָסן! אין אַ געוויסן טאָג האָבן זיי באַמערקט, צו זייער גרויסער פרייד, אַז דאָס גאַנצע אייזפעלד, אין וועלכן זיי זיינען איינגעשלאָסן, באַוועגט זיך צו דרום צו. דידאָזיקע אַנטדעקונג האָט עטוואָס פאַרלייכטערט די געמיטער, דען מען האָט זיך געטרייסט מיטן געדאַנק, אַז אַזויאַרום וועט מען דאָך אפשר קומען צו דער יבשה. די שיפסלייט איז געווען באַוואוסט, אַז אין וויטן צפון האָט אַ גרויסע אַמעריקאַנישע אינדוסטריע-געזעלשאַפט געגרינדעט אַ האַנדלס-סטאַציע, און זיי האָבן איצט געהאָפט, אַז עס וועט זיי אפשר געלינגען צו קומען צו דערדאָזיקער סטאַציע און אַזויאַרום וועלן זיי געראַטעוועט ווערן...

דער הערבסט איז דערווייל געגאַנגען מיט שנעלע טריט, אָבער די האָפנונג אויסגעלייזט צו ווערן האָט פאַר די שיפסלייט ווידער אָנגעהויבן פאַרשווינדן, דען וואָס אַ טאָג ווייטער, איז מען אַלץ נענטער געקומען צום ווינטער. דערדאָזיקער דריטער ווינטער האָט געדאַרפט זיין דער שרעקלאַכסטער, דען אין יענע ווייטע מקומות טרעפט מען נישט ווינטערצייט קיין שום חיה אָדער עוף, אויף וועלכע מען וואָלט געקאָנט גיין אויף יאַגד און באַנייען כאָטש פיל-ווייניק דעם קאַרגן זאַפאַס פון כּראַ-

וויאַנט. די שיפסלייט האָבן זיך אָנגעהויבן שרעקן, אַז ס'וועט זיי אויסקומען ביסלאַכווייז פון הונגער. זומער וואָלט מען נאָך געקאָנט האָפן צו פּאַקן ערגעץ אַ הירש אָדער אַ מאָשוס-אָקס, וועלכע קומען אַהין און נערן זיך דאָרט מיטן מאָך, וואָס זיי גראָבן אַרויס מיט די קאָפּיטעס פון אונטערן שניי. זייער פלייש איז אַזוי גוט, ווי דאָס פלייש פון אַ בהמה און אַ שעפּס. ווען פראַנקלינס שיפסלייט וואָלטן באַגעגנט אַ סטאַדע פון צוואַנציק-דרייסיק אַזעלכע חיות, וואָלטן זיי געראַטעוועט געוואָרן פון הונגערטויט. ווען זיי וואָלטן, לפּחות, באַמערקט אייזבערן — אין אַ הונגערצייט קאָן מען דאָך אויך זייער פלייש עסן! — אָדער ים-פערד מיט זייער דיקן שמאַלצרוקן, פון וועלכן מיר באַקומען טראָן, צי ים-הינט, וואָלטן זיי געהאַט וואָס צו עסן! די שיפסלייט האָבן פאַרלאָרן יעדע האָפנונג צו קאָנען באַנייען זייער פּראָוויאַנט. די שיפסלייט האָבן בײַ זיך געהאַט אַלערליי ביכער און מאַפּעס, אויף וועלכע עס זיינען געווען פאַרצייכנט אַלע אַרומיקע האַנדלס-סטאַציעס און קאָאָניעס פון די עסקימאָסן און זיי איז גוט באַוואוסט געווען, אַז די עסקימאָסן לעבן נאָר פונ'ם פלייש פון דידאָזיקע חיות, אָבער די שפּעטע ווינטערצייט האָט זיי געשטערט אויסצונוצען זייערע ידיעות. די שיפסלייט האָבן באַשלאָסן איבערצווינטערן אַ דריט מאָל אויף די שיפן און זען אויסקומען מיט די שפּייזן, וואָס זיי האָבן.

ווי עס שיינט, זיינען די שיפסלייט געווען אַזוי אָפּהענטיק, אַזוי אָן מוט, אַז זיי האָבן אפילו אין הערבסט גאָרנישט אונטערגענומען קיין מיטלען צו פאַרבעסערן זייער לאַגע. זיי זיינען שוין אַלע געווען אַזוי אָפּגעשוואַכט פון זייערע צוויי-יאָריקע באַמיונגען, אַז זיי האָט פּשוט פאַרפעלט כּחות דערצו, און אין אָט אַזאַ צושטאַנד האָבן זיי זיך צוגעגרייט צו זייער לאַנגן ווינטערשלאָף! דערווייל פלעגט די זון זיך נאָך באַווייזן אויפן ברעג הימל אויף אַ שעה אָנדערטהאַלבן, אָבער באַלד זיינען די ליכטיקע מינוטן געוואָרן ווינציקער און, ענדלאַך, איז געקומען דער טאָג, ווען מען האָט נאָר אויף איין אויגנבליק געזען די רובינענרויטע. שטראַלן פון דער זון איבערן האָריזאָנט.

אויף צומאָרגנס האָט מען שוין אַרום צוועלף בייטאָג געהאַט נאָר אַ בין־השמשות; דאַן איז דער בין־השמשות אויך געוואָרן פֿינסטערער און פֿינסטערער, און נאָר אַ בלוטרויטער פּאַסיק אויפֿן בּרעג הימל האָט נאָך געוואָרפֿן אַ פֿורפֿורשיין אויף די אייזפעלדער. אָבער באַלד איז אויך אָט דער לעצטער גרוס פֿון דער זון פֿאַרשוואונדן געוואָרן און ס׳האָט זיך אָנגעהויבן די פּאָלאַרנאַכט, וועלכע דויערט אין יענע געגנטן זעכציק טעג לאַנג, בשעת אויפֿן צפֿון־פּאָל גופֿא דויערט זי געגנוי זעקס חדשים. אויפֿן הימל האָבן געשיינט די שטערן אין דער צייט, ווען דער זייגער אין דער קאַיוטע פֿון די אָפֿיצירן האָט געשלאָגן צוועלף בייטאָג.

אמת, נישט אַלעמאָל איז שטאָק־פֿינסטער. אויסער די שטערן, וועלכע שיינען אין דער ריינער לופֿט און ביי אַ שאַרפֿן פֿראָסט פֿיל קלאָרער און העלער, ווי ביי אונז, איז אויפֿן הימל אויך געשטאַנען די לבנה. אָבער אין איר מאַטער און בלאַסער שיין האָבן די אייזפֿעלדער אויסגעזען נאָך טרויעריקער און וויסטער. אין דער פֿולשטענדיקער פֿינסטערניש האָט מען, לפּחות, נישט געזען, ווי וויסט און ליידיק עס איז אַלץ אַרום.

ווער ס׳פֿאַרברענגט אַ ווינטער צום ערשטן מאָל אין די ווייטע פּאָלאַרלענדער, דער געפֿינט די דאָרטיקע לאַנגע נאַכט זייער שיין און אינטערעסאַנט: דאָס טיפֿע שווייגן פֿון דער קאַלטער טונקלקייט מאַכט אַ וואונדערלאַכן איינדרוק אויפֿן געמיט. דאָרט זעט מען אויף טריט און שריט גאָטס אַלמעכטיקייט. צו באַוואונדערן איז אָבער דאָס צפֿון־ליכט, וועלכעס מען זעט שוין זייער אָפֿט אויף דער סקאַנדינאַווישער האַלבאינזל און אין אַרכאַנגעלסקער גובערניע, ווי אויך אין די ווייטע צפֿון־קאַנטן פֿון רוסלאַנד.

אמת, היינט ווייסן מיר שוין, וואָס דידאָזיקע ליכטיקייט באַטייט, דען זי שטאַמט דערפֿון, וואָס די מאַגנעטישע און עלעקטרישע קראַפֿט פֿון דער ערד ווירקט אין די געגנטן פֿון פּאָל זייער שטאַרק און רופֿט אַרויס לופֿטשיינונגען; אָבער פֿונדעסטוועגן קומט־פֿאָר דידאָזיקע זעלטן־שיינע באַלייכטונג העכסט וואונדערלאַך און מען שטייט פֿאַר איר ווי פֿאַר אַ וואונדערלאַכער רע־

טעניש. ווען די פייערצונגען פונם צפון־ליכט פלעגן זיך באַווייזן אויפן הימל, פלעגן די פאַרצייטיקע שווערישע פעלקער גלויבן, אַז דאָס רייטן מלאכים פון הימל אויף ווייס־פייערדיקע פערד און ציען מיט זיי אין קאַמף קעגן דעם פיינט. על־פי־רוב איז דאָס צפון־ליכט נישט קיין באַשטענדיקס. עס שיינט־אויף פלוצ־לונג, שטייט אַ ווײַלע אויפן הימל, ווערט בלאַס און פאַרשווינדט. אַמליינגסטן דויערט דאָס צפון־ליכט, וועלכעס זעט אויס ווי רונ־דיקע קוילן אָדער רעגנבויגנאַרטיקע קרייזן, וועלכע דערהויבן זיך טיילמאָל הויך אין הימל אריין. אָפט זעט מען נאָר איין העלפט פון אַזאַ קרייז, וואָס שיינט ווי אַ פייערזייל אין עק צפון פון האָריזאָנט. אַן אַנדערש מאָל זעט מען אויפפלאַקערן פלאַמענצינגער, וועלכע זיינען אונטן רויט און אויבן גרין, און שוועבן אַרום געשווינד אויפן הימל. וואָס ווייטער צו צפון, איז די ליכט געלבלאַכער. ווען זיינע שטראַלן פאַרייניקן זיך אַלע אין איין פונקט, זעט עס אויס ווי אַ קרוין. אין אַזאַ שייַנענדי־קער קרוין ווייזן זיך פראַכטפולע פאַרבן, וועלכע טוישן געשווינד זייער קאָליר. אָבער זעלטן איז זייער שיין אַזוי שטאַרק און העל, ווי די ליכטיקייט פון דער פולער לבנה. אַמפּראַכטיקסטן איז דאָס צפון־ליכט, ווען די שטראַלן לאָזן זיך אַראָפּ פון הימל, ווי אַ פאָרהאַנג, וואָס פלאַטערט אין ווינט.

פאַר אונזערע שיפסלייט, וועלכע זיינען געזעסן ווי געפאַנגענע אין אייז, האָט אָבער דאָס צפון־ליכט נישט געהאַט מער קיין חן. אויסגעמאָגערט און אויסגעמאַטערט פון שפּייזן זיך מיט פאַרדאָר־בענעם פּראָוויאַנט, זיינען זיי געלעגן אין זייערע קאַיוטעס און צוגעהערט זיך, ווי דער אומרו פון וואַנטזייגער קלאַפּט אָפּ די מינוטן איינע נאָך דער אַנדערער. אין זייער לעבן איז קיין שום ענדערונג וואָכנלאַנג נישט פאָרגעקומען. אַרום האָט גע־הערשט אַ שטילקייט פון טויט. די סטאַליאַרעס נאָר האָבן אָפט געהאַט צו בויען טרומנעס, און קאַפּיטאַן קראָזיער האָט שוין גע־קענט זיינע מתים־הספדים אויסנווייניק. אין לעצטן ווינטער זיי־נען געשטאָרבן ניין אָפיצירן און עלף מאַטראָזן, ווי מען קאָן עס אַרויסזען פון אַ קליינער רשימה, וואָס מען האָט עלף יאָר־

שפּעטער געפונען אונטער אַ פּיראַמיד פון שטיינער, וועלכע איז געווען צוזאַמענגעלייגט אויפן ברעג.
אויך די פינסטערע חדשים פון דריטן ווינטער האָבן אָבער זיך שוין געהאַלטן ביים ענדיקן. אין דרום האָט זיך ווידער באַוויזן אויפן ברעג הימל אַ רויט פּאַסיקל, וועלכעס איז געוואָרן אַלץ ליכטיקער און העלער. אָנשטאָט דעם שטענדיקן חושך האָט מען דערזען אַ בין-השמשות און, ענדלאַך, האָבן זיך באַוויזן אויפן הימל די ערשטע שטראַלן פון דער זון. קיינמאָל האָבן נאָך מענטשן מיט אַזאַ פרייד נישט באַגעגנט די זון, ווי די שיפס-לייט פון פראַנקלינס עקספּעדיציע דעם דריטן ווינטער. פאַר זיי זיינען דידאָזיקע שטראַלן געווען די בשורה פון לעבן און רע-טונג. די זון האָט זיי נישט בלויז געלויכטן, זי האָט זיי אויך געבראַכט פרישן מוט און נייע האָפנונגען. צי וועלן דידאָזיקע האָפנונגען זיך פאַרווירקלאַכן? אָדער צי וועלן זיי נישט זיין די לעצטע אין זייער לעבן?...

די וואַנדערונג צום טויטבערג.

צום לעצטן מאָל האָט מיט דער נייער זון אויפגעוואַכט אין די שיפסלייט די האָפנונג. דער קאַפּיטאַן קראָזיער איז אפילו געווען זיכער, אַז דאָס איז נישט קיין אומזיסטע האָפנונג, דען קיינמאָל האָט אים נישט פאַרלאָזט זיין פעסטער מוט. ער האָט דעריבער באַשלאָסן אָנצעווענדן אַלע כחות און מאַכן די לעצטע פּראָבע, צו באַפרייען זיך פון די אייזמויערן, וועלכע האָבן אים, ווי מיט אייזן איינגעשמידט. איינמאָל, אין אַ פרימאָרגן האָט ער פאַרזאַמלט אַלע זיינע לייט און האָט זיי דערקלערט אין אַ פייערלאַכער רעדע, אַז מען באַדאַרף איצט מאַכן די לעצטע פּראָבע צו ראַטעווען זייער לעבן און ער רעכנט דעריבער, אַז יעדער וועט טאָן, וואָס ער וועט נאָר קאָנען און וואָס עס וועט זיך נאָר פאָדערן. בסך-הכל איז די עקספּעדיציע איצט באַשטאַנען שוין בלויז פון הונדערט און פינף מאַן, אָבער פיל פון זיי זיינען געווען קראַנק און טייל זיינען שוין געלעגן גוסס. די יונגע זון האָט אָבער ביי אַלעמען גלייך דערוועקט פרישן מוט מיט פרישע כוחות און אַ גרויס חשק צו אַרבעטן. מען האָט געמאַכט עטלאַכע שליטנס. מיט פיל יאָרן צוריק זיינען אויף דעם אָרט איינגעפראָרן געוואָרן דריי שיפן צו כאַפּן וואַלפישן; אויך זיי האָט מען באַפרייט פון אייז און אַרויפגעבראַכט צוזאַמען מיט די שליטנס אויפן אייז. פונם פּראָוויאַנט, וואָס מען האָט דעמאָלט פאַרמאָגט, האָט מען אויסגעקליבן דאָס בעסטע און איינגעפּאַקט אין די שליטנס, אויף וועלכע מען האָט אויך אַרויפגענומען אַלע אינסטרומענטן, ביקסן און מוניציע, געצעלטן און אַלערליי אַנדערע זאַפּאַסן. אַ באַזונדערן שליטן מיט

בעטלאַך האָט מען איינגעאָרדנט פאַר די חולאים. בינו־לבינו זיינען די טעג געוואָרן לייגער, און לסוף איז ביי אַלעמען אַזוי שטאַרק געוואָרן דער חשק צו לאָזן זיך באַלד אין וועג אַריין, אַז וועגן אָפּלייגן די נסיעה האָט שוין איצט מער נישט געקאָנט זיין קיין רייד. אָבער דוקא אָט די איילעניש האָט זיך געדאַרפט אַרויסווייזן קריטיש פאַר די פאַראומגליקטע. דער מיטגענומענער פּראָוויאַנט האָט געקאָנט קלעקן העכסטענס אויף פערציק טעג, אָבער צו יענער צייט האָט מען נאָך נישט געקאָנט האָפן אויף הירשן אָדער ים־פערד, וועלכע מען וואָלט געקאָנט דערשיסן און זיך נערן מיט זייער פלייש.

איידער מען האָט זיך אַוועקגעלאָזט אין וועג אַריין, האָט יעדערער נאָכאַמאָל איבערגעקוקט זיינע איבערגעלאָזטע זאַכן אין די שיפן און מיטגענומען בלויז דאָס, וואָס מען האָט געקאָנט. אַ תנ״ך און אַ זייגער האָט יעדער מיטגענומען אין קעשענע. די אָפיצירן האָבן צום לעצטן מאָל אָפּגעהאַלטן אויפן שיף אַ באַראַטונג; מען האָט אַדורכגעקוקט אַלץ, צי האָט מען עפּיס נישט פאַרגעסן. אין די שיפן האָט איצט אויסגעזען אַזוי, ווי אין אַ פאַרפלייצט הויז, פון וואַנענמען אַנטלויפט אין איילעניש און מען פאַרכאַפּט מיט זיך נאָר דאָס נויטיקסטע.

דעם 22־טן אַפּריל 1848 האָט זיך דערהערט דער סיגנאַל צו דער רייזע, און די שווער־באַפּאַקטע שליטנס האָבן זיך מיט גרויס מי גענומען רירן אויפן אייז. די מאַטראָזן האָבן אָן אויפהער געמוזט אַרבעטן מיט זייערע העק, לאָפּאַטעס און שפּיזן, צו באַפרייען דעם וועג פון די שטיקער אייז, וואָס האָבן אַרויסגעשטאַרטשעט אויף יעדן שריט און טריט. ביז קעניג ווילהעלם־לאַנד האָט מען געהאַט צו גיין נאָר פינפאונצוואַנציק קילאָמעטער און פונדעסטוועגן האָט דער וועג געדויערט דריי טעג! הינטער זיך האָבן די לייט נאָך אַלץ געזען אַרויסשטאַרטשען די זעגלען פון זייערע שיפן. ביסלאַכווייז זיינען זיי אַנטרונען געוואָרן פון די אויגן.

דער קאַפּיטאַן, וואָס האָט אָנגעפירט מיט דער נסיעה, האָט אָבער איינגעזען, אַז ווייטער אַזוי צו גיין איז גאָר אוממעגלעך:

מען האָט צופֿיל משא מיט זיך. מען האָט דעריבער פֿון דאָסניי אַדורכגעקוקט די פּאַרפּאַקטע זאַכן און אַרויסגעוואָרפֿן אַלץ, וואָס איז נישט געווען באַזונדערס נויטיק. דידאָזיקע זאַכן האָבן אין עטלאַכע יאָר אַרום געפֿונען יענע רייזנדער, וועלכע זיינען געפֿאָרן אויפֿזוכן די שיפֿסלייט... דאָס זיינען געווען: מונדירן, מעשענע קנעפּ, מעטאַלזאַכן און שפּילצייג, וועלכע מען וואָלט געקאָנט אויסטוישן ביי די עסקימאָסן און אינדיאַנער אויף עסנוואַרג. מיט זיך האָט מען שוין איצט געפֿירט נאָר פּראָוויאַנט און מוניציע, ווייל ווען דאָס ערשטע וועט זיך ענדיקן, וועט מען אפֿשר מיט דעם צווייטן קאָנען באַקומען פֿריש פֿלייש.

די רייזע האָט זיך אָנגעהויבן אויפֿסניי שוין מיט לייכטערע שליטנס. אָבער מען איז נאָך נישט וויט אָפּגעגאַנגען, ווען דער לייטינאַנט פֿון שיף „טעראָר", דזשאָן אירווינג, איז אַנידערגעפֿאַלן טויט. די חברים האָבן אים איינגעוויקלט אין זעגללייוונט, אַרומגעוויקלט דעם קאָפּ מיט אַ זיידענעם טוך און אַנידערגעלייגט אים צווישן אויפֿגעשטעלטע שטיינער. דעמדאָזיקן קבר האָבן זיי אויך מיט שטיינער פֿאַרדעקט. נעבן זיין קאָפּ האָבן זיי אַנידערגעלייגט אַ מעדאַליאָן מיט דער אויפֿשריפֿט: „צווייטער מאַטעמאַטיק-פּריז פֿון דער קעניגלאַכער פֿלאָט-קריגסשולע, געגעבן דזשאָן אירווינג 1830". לויט דעמדאָזיקן מעדאַליאָן האָט מען שפּעטער אַנטדעקט זיין קערפּער און אָפּגעפֿירט דעם מת צו קבר אבות קיין איינגלאַנד.

איצט ווערן אָנגערופֿן אויף קעניג ווילהעלם-לאַנד צוויי אַריינפֿאָר-וועגן מיטן נאָמען פֿון די שיפֿן, וואָס האָבן געהערט דערדאָזיקער אומגליקלאַכער עקספּעדיציע. ביים צפֿונדיקן אַריינפֿאָר-וועג, וועלכער הייסט „ערעבוס", זיינען די אומגליקלאַכע געווען אַזוי אויסגעמאַטערט, אַז זיי האָבן דאָ איבערגעלאָזן אַ שליטן מיט צוויי וואַלפֿיש-שיפֿלאַך, ווי אויך פֿיל אַנדערע זאַכן. אויפֿן וועג זעט מען אַ היבש ביסל קברים, וועלכע זיי האָבן איבערגעלאָזן. די קברים זיינען אַלץ איינפֿאַכער, וואָס נענטער צו דרום. קענטיק, אַז די אומגליקלאַכע זיינען שוין אַזוי געוויינט

געווען צו מאַכן די קברים, אַז ס'האָט זיי שוין מער נישט גע-קימערט, ווי אַזוי זיי וועלן אויסזען. קיין כחות צו איבעריקער אַרבעט האָט מען אויך נישט געהאַט!...

אָבער אָט איז געקומען דאָס שרעקלאַכסטע! אויפן אַריינפאָר-וועג „טעראָר" האָט זיך אָנגעהויבן אַ פּירוד צווישן די מאַטראָזן און ס'איז נישט געווען קיין מאַכט, וואָס זאָל זיי פאַרייניקן און צווינגען צו געהאָרכן. געבליבן זיינען נאָך לערך הונדערט מאַ-טראָזן מיט אָפיצירן און אָט האָבן זיי זיך צוטיילט אויף צוויי גרופּעס. די שוואַכערע גרופּע האָט געוואָלט גיין צוריק אויף די שיפן, וואו מען איז, לפּחות, געווען זיכער פון ווינט און מען האָט נאָך אויך געקאָנט געפינען לעבנסמיטלען. די צווייטע גרו-פּע האָט זיך געלאָזן מיטן דריטן וואַלפיש-שיפל ווייטער אין וועג אַריין, לייגנ-אויס דעם דרום-ברעג, האָפנדיק צוצוקומען צו דער יבשה, וואו עס גייען גרויסע טייכן, אין וועלכע מען קאָן גע-פינען פיש. ס'איז קיין ספק נישט, אַז דידאָזיקע גרופּע האָט צוגעזאָגט צו ברייגנען הילף די חברים אויף די שיפן, ווי נאָר מען וועט געפינען הילף.

ס'איז אויך קיין ספק נישט, אַז די וואַנדערונג פון די צוריק-קערנדיקע איז געווען אַ פאַרצווייפלטע, אָבער פאַרצווייפלט איז אויך געווען דער מאַרש פון די ווייטער-גייענדיקע. וועגן דעם שיקזאַל פון דער ערשטער גרופּע ווייס מען כמעט גאָרנישט; די צווייטע גרופּע האָט זיך געשלעפּט מיד פאָרוועטס מיט איר שיפל, ביז מען איז געפאַלן אויפן וועג טויט איינער נאָכן אַנ-דערן... איצט האָט מען שוין פאַר קיינעם קיין קברים נישט ג מאַכט. מען האָט זיך בכלל נישט אָפּגעשטעלט צוליב אַ גוסס, נאָר איבערגעלאָזן אים זיין טרויעריקן גורל. יעדער האָט גע-האַט געגנוג צו זאָרגן פאַר זיך. טייל מאַטראָזן זיינען געפאַלן טויט אינמיטן גיין, ווי מען האָט עס שפּעטער געקאָנט זען פון די געפונענע סקעלעטן, וועלכע זיינען געלעגן מיטן פּנים צו דער ערד.

גאָר אומזיסט האָבן די אומגליקלאַכע אַוועקגעלייגט פיל מי צו שלעפּן מיט זיך מוניציע. קיין איינציק מאָל איז זיי נישט באַ-

שערט געווען צו שיסן, ווייל אין מאַי און אין יוני קומען נאָך נישט קיין שום חיות אין יענע ווייטע מקומות אויף דער אינזל.

די צאָל פון די אומגליקלאַכע איז געוואָרן אַלץ ווייניקער. איצט האָבן זיי אין דעם קליינעם וואַלפיש-שיפל געוואַרט, אַז דער ים זאָל זיך עפענען און מען זאָל קאָנען זיך אַריבערשיפן [illegible] דער אינזל אויף דער יבשה. געוויינלאַך עפנט זיך דאָרט דאָס אייז אין אָנהויב יולי און אַלענפאַלס זיינען די איבערגעבליבענע ביים לעבן נאָך אַריבער דעם ים-דורכגאַנג, ווייל מען האָט שפעטער אַנטדעקט אין אַ ים-אויסגוס דאָס שיפל מיט סקעלעטן און אַלערליי מכשירים. דעם אָרט האָט מען אַ נאָמען געגעבן „טויט-ברעג“. פיל מאָמענטן פון דערדאָזיקער שרעקלאַכער לעצטער רייזע זיינען עד-היום נאָך נישט באַוואוסט. מען פאַרשטייט נישט, למשל, צו וואָס האָבן די אומגליקלאַכע בכלל געשלעפט מיט זיך צוויי חדשים נאָכאַנאַנד דעם שווערן שליטן, בשעת זיי האָבן נאָך אין פאָריקן יאָר געוואוסט, אַז דער אַריבערגאַנג צו דער יבשה איז דאָרט בכלל נישט קיין ווייטער. דאָסדאָזיקע רעטעניש, ווי אויך נאָך פיל אַנדערע פרטים פון דערדאָזיקער שוידערהאַפטער נסיעה וועלן אָבער קיינמאָל נישט אַנטדעקט ווערן, ווייל קיין איינציקער מענטש פון דער גאַנצער עקספעדיציע האָט זיך נישט אַרויסגעראַטעוועט.

בשעת מען האָט אין איינגלאַנד איינגעזען, אַז מיט דער עקספעדיציע האָט געמוזט טרעפן אַן אומגליק, האָט מען געשיקט אַ צווייטע עקספעדיציע זי אויפצוזוכן. אין הערבסט 1850 האָבן פופצן שיפן זיך פאַרנומען מיטן זוכן די פאַראומגליקטע. די גרעסטע ענערגיע און העלדישקייט האָט דערביי אַרויסגעוויזן פראַנקלינס פרוי, וועלכע האָט יאָרנלאַנג זיך נישט אָפגעזאָגט פון דער האָפנונג צו זען זיך ווידער מיט איר מאַן. איר גאַנץ פאַרמעגן האָט זי אָפגעגעבן אויפצושטעלן אַן עקספעדיציע פון שיפן מיט שיפסלייט, צו ברענגען הילף איר מאַן. די איינגלישע רעגירונג האָט במשך פון זעקס יאָר אויסגעגעבן אויף אַזעלכע הילפ-

עקספּעדיציעס זעכֿצן מיליאָן מאַרק. אָבער אומזיסט! דאָס אומגליק איז געשען שוין מיט אַ פּאָר יאָר פֿריִער. איין עקספּעדיציע, וואָס איז אָפּגעפֿאָרן נאָך אין יאָר 1848, איז געבליבן שטעקן פֿעסט אין אייז און איז געפֿאַלן אויף אַ גאַנץ טאַוזנטערלײַכֿע המצאה צו מעלדן וועגן איר אומגליק: זי האָט געכאַפּט אַ סטאַדע באַרגפֿוקסן, וועלכֿע געפֿינען זיך אין יענע געגנטן; האָט מען יעדן פֿוקס אָנגעהאַנגען אויפֿן האַלז אַ בלעך, אויף וועלכֿער ס׳איז געווען אויסגעקריצט די געשיכֿטע פֿון די פֿאַראומגליקטע, און אָט אַזוי האָט מען די פֿיקסן געלאָזן לויפֿן.

אין יאָר 1854 האָט מען ענדלאַך שוין געוואוסט אויף זיכֿער אין איינגלאַנד דאָס שיקזאַל פֿון פֿראַנקלינס עקספּעדיציע. אַלע טייל־נעמער פֿון דער עקספּעדיציע זײַנען אויסגעשטאָרבן געוואָרן פֿון דער איינגלישער פֿלאָטליסטע. אין פֿראַנקלינס געבורטשטאָט האָט מען אים געשטעלט אַ מאָנומענט צווישן די מאָנומענטן פֿון פֿיל אַנדערע איינגלישע העלדן.

אַ באַרימטער פֿילרײַזנדער האָט אים צום אָנדענק געמאָלט אַ בילד מיטן נאָמען „דער טויטבערג״: אויף אַ וויטן ברעג אינמיטן אייז און שניי ליגט אַ וואַלפֿיש־שיפֿל. אַרום אים ליגן צעוואָרפֿענע פּעק זאַכן. צווישן די פּעק זעט מען טויטגעפֿאַלענע מענטשן. אין שיפֿל ליגן אויך טויטע מענטשן מיט פֿאַרגליווערטע פּנימער פֿון אימה און פֿאַרצווייפֿלונג. איינער פֿון זיי איז נאָר־וואָס גע־שטאָרבן: אין איין האַנט האַלט ער אַן אָפֿענעם תנ״ך, זײַנע אויגן זײַנען געווענדט צו די הייליקע שורות און אויפֿן פּנים שפּיגלט זיך אָפּ אַ גליקלאַכֿער שמייכל. ביים שיפֿל שטייט אויף די קני קאַפּיטאַן קראָזיער, דער לעצטער, וואָס איז געבליבן ביים לעבן. מיט קאַלטבלוטיקער רויִקייט האַלט ער אַ ביקס אין דער האַנט, גרייט צו שיסן. צוויי אייזבערן קומען־צו נעענטער. דער קאַפּיטאַן, וואָס קאָן קוים אָטעמען, וויל באַשיצן פֿאַר די בערן זיך און זײַנע טויטע חברים.

וואָס די עסקימאָסן דערציילן.

דרייסיק יאָר נאָכן אונטערגאַנג פון פראַנקלינס עקספּעדיציע איז לייטענאַנט שוואַטקאַ אַרויסגעפאָרן אויפן ווייטן צפון, צו זאַמלען דאָרט ידיעות וועגן איר. ס'איז דאָך קיין ספק נישט, אַז פיל פון די פּאַראומגליקטע האָבן געפירט אַ טאָגבוך. ווען מען זאָל כאָטש איינעם געפינען, וואָלט מען זיך דאָך אויך דערוואוסט די פּרטים, וואָס האָבן געבראַכט די עקספּעדיציע צום אונטערגאַנג.

שוואַטקאַ האָט צוערשט באַזוכט די עסקימאָסן, וועלכע קומען אַמבאָנטסטן אויף זייער זומעריאַגד צום קעניג ווילהעלם-לאַנד. ביי פיל פון זיי האָט ער געפונען זאַכן, וואָס האָבן געהערט צו דער עקספּעדיציע. דאָס מערקווירדיקסטע איז אָבער געווען דאָס, וואָס די אַלטע עסקימאָסן האָבן דערציילט.

אַן אַלטע פרוי האָט מיט איר פאַרשטאָרבענעם מאַן און מיט נאָך אַנדערע צוויי משפּחות צוזאַמען באַזוכט די קעניג ווילהעלם-אינזל מיט פיל יאָר צוריק, צו פאַנגען דאָרט חיות. האָבן זיי מיט דער גרעסטער פאַרוואונדערונג און שרעק דערזען אַ קאָמפּאַניע פרעמדע מענטשן, וועלכע האָבן מיט זיך געשלעפּט אַ שליטן. אין ערשטן מאָמענט האָבן זיי געוואָלט אַנטלויפן, אָבער איינער פון די פרעמדע לייט איז צו זיי צוגעלאָפן און אָפּגעהאַלטן זיי. צוזאַמענריידן זיך האָבן זיי געקאָנט נישט אַנדערש, ווי דורך צייכנס, און אַזויאַרום האָבן די עסקימאָסן זיך דערוואוסט, אַז די ווייסע מענטשן שטאַמען פון אַן אונטערגעגאַנגענער שיף. זיי זיינען געווען שרעקלאַך אויסגעהונגערט און מאָגער; אַרום די אויגן האָבן זיי געהאַט שוואַרצע קרייזן. דאָס מויל איז ביי זיי

געווען פעך־שוואַרץ און פאַרשמאַכט. פיר טעג זענען די עסקימאָסן געבליבן מיט זיי צוזאַמען. זיי האָבן אָפּגעגעבן די אומגליקלאַכע דאָס פלייש פון אַ געכאַפּטן ים־הונט און האָבן באַקומען דערפאַר אַ מעסער. די פאַראומגליקטע האָבן צוגעבראַכט די נאַכט טיילווייז אין שיף, טיילווייז אין אַ קליינעם געצעלט. קיין לעבנסמיטלען האָבן זיי נישט געהאַט. איינער פון זיי איז געווען אַ הויך־געוויקסיקער מאַן און מען פלעגט אים רופן „דאָקלוט״— ס׳הייסט: דאָקטאָר. די עסקימאָסן וואָלטן פאַרבליבן מיט די לייט נאָך לייגער, אָבער עס האָט זיך אָנגעהויבן דער אייזגאַנג, און זיי האָבן געמוזט פאַרבלייבן דעם גאַנצן זומער אויף דער אינזל. די אומגליקלאַכע האָבן זיי פאַרלאָרן פון די אויגן.

דעם צווייטן יאָר זיינען דיזעלבע עסקימאָסן געקומען צוריק צום דרום־ברעג פון דער אינזל און האָבן געפונען דאָרט אַ געצעלט, נעבן וועלכן עס זיינען געלעגן עטלאַכע סקעלעטן, וואָס נאָר צוויי פון זיי זיינען נאָך געווען באַדעקט מיט שטיינער און זאַמד. אויך אין געצעלט זיינען געלעגן פיל מתים אין זייערע קליידער אויף די בעטן צוגעדעקט מיט די קאָלדרעס. אויף די פיס האָבן זיי נאָך געהאַט שטיוול. קענטיק, אַז זיי זיינען געשטאָרבן אין שלאָף אויף זייער געלעגער, אָדער זיי האָבן פּשוט נישט געהאַט קיין כּוח אויפצושטיין. פאַרקערט, די, וועלכע זיינען געלעגן טויט אַרום געצעלט, האָבן זייערע חברים נאָך געהאַט כּוח אַרויסצוטראָגן פון געצעלט. די עסקימאָסן האָבן געפונען אין געצעלט מעסערס, לעפל, זייגערס, פּאַפּירן, אינסטרומענטן און אַנדערע זאַכן, וועלכע זיי האָבן צוגענומען פאַר זיך.

אַנדערע עסקימאָסן דערציילן, אַז זיי האָבן געפונען אויף דער יבשה אַ שיפל מיט פיל סקעלעטן. נעבן דעם שיפל זיינען אויך געלעגן פיר מתים. נאָר איינער פון זיי האָט נאָך געהאַט הויט און האָר. די האָר זיינען געווען בלאָנד און ס׳איז געווען קענטיק, אַז ער איז געשטאָרבן ערשט מיט אַ פּאָר חדשים צוריק פאַר זייער קומען. אויף איין פינגער האָט ער געהאַט אַ גאָלדענעם רינג, זיין זייגער איז געהאַנגען אויף אַ קייטל. נעבן אים

זיינען געלעגן אַ פּאָר בלויע ברילן. די עסקימאָסן האָבן צוגענו־מען פאַר זיך אַלץ, וואָס האָט נאָר געהאַט אַ ווערט. צווישן די־דאָזיקע זאַכן איז געווען אַ זעג, לייוונט פון זעגלען, מלבושים, אַ קאָמפּאַס, אַ טאַבאַקפּושקע און אַ בלעכענער קאַסטן מיט ביכער. די ביכער האָבן זיי אָפּגעגעבן די קינדער צו שפּילן און במשך פון דער צייט זיינען זיי צוריסן געוואָרן. ס'איז קיין ספק נישט, אַז דאָס זיינען געווען די אומשעצבאַרע שיפסביכער, וואו די רייזנדער האָבן טאָג-טעגלאַך פאַרשריבן אַלע זייערע באַאָבאַכטונ־גען און איבערלעבענישן, ווי אויך די דורך זיי געצייכנטע קאַרטן במשך פון דריי יאָר. איינגלאַנד וואָלט פאַר אַזעלכע פאַ־פּירן אָפּגעצאָלט פיל מיליאָן!

לסוף האָט נאָך איינער אַן אַלטער עסקימאָס דערציילט, אַז ער מיט זיינע חברים האָבען מיט דרייסיק יאָר צוריק אַנטדעקט אַ שיף, וואָס איז געשטאַנען איינגעשמידט אין די אייזמאַסן. דאָס איז געווען אין הערבסט. און זיי האָבן נאָך אויך געזען שפּורן פון מענשלאַכע טריט אויפן שניי. אינם נאָנטסטן פרילינג זיינען זיי ווידער געקומען אויפזוכן די שיף, אָבער איצט האָבן זיי שוין קיין שום שפּור נישט געפונען פון מענטשן און אויפן שיף איז געווען טויטשטיל. די שיף איז געווען באַדעקט מיט שניי, ווי עס שיינט, נאָך פון פאָריקן יאָר, און די עסקימאָסן האָבן נישט געוואוסט, וויאַזוי אַריינצוקומען אין איר, ווייל די אינערלאַכע טיילן זיינען געווען געשלאָסן. לאַנג האָבן זיי געקלאַפּט אין די טירן, אָבער קיינער האָט זיי נישט געענטפערט. דאַן האָבן זיי מיט העק געמאַכט אַ לאָך אין אויבערשטן דעק פון שיף און זיינען פאָרזיכטיק אַריינגעקומען אין שיף. אינעווייניק איז גע־ווען שטאָקפינסטער און טויטשטיל. די עסקימאָסן האָבן זיך גע־נומען צום זוכן: אין איין קאַיוטע האָבן זיי אַנטדעקט אַ טויטן, נעבן אים, אויף אַ קליינעם טישל, איז געשטאַנען אַ בלעכענע קענדל מיט אַ פּאָר שטיקלאַך פלייש... ווען דאָס אייז האָט זיך שפּעטער געעפנט, איז דאָס וואַסער אַריין אין שיף דורכן גע־מאַכטן לאָך און די שיף איז אונטערגעגאַנגען. דערדאָזיקער באַ־ריכט איז אויך באַשטעטיקט געוואָרן דורך אַנדערע עסקימאָסן.

וואָס פאַר אַ שיף דאָס איז געווען, צי דער „ערעבוס", אָדער דער „טעראָר"—דאָס האָט מען פון די עסקימאָסן נישט געקאָנט דערגיין, ווייל זיי האָבן נישט געקאָנט לייענען.

און ווער איז געווען דער איינזאַמער מת אין דער קאַיוטע? אַ שוידער נעמט אָן ביים געדאַנק וועגן זיין שיקזאַל. דאָס איז געווען דער לעצטער פון יענע פופציק שיפסלייט, וועלכע האָבן זיך אומגעקערט צוריק אויפן שיף פון מיטען וועג. אַלע זיינע חברים זיינען, משמעות, אויפן וועג אויסגעשטאָרבן, נאָר ער איינער האָט נאָך געהאַט כוח צוצושלעפן זיך צו דער שיף. אין די קאַיוטן איז נאָך געלעגן אַלץ אין דערזעלבער אָרדנונג, ווי זיי האָבן עס איבערגעלאָזן מיט צוויי חדשים פריער. ער האָט, ווי עס שיינט, אויפגעזוכט דאָס לעצט ביסל עסנוואַרג, וואָס איז נאָך אויסן שיף געווען. קאָלדרעס זיינען געווען גענוג, אַ באַקוועם בעט אויך. ס'איז געווען סוף זומער; די זון האָט זיך שוין ווייניקער געהאַלטן אויפן הימל. אים האָט זיך גאָר נישט געחלומט, אַז דאָרט, אינדרויסן געפינען זיך מענטשן—עסקימאָסן—וועלכע האָבן מורא אין שיף אַריינצוקומען. און דאָך איז ער גאַנץ אָפט אַרומגעגאַנגען אַרום שיף און געוואַרט אויף הילף! די נאַכטפינצטערניש איז געוואָרן אַלץ לייגער. דער איינזאַמער האָט אָנגעהויבן זיצן איינער אַליין אין זיין קאַיוטע. אַרום האָט געהוליעט דער ווינט; די שיף האָט געקנאַקט און געקרעכצט אין אַלע זייטן, אָבער דער מענטש איז פון זינען נישט אַראָפּ פון פאַרצווייפלונג: רויק האָט ער געוואַרט אויפן טויט! איבערצולעבן דעם פערטן ווינטער האָט ער שוין קיין האָפנונג נישט געהאַט. אויף קיין הילף האָט ער נישט געקאָנט רעכענען. שטיל איז דער טויט צוגעטראָטן צו אים. אין פריען פרילינג איז דער העלד דערנאָך צוזאַמען מיט דער שיף אַראָפּ אין די געזאַלצענע טיפענישן פון ים...

אַ צווייטע רייזע אין די צפון-לענדער.

אַרום דעם צפון-פּאָל געפינען זיך זער פיל אינזלען, קליינע און גרויסע, וועלכע זיינען אַנטדעקט געוואָרן דורך די אומצייליקע רייזנדער, וועלכע האָבן געשטרעבט צום צפון-פּאָל. אויב דידאָזיקע אינזלען, אַלס לענדער, האָבן פאַר אונז אַ קנאַפּן ווערט, ווייל באַזעצן וועט מען זיי קיינמאָל נישט קאָנען, האָבן זיי דאָך אָבער אַ גרויסן ווערט פאַר דער וויסנשאַפט דורך די וויכטיקע באַאָבאַכטונגען, וואָס מען קאָן דאָרט מאַכן. פיל וויכטיקער איז אָבער אין דער הינזיכט דער צפון-פּאָל גופא, דען דאָרט קאָן מען ענדלאַך געפינען אַ ריכטיקן ענטפער אויף פיל געאָגראַפישע פּראָבלעמען, וואָס זיינען נאָך עד-היום נישט פאַרענטפערט געוואָרן. דורך די נסיעות צום פּאָל איז טאַקי אַ היפּשער טייל פון דידאָזיקע פּראָבלעמען פאַרענטפערט געוואָרן. אַזאַ פאַרדינסט האָט צווישן אַנדערע אויך די דייטשע צפון-פּאָל-עקספּעדיציע, וועלכע איז אונטערגענומען געוואָרן אין די יאָרן 1869 און 1870 דורך די באַמיונגען פון באַרימטן דייטשן געאָגראַף אויגוסט פּעטערמאַן. די-דאָזיקע עקספּעדיציע האָט באַזוכט די מזרח-ברעגן פון דער אינזל גרענלאַנד, וועלכע איז די גרעסטע אויף דער וועלט און עס וואוינען אויף איר די עסקימאָסן. אַ לאַנגע צייט האָט מען געגלויבט, אַז גרענלאַנד ציט זיך סאַמע ביזן צפון-פּאָל; מען האָט אפילו נישט געוואוסט, צי דאָס איז אַן אינזל, ווייל מען האָט געגלויבט, אַז מיט אירע צפון-טאָלן באַהעפט זי זיך ערגעץ מיט אַ גרויסער יבשה. ערשט אין דער לעצטער צייט האָט דער אַמעריקאַנער רייזנדער פּור פעסטגעשטעלט, אַז גרענלאַנד איז פון אַלע זייטן אַרומגערינגלט מיטן ים און זי איז, אַלזאָ, אַן אינזל.

מיט אַ יאָר טויזנט צוריק האָבן אויף גרענלאַנד זיך געפונען נאָרוועגישע קאָלאָניעס; אויף די מערב-ברעגן פון גרענלאַנד זיינען דידאָזיקע קאָלאָניעס אין 14-טן יאָרהונדערט געווען אין אַ בליענדיקן צושטאַנד. צווישן גרענלאַנד און דער אינזל איסלאַנד, ווי אויך נאָרוועגיען, פלעגן דעמאָלט עפטער גיין שיפן. שפּעטער אָבער זיינען דידאָזיקע קאָלאָניעס פאַרלאָזן געוואָרן און גרענלאַנד איז אָפּגעשניטן געוואָרן פון דער ציוויליזירטער וועלט. ערשט מיט אַ יאָר דריי—פירהונדערט צוריק האָט מען דידאָזיקע אינזל ווידער אַנטדעקט. אין 17-טן יאָרהונדערט זיינען די גרענלאַנדישע ברעגן אָפט באַזוכט געוואָרן דורך די דייטשע און האָלענדישע וואַלפיש-פאַנגער. אָבער אַלע רייזנדער און פישער פלעגן אַרויפקומען נאָר אויף די מערב-ברעגן פון גרענלאַנד, ווייל די מזרח-ברעגן זיינען שטענדיק געבליבן פאַרשלאָסן דורך די גרויסע אייזבערג, וואָס די ווינטן ברייינגען אַהינצו פון צפון-פּאָל. ערשט אין סוף פון 18-טן און אָנהויב 19-טן יאָרהונדערט האָט די געאָגראַפישע פאָרשונג זיך אַריינגעריסען אַהין אויך און ביי היינטיקן טאָג איז די געשטאַלט פון דער אינזל גרענלאַנד שוין פאָלקאָם באַקאַנט.

די דייטשע עקספּעדיציע איז מיט צוויי שיפן—דעם דאַמפער „גערמאַנאַ" און דעם זעגלשיף „האַנזאַ"-אָפּגעגאַנגען דעם 15-טן יולי 1869 פון ברעמען אין דער אָנוועזנהייט פון פרייסישן קעניג ווילהעלם. אָבער שוין אין מיטען יולי האָבן די צוויי שיפן זיך צושיידט, באַלד ווי זיי האָבן דערגרייכט דעם פּאָלאַר-קרייז. דעם דאַמפער „גערמאַניאַ" איז געלונגען אַדורכצושלאָגן זיך ביז די גרענלאַנדישע מזרח-ברעגן, וואוהין ער איז געקומען דעם 5-טן אויגוסט 1869. דעם 12-טן אויגוסט איז די שיף צוגעקומען ביז 75 גראַד מיט 17 מינוט צפון-ברייט*); דאָרט האָט אָבער

*) אַ גראַד האַלט לערך 110 קילאָמעטער און טיילט זיך אויף 60 מינוט, אַ מינוט טיילט זיך אויף 60 סעקונד. פון עקוואַטאָר ביזן צפון-פּאָל איז 90 גראַד און יעדען גראַד רופט מען צפון-ברייט, בעת די גראַדן ביזן דרום-פּאָל רופט מען דרום-ברייט.

דאָס איז ערקלערט: עד פּה תּבוא ולא תּוסיף—ווייטער נישט פון אָרט. די שיף איז דעריבער אָפּגעגאַנגען צוריק צו דרום-זייט פון די שאַנאָן-אינזלען, כּדי צו באַקענען זיך מיט זיי וויסנשאַפטלאַך. דאָרט האָט די שיף באַגעגנט מאָשוס-אָקסן, וועלכע מען האָט קיינמאָל נישט באַמערקט אויף די מזרח-ברעגן פון גרענלאַנד. צוליב דעם, וואָס דאָס איז האָט אויך דאָ ווייטער נישט געלאָזט גיין, האָט די „גערמאַניאַ" זיך איינגעאָרדענט צום ווינטער אין אַ קליינעם האַפן פון דער אינזל סאַבינע. אַזויאַרום איז די עקספּעדיציע געבליבן דאָרט שטיין גאַנצע צען חדשים.

אין דערדאָזיקער צייט האָבן די שיפסלייט געמאַכט אַ גאַנצע ריי קלענערע עקספּעדיציעס אויף שליטנס אָדער אין קליינע שיפלאַך און זיך באַקענט מיט די ברעגן פון דער אינזל, וועלכע זיינען נאָך נישט געווען אויסגעפאָרשט.

דער אָרט, וואו די „גערמאַניאַ" איז געשטאַנען די צען ווינטער-חדשים, איז זייער גוט צוגעקליבן געוואָרן: אין צפון-זייט פון שיף זיינען געלעגן הויכע בערג, וועלכע האָבן פאַרשטעלט די שיף פון די גרויסע צפון-ווינטן און פונם שווימענדיקן אייז. די געלערנטע מיטגלידער פון דער עקספּעדיציע: ד"ר בערגען, אָבערלייטענאַנט פּאַיער, ד"ר קאָפּלענד און ד"ר פּאַנש, האָבן זיך דעריבער געקאָנט רויק אָפּגעבן די גאַנצע צען חדשים מיט זייער וויסנשאַפטלאַכער אַרבעט.

דעם פּראָוויאַנט האָט מען אַריבערגעטראָגן פון שיף אויף דער יבשה, וואו מען האָט אויך איינגעאָרדנט צוויי אָבסערוואַטאָריעס: אַן אַסטראָנאָמישע און אַ מעטעאָראָלאָגישע. דעם אויבערדעק פון שיף האָט מען באַדעקט מיט מאָך און אויפגעשטעלט דערויף אַ געצעלט, כּדי דער שניי זאָל אַהין נישט אַריינקומען. שטאַרק געהאָלפן האָט דאָס אָבער נישט און בשעת אַ גרויסן שניישטורם פלעגט דער שניי זיך אַריינקריגן אַהין דורך די שפּאַרעס פון געצעלט און דורכן מאָך און באַדעקן די שיף אויף אַ פוס די הויך. די קאַיוטן האָט מען פון אינעווייניק באַשלאָגן מיט וואָלענע קאָלדרעס און זעגל-לייוונט, כּדי צו דערהאַלטן אין זיי די וואַרימקייט. מען האָט אויך איינגעאָרדנט דערין אַ קונציקע ווענ-

טילאַציע, כּדי צו דערהאַלטן ריין די לופט, און אָנגעגרייט געוג וואַסער פון די טייכן, וואָס זיינען געפלאָסן פון דער אינזל אין ים אַריין. אַרום דער שיף האָט מען אויפגעשטעלט הויכע ווענט פון אייזבערג, צו שיצן די שיף פון אַלערליי נישט-פאָראויסגעזעענע צופאַלן מצד דעם ים.

דידאָזיקע פאָרבאַרייטונגען האָבן געדויערט ביז דעם חודש נאָוועמבער. דאָס וועטער איז געווען שיין, די לופט קלאָר, דער פראָסט נישט גרויס לויט יענע קאַנטן, סך-הכּל צוואַנציק-דרייסיק גראַד. דאַן האָט אָבער דער פראָסט זיך פּלוצלונג געשטאַרקט, די טעג זיינען געוואָרן קירצער, דעם 8-טן נאָוועמבער איז די זון איינגאַנצן פאַרשוואונדן און פאַר דער „גערמאַניאַ" מיט אירע זיבעצן איינוואוינער האָט זיך אָנגעהויבן אַ דריי-חדשימדיקע פּאָלאַר-נאַכט. אין דער גאַנצער דאָזיקער צייט זיינען די רייזנדער געווען באַשעפטיקט אָדער אין שיף, אָדער נאָנט אַרום. ווייטער גיין איז אַלעמען געווען שטרענג פאַרבאָטן. די אָבסערוואַטאָריעס פלעגן אָפט באַזוכט ווערן דורך אייזבערן, אָבער דורך אַ שיסען באַצייטנס, פלעגט מען זיי תּיכּף פאַרטרייבן. די אַרבעט איז געגאַנגען רעגולער, ווי אַ זייגער, די וואַן האָט ערלאַן ערפילט איר פליכט; אַדאַנק דעם איז געלונגען באַצייטנס צו פאַרהיטן פון אַ שׂרפה, וועלכע איז איינמאָל אויסגעבראָכן אויפן שיף. די געלערנטע אָנפירער פון דער עקספּעדיציע האָבן אויך איינגעאָרדנט פאַר די מאַטראָזן אַ רעגעלמעסיקע נאַוויגאַציע-שולע, וואו מען האָט מיט זיי געלערנט אַלע מאַטעמאַטישע וויסנשאַפטן, פיזיק, אַסטראָנאָמישע מעסטונגען, מעטעאָראָלאָגיע א. אַ. וו. מען האָט אפילו איינגעאָרדנט און אַרויסגעגעבן אַ „מזרח-גרענלאַנדישע צייטונג", וועלכע איז ערשינען איינמאָל אין צוויי וואָכן אין צוויי געשריבענע עקזעמפּלאַרן און האָט ענטהאַלטן הומאָר, ערציילונגען, לידער, רעדעס און „אָפיציעלע מעלדונגען". דידאָזיקע צייטונג האָט פיל מיטגעווירקט צו פאַרטרייבן די מרה-שחורה צווישן די מאַטראָזן—אַ זאַך, וואָס קאָן ווערן העכסט געפערלאַך אין די לעבנסבאַדינגונגען פון די גרויזאַם-קאַלטע פּאָלאַר-לענדער.

ניי-יאָר האָט מען געפּראַוועט מיט מוזיק, געזאַנג, טענץ און ריינוויין!

דעם 3-טן פעברואַר 1870 האָבן זיך באַוויזן די ערשטע שטראַלן פון דער זון, און פון איצט אָן האָט זיך אָנגעהויבן די רעגעלמעסיקע טעגלאַכע אַרבעט. מען האָט אָנגעהויבן מאַכן עקספּעדיציעס אויף שליטנס און שיפלאַך. קיין הירשן אָדער הינט צו שלעפּן די שליטנס האָט מען נישט געהאַט—האָט מען זיי געמוזט שלעפּן אַליין מיטן פּראָוויאַנט און מיט אַלערליי אינסטרומענטן, און פונדעסטוועגן איז עס געלונגען די מאַטראָזן אַדורכצופאָרן מיט די שליטנס כמעט אַ פּאָר טויזנט קילאָמעטער אין אַן אומבאַקאַנט לאַנד. דערביי האָט מען שרעקלאַך געליטן פון די אימהדיקע שניישטורמס און טיילמאָל פלעגט עס אויסקומען די רייזנדער זיך אָפּצושטעלן אויף עטלאַכע טעג, ביז דער שטורם וועט אַריבער. אַזאַ זאַך האָט, פאַרשטייט זיך, געקאָנט ווערן העכסט געפערלאַך ביי דער קנאַפּקייט פון פּראָוויאַנט.

ווען מען פלעגט ענדיקן דעם טאָגמאַרש, פלעגט מען זיך אויסקלייבן אַן אָרט אויף נאַכטלעגער ערגעץ-וואו ביים ברעג ים. מען פלעגט דערצו מוזן אָפּרייניקן דעם אָרט פון שניי, אַרומרינגלען אים מיט הויכע אייזבערג, באַפעסטיקן דאַן די געצעלטן א. אַ. וו. אַזאַ אַרבעט האָט מען געמוזט מאַכן ביי צוואַנציק גראַד פראָסט און מער! נאָך דערדאָזיקער אַרבעט פלעגט מען אָנפילן דעם קאָכקעסל מיט שטיקער אייז און נעמען זיך וואַרימען אַ וועטשערע און דאַן פלעגט מען אַריינקריכן אין שלאָפזאַק; פריער פלעגט מען פאַרשפּאַרן גוט די טיר פון געצעלט, כדי צו פאַרהיטן זיך פאַר אַ וויזיט פון אַן אייזבער. פאַרן שלאָף פלעגט מען אויסטון די שטיוול, וועלכע זיינען געווען גענייט פון זעגלטוך. פון גרויסן פראָסט פלעגן זיי איינגאַנצן איינפרירן,—פלעגט מען מוזן מיט די וואַרימע הענט זיי לאַנג רייבן, ביז זיי פלעגן אָפּגיין פון פראָסט און מען פלעגט זיי קאָנען אַראָפּציען פון די פיס... דאַן פלעגט מען אויך די פאַרפרוירענע זאָקן מוזן אויסטון און אַרויפלייגן זיי אויפן האַרצן איבער דער נאַכט, כדי זיי זאָלן זיך אויסטרוקענען דורך דער וואַרימקייט פון לייב.

און אַט ליגן שוין אַלע צוזאַמען אין גרויסן שלאָפזאַק. ס'איז איינג, אָבער דאָס איז טאַקי די הויפּט-מעלה, ווייל אַזוי־אַרום וואַרימט מען זיך בעסער איינער אָן דעם אַנדערן. דער ווינט האַקט דערווייל אָן אַן אויפהער אין די ווענט פון געצעלט, דער שניי רייסט זיך אַריין דורך אַלע שפּאַרעס און באַדעקט דעם שלאָפזאַק. דורכן וואַרימען אָטעם פון די מיד־איינגעשלאָפענע צוגייט דער שניי און רינט אַריין אין זאַק גלייך אויף דעם לייב...

אָט די כּמעט אוממענטשלאַכע שווערקייטן האָבן אונזערע שיפס־לייט אַריבערגעטראָגן מיט אַזאַ גלייכגילטיקייט, וואָס מען קאָן עס זעלטן טרעפן ביי מענטשן און נאָר אמתע העלדן קאָנען פירן אַזאַ לעבן. דערביי פלעגן די שיפסלייט געפינען אַזויפיל פרייליכקייט אין זיך, אַז עס פלעגן נישט פעלן קיין וויצן און געלעכטערלאַך. בשעת מען פלעגט זיך דאַרפן נעמען צום עסן, איז דאָס פלייש געווען געפרוירן, האַרט ווי שטיין; פּוטער פלעגט יעדערער טראָגן מיט זיך אין קעשענע, ווייל עס איז געווען אַזוי געפרוירן, אַז מען פלעגט עס קוים מיט די ציין איינבייסן און די קעשענע איז דערפון נישט באַשמוצט געוואָרן, ווייל אפילו אין קעשענע איז געווען צען גראַד פראָסט...

אויפשטיין פלעגט מען געווינלאַך פינף אַ זייגער אינדערפרי. נאָך אַ שנעלן פרישטיק פון שוואַרצע קאַווע מיט געמאָלענע האַרט־ברויט, פלעגט מען זיך ווייטער לאָזן אין וועג אַריין, גוט אַדורכרייבנדיק פריער דאָס פּנים מיט שניי פון פרישקייט און ריינקייט וועגן. ווען דער מאַרש פלעגט זיך אָנהויבן, פלעגט אָבער יעדערער שפירן אַ פאַרלייכטערונג—פּטור געוואָרן פונם באַכטלעגער!...

אַ גליק איז נאָך געווען, וואָס ס'האָט נישט פאַרפעלט קיין פעטס, דאָס פעטס האָט געדינט אַלס ברענמאַטעריאַל אין דער נסיעה. ווען דערדאָזיקער זאַפּאַס וואָלט אויסגעגאַנגען, וואָלטן די מענטשן זיך געמוזט געווינען צו עסן רוי פלייש פון די דער־הרגעטע מאָשוס־אָקסן, ווי די עסקימאָסן טוען עס.

דידאָזיקע עקסקורסיע מיטן שליטן לענגאויס דעם ברעג האָט גע־

דויערט ביז אינמיטן יולי און דערביי האָט מען דערגרייכט ביזן 77-טן גראַד צפון-ברייט, אַלזאָ לערך פירצנהונדערט קילאָ־מעטער ווייט פון צפון-פאָל. אָבער ווען דאָס פּאָלאַר־אייז האָט סוף זומער זיך אָנגעהויבן באַוועגן, האָט די „גערמאַניאַ" זיך געמוזט אָנשטרייַנגען אַרויסצוקריכן פון איר ווינטערקוואַרטיר. אַ נייע נסיעה ווייטער צו צפון האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר אוממעגלאַך און די עקספּעדיציע האָט אויסגענוצט די צייט פון איר ווייטערדיקער נסיעה צו באַקענען זיך בעסער מיט די אַרו־מיקע ברעגן און אַרויפצונעמען זיי אויף די מאַפּעס. דערביי האָט מען אַנטדעקט דעם קייזער פראַנץ־יאָזעף־פיאָרד, וועלכער פירט אַריין טיף אין גרענלאַנד און צייכנט זיך אויס מיט שיינע לאַנדשאַפטן, ענלאַך צו די אַלפּן-געגנטן. דאָ האָט זיך אָבער געטראָפן אַן אומגליק מיט דער „גערמאַניאַ": דער דאַמפקעסל פון דער מאַשין איז געשעדיקט געוואָרן און די שיף האָט דע־ריבער זיך געמוזט אָפּזאָגן פון ווייטערדיקע אַנטדעקונגען. אַ גליק האָט נאָך געטראָפן דער עקספּעדיציע, וואָס זי האָט באַ־וויזן אַרויסצורייסן זיך באַצייטנס פונם אַנטדעקטן פיאָרד. דעם 17־טן אויגוסט האָט מען דעם אַנקער אויפגעהויבן און זיך גע־לאָזן אויף דער רייזע צוריק אַהיים און, נאָך צוויי שווערע טעג פון בלאָנדזשען צווישן די אייזבערג, האָט די עקספּעדיציע ענדלאַך ווידער דערהערט מיט פרייד דאָס רוישן פון די כוואַ־ליעס אויפן אָפענעם ים. דעם 10־טן סעפּטעמבער איז די „גער־מאַניאַ" שוין גליקלאַך אַריינגעקומען אין אויסגוס פון טייך וועזער אין דעם 11־טן סעפּטעמבער איז די שיף ענדלאַך אויפגע־נומען געוואָרן אין ברעמען.

באַלאַגערט פֿון אײַזבערן.

א ויסער די מאַשוס־אַקסן, װעלכע געהערן אײגנטלאַך צו דער משפּחה פֿון שעפּסן, כאַטש זײ זעען אויס פֿיל װילדער פֿון זײ, האָבן די רײזנדער פֿון דער „גערמאַניאַ" געהאַט אַ געלונגענעם יאַגד אויף הירשן בשעת זײער איבערװינטערן אין ים־הקרח. צוליב דעם, װאָס דער מזרח־ברעג פֿון גרענלאַנד איז געװען גאַר אומבאַװאױנט, האָבן די הירשן נישט אַרױסגעװיזן קײן שום מורא פֿאַר די געקומענע מענטשן און זײ זײנען אָפּט אַלײן געלאָפֿן צו די מענטשן אויפֿן ביקסנשאָס. אַפֿילו די פּאָלאַר־פוקסן, װעלכע פֿלעגן אָפּט שפּאַצירן נעבן שיף, זײנען געװען אַזױ רויק, אַז זײ פֿלעגן זיך לאָזן גלעטן מיט דער האַנט.

געפֿערלאַך זײנען נאָר געװען די אײַזבערן, װעלכע האָבן מיטן אָנקומען פֿון װינטער אָנגעהויבן מאַכן אָפּטע װיזיטן אונזערע רײזנדער. די לעצטע האָבן דאָ געהאַט די געלעגנהײט זיך איבערצוצײגן, װי פֿאַלש עס איז די מײנונג, אַז די אײַזבערן שלאָפֿן־אײַן װינטערצײט, װי זײערע ברידער, די שװאַרצע בערן אין אונזערע קאַנטן. די װײסע אײַזבערן שלאָפֿן נישט דעם גאַנצן װינטער; כמעט טאָגטעגלאַך פֿלעגן זײ קומען נאָענט צו דער „גערמאַניאַ", װאוהין ס'האָט זײ געצויגן דער ריח פֿון די פּאַרשידענע מאכלים. אײנמאָל איז עס געקומען אַזױ װײט, אַז די װײסע בערן האָבן אַרומגערינגלט די שיף פֿון אַלע זײטן אין אַ קרײַז, און קײנער האָט מער נישט געטאָרט פֿאַרלאָזן די שיף, װײל מען האָט פּשוט געקאָנט צוריסן װערן אויפֿן אָרט.

ס'איז געװען דער 13־טער יאַנואַר אינדערפֿרי, אָדער ריכטיקער,

ווען ביי אונז איז אינדערפרי. אין יענער צייט פלעגן די שיפסלייט געוויינלאַך זיין באַשעפטיקט אינדרויסן, אָדער זיי פלעגן מאַכן אַ קליינעם שפּאַציר, כדי זיך צו באַוועגן אויף דער פרייער לופט. איינער פון די מאַטראָזן האָט, ביי קיינעם נישט פרעגנדיק, זיך געלאָזט אַרויפגיין אויפן באַרג, וואָס איז געווען נעבן דער „גערמאַניאַ", כדי צו באַטראַכטן די געגנט און די ערשטע שטראַלן פון דער זון, וואָס האָבן זיך שוין באַוויזן אַרום צוועלף אַ זייגער ביטאָג. אַרויפגעגאַנגען אויבן אויפן באַרג, האָט ער זיך דערגעזעצט אויף אַ שטיין און האָט פון גרויס פאַרגעניגן זיך אָנגעהויבן זינגען אַ ליד. צופעליק האָט ער אַ קוק געטאָן אַראָפּ באַרג—אַ פּאָר טריט פון אים איז געשטאַנען אַ געוואַלטיקער אייזבער און האָט אים באַטראַכט גאַנץ ערנסט. דער מאַטראָז איז געווען אַ רויקער, אַנטשלאָסענער און קרעפטיקער יונג און ביי געוויינלאַכע אומשטענדן וואָלט עס אים גאָרנישט געשראָקן. דער בער איז געשטאַנען אַקוראַט אַזוי, אַז מען וואָלט אים טרעפן מיט איין שאָס, אָבער דער מאַטראָז האָט מיט זיך קיין ביקס נישט געהאַט; אפילו קיין יעגערמעסער האָט ער ביי זיך נישט געפונען!

וואָס טוט מען? די הברים זיינען ווייט, די איינציקע רעטונג איז אַלזאָ—מאַכן פליטה. תחלת האָט דער מאַטראָז געוואָלט זיך אַראָפּקאָליערן געשווינט פון משופּהדיקן באַרג אַראָפּ און בעת־מעשה ריזיקירן מיט רוק־און־לענד; באַלד אָבער האָט זיין קאַלטבלוטיקייט מנצח געווען און ער האָט זיך געלאָזן גיין געשווינט מיט דער פלאַכער זייט פון באַרג. אַ פּאָר מינוטן גייען אַדורך, ער קוקט זיך אַרום: דער בער גייט אים נאָך, ווי אַ געטרייער הונט טריט־ביי־טריט. שטעלט ער זיך אָפּ, שטעלט זיך אָפּ דער בער; גייט ער ווייטער—גייט דער בער ווייטער; לויפט ער—לויפט דער בער. אַזוי האָט עס זיך געצויגן אַ היבש שטיק וועג; מיינט דער מאַטראָז, אַז ער איז שוין ניצול געוואָרן פון געפאַר. דעם בער איז אָבער, משמעות, די זאַך געוואָרן צולאַנגוויילן, האָט ער אָנגעהויבן לויפן געשווינדער. איז דער מאַטראָז געוואָרן אומרויק. צו דערשרעקן דעם בער, האָט ער

לויפנדיק אָנגעהויבן שרייען און רופן צו־הילף. אין ערשטן אויגנבליק איז דער בער געוואָרן אַ ביסעל מבולבל, דערנאָך איז ער אָבער צורייצט געוואָרן און האָט זיך געלאָזט לויפן געשווינדער; אַזויאַרום איז ער צוגעקומען אַזוי נאָנט צום מאַטראָז, אַז יענער האָט שוין דערשפירט אויף זיך זיין הייסן אָטעם. אין דערדאָזיקער שרעקלאַכער לאַגע האָט דער מאַטראָז אַראָפגעכאַפּט פון זיך אַ מלבוש און אַ וואָרף געטאָן אויפן בער. אויף אַ ווײַלע האָט דאָס געהאָלפן: דער בער האָט זיך אָפגעשטעלט, באַשמעקט דעם מלבוש און באַטראַכט אים פון אַלע זייטן. דער מאַטראָז האָט דערווייל זיך געלאָזט לויפן באַרגאַראָפ, מיט אַלע כוחות געשריען און גערופן צו הילף. באַלד אָבער האָט דער בער געלאָזן ליגן זיין מלבוש און אַוועקגעלאָפן נאָכן מאַטראָז. דער מאַטראָז האָט אים ווידער צוגעוואָרפן זיין היטל און דאָס וועסטל און זיך ווידער גענומען לויפן, אָבער דער בער לויפט הינטער אים אַלץ געשווינדער... וואַרפט אים דער מאַטראָז אויפן קאָפ זיין שאַל, אָבער דער בער איז שוין אַזוי אויפגערייצט, אַז ער שליידערט שנעל אַראָפ דעם שאַל און לויפט ווייטער. דער מאַטראָז שפירט שוין, ווי ער באַרירט אים מיט זיין קאַלטער נאָז די האַנט און עפנט זיין פרעסיקן מויל. שפירט דער מאַטראָז, אַז ער איז שוין פאַרלאָרן. אָבער אָט פאַלט אים איין אַ וואונדערלאַכער געדאַנק אַראָפצונעמען פון זיך זיין לעדערנעם גאַרטל, אַרויפוואַרפן אים דעם בער אויפן האַלז און... דערשטיקן אים. דער מאַטראָז גיט אַ שאַרפן קוק אויפן בער, דער בער ווערט עפעס מטושטש, ער הערט עפעס הינטער זיך און — לאָזט זיך בלוצלונג לויפן צוריק! דעם מאַטראָזס חברים האָבן דערהערט זיין געשריי און זיינען אים געקומען צו הילף. זייער געשריי האָט אַזוי דערשראָקן דעם בער, אַז ער האָט געהאַלטן פאַר דאָס קליגסטע צו אַנטלויפן. דער מאַטראָז איז אַזויאַרום געראַטעוועט געוואָרן, ווי דורך אַ וואונדער.

פיל ערגער האָט זיך אָבער אויסגעלאָזן דער אָנפאַל פון אַ בער אין אָנהויב מערץ אויפן אַסטראָנאָם פון דער „גערמאַניאַ". אַרום ביין אַ זייגער אין אָוונט איז דער אַסטראָנאָם, ד"ר בערגען,

אַרויסגעגאַנגען פון שיף אויף דער פרייער לופט, צו באַאָבאַכטן דעם גאַנג פון די שטערן און פאַרצייכענען דעם צושטאַנד פון זיינע מעטעאָראָלאָגישע אַפּאַראַטן. דערביי האָט ער זיך באַגעגנט מיט'ן קאַפּיטאַן קאָלדעווײ. אַ קורצע צייט האָבן זיי צווישן זיך געשמועסט, דערנאָך איז דער קאַפּיטאַן אַוועק צום שיף און דער אַסטראָנאָם צום אָבסערוואַטאָריום. לערך פופציק טריט ווייט פון שיף דערהערט ד"ר בערגען לינקס פון זיך עפּיס אַ גערויש און זעט מיטאַמאָל, ווי אַ בער איז זיך מכין צו וואַרפן אויף אים. דאָס איז געשען אַזוי פּלוצלונג, אַז דער ד"ר האָט נישט באַוויזן אַפילו צו נעמען זיין ביקס אין די הענט. ער האָט אַפילו בכלל נישט געוואוסט, וואָס מיט אים איז פאָרגעקומען, צי האָט דער בער מיט אַ קלאַפּ פון זיינע פאָדערשטע לאַפּעס אים אַני-דערגעוואָרפן, אָדער ער איז אַריבערגעשפּרונגען איבער אים. ד"ר בערגען האָט נאָר דערשפּירט, אַז דער בער האָט אים אַ ביס געטאָן אין קאָפּ. דער בער האָט, ווי עס שיינט, געוואָלט צובייסען אים דעם שאַרבן, נאָר דאָס איז אים לייכט נישט געלונגען. דער ד"ר האָט אָנגעהויבן הויך צו שרייען, דער בער האָט זיך דערשראָקן, איז אַ ווײלע אָפּגעטראָטן, אָבער באַלד דערויף זיך צוריק אומגעקערט און האָט אין עטלאַכע ערטער צוביסן דעם דאָקטאָר. דעם דאָקטאָרס געשריי האָט אָבער דערהערט דער קאַפּיטאַן; האָט ער באַלד אַרויסגערופן אַלע שיפסלייט. ס'האָט זיך אויפגעהויבן אַ שטאַרקער טומל, דער בער האָט זיך אַפילו דערשראָקן, דאָך אָבער האָט ער געפּרובט אַוועקצושלעפּן מיט זיך זיין קרבן. אָבער אָט האָט זיך דערהערט אַ שאָס: דער בער האָט אָפּגעלאָזן דעם דאָקטאָר, איז אָפּגעשפּרונגען אָן אַ זייט; באַלד האָט ער ווידער געכאַפּט דעם דאָקטאָר פאַר זיינע הענט און גענומען אים שלעפּן. עס איז אים שוין כמעט ווי געלונגען צו אַנטלויפן מיט זיין רויב צום ברעג ים. דרייהונדערט שריט האָט ער דעם אומגליקלאַכן דאָקטאָר געשלעפּט מיט זיך. ענדלאַך האָט ער אים אָבער אָפּגעלאָזט. דערווייל זיינען אונטערגעקומען די חברים. „געלויבט דער אויבערשטער, ער לעבט נאָך!"—האָט דער קאַפּיטאַן אויסגערופן,

און זיך אַריבערגעבויגן איבער זיין חבר. דער בער איז דער־ווייל געשטאַנען אין אַ זייט, און האָט זיך, ווי עס שיינט, אי־בערגעלייגט, וואָס ער האָט דאָ ווייטער צו טאָן. אַ קויל פון אַ ביקס האָט אים אונטערגעזאָגט, אַז פאַר אים איז דאָס בעסטע מאַכן פליטה. קיינער האָט נישט געטראַכט נאָכצויאָגן זיך נאָך אים, ווייל אַלע האָבן זיך געטענטלט מיטן שווער באַשעדיקטן אַסטראָנאָם. ס'האָט געדויערט עטלאַכע וואָכן, ביז ער האָט זיך אויסגעהיילט פון דעם בערס וואונדן.

אויפן בער האָט מען אויף צומאָרגנס געמאַכט אַ יאַגד. לאַנג האָט מען אים געזוכט, ביז מען האָט אים ענדלאַך אויסגע־שפירט און דערשאָסן. דאָס איז געווען נאָך גאָר אַ יונגער בער, און טאַקי דערפאַר האָט זיין אָנפאַל זיך געענדיקט פאַרהעלטניס־מעסיק גליקלאַך פאַרן אַסטראָנאָם. ווען דאָס וואָלט געווען אַן עלטערער און מער קרעפטיקער בער, וואָלט ער אין אַזאַ פאַל צוריסן זיין רויב אויף שטיקער.

אָבער לאָמיר זען, וואָס טוט זיך מיט דער צווייטער שיף פון דער דייטשער עקספּעדיציע, מיט דער „האַנזאַ“, וועלכע האָט אין די ערשטע טעג פון דער עקספּעדיציע זיך געמוזט שיידן פון דער „גערמאַניאַ“.

צוויי הונדערט טעג אויף אַן אייזבאַרג.

די שיף „האַנזאַ״, וואָס איז געשטאַנען אונטער דער אָנפירונג פון קאַפּיטאַן העדעמאַן, וועלכער האָט געהאַט צוויי וויסנשאַפט-לאַכע מיטאַרבעטער, ד״ר בוכהאָלץ און ד״ר לויבע, איז נישט געווען אַזוי גליקלאַך, ווי די „גערמאַניאַ״. דורך אַ שלעכט פערשטאַנע-נעם סיגנאַל איז זי אַוועקגעגאַנגען ווייט צו מערב, נאָכדעם ווי זי האָט די „גערמאַניאַ״ פאַרלאָרן, און באַלד איז זי דאָרט אַרומגענומען געוואָרן דורך באַרגאייז. צוטרעטן צו עפּיס אַ יבשה איז געווען אוממעגלאַך און מען האָט זיך דעריבער גע-מוזט באַשליסן איבערצווינטערן אויף די אייזבערג. וויאַזוי זאָל מען דאָס אָבער מאַכן—צי מיט אַ שיף, צי אָן אַ שיף?—אָט דאָס איז געווען אַ שווערע פראַגע, וואָס פון איר אַנטשיידונג איז געווען אָפּהענגיק דער שיקזאַל פון אַלע שיפסלייט—פערצן מאַן בסך-הכל. גאָר קיין קרומע זאַך איז עס נישט געווען צו שווי-מען מיטן אייז לאַנגזאַם ווייטער און נאָכדעם באַפרייען זיך פון אייז אין פעברואַר אַרום דער אינזל איסלאַנד. די שיפסלייט האָבן אָבער געוואוסט אויסגעצייכנט, אַז פיל רייזנדער וואָס האָבן זיך אַמאָל געפונען אויף דעמזעלבן אָרט און אין אַזאַ לאַגע ווי זיי, זיינען אונטערגעגאַנגען...

דער דרוק*) פון אייז איז געוואָרן אַלץ אָפּטער און אָפּטער, און

---

*) ווי באַוואוסט, פאַרנעמט דאָס געפראָרענע וואַסער, אָדער דאָס אייז, פיל מער אָרט, ווי דאָס וואַסער. ווען דאָס וואַסער הויבט אָן צו פרירן, הויבט עס זיך אָן צו פאַרשפּרייטן און פאַרנעמען אַלץ מער און מער אָרט. די שיף ווערט

באַלד האָט מען זיך געמוזט צוגרייטן דערצו, אַז די שיף וועט אונטערגיין. האַלטן זיך אויף קליינע שיפלאַך געגן שטורם, קעלט און שניי איז אָבער אוממעגלאַך געווען, און דעריבער האָט מען אָנגעהויבן זוכן אַ פּאַסענדן אָרט, וואו מען זאָל זיך קאָנען אָפּשטעלן. דערצו האָט מען אויסגעקליבן אַ פעסטן אָרט אויפן אייז. דערדאָזיקער אָרט איז געווען ווייט פון שיף בערך אַ 450 שריט, און דאָרט האָט מען אָנגעהויבן בויען אַ הויז. אויפן שיף זייבען געווען קליינע קויהלן-פליטקעס האָט מען זיך גענומען צום בויען. אָנשטאָט ליים צו באַפעסטיקן די פליטקעס, האָט מען זיך באַנוצט מיט שניי און וואַסער: די פליטקעס האָט מען באַשאָטן מיט שניי, אַרויפגעלייגט אויבן נאָך אַ שורה פליטקעס און פאַרגאָסן מיט וואַסער—דער מוראדיקער פראָסט האָט דאָס באַלד אַרומגענומען אין זיינע לאַפּעס, אין פינף מינוטן זיינען ביידע ציגל צוזאַמענגעפראָרן אייזנפעסט און מען האָט געקאָנט מויערן ווייטער... וואָס שטאַרקער דער פראָסט איז געוואָרן, אַלץ געשווינדער איז געגאַנגען די אַרבעט. אַזאַ בנין האָט די מעלה, וואָס די פייכטקייט פון דרויסן זאַפּט זי אַריין אין די ווענט, דאַגעגן די אינערלאַכע וואַרימקייט לאָזט זי נישט אַרויס. פון אויסנווייניק האָט מען נאָר געברויכט צו באַשיטן די ווענט מיט שניי און באַגיסן מיט וואַסער, וואָס איז תיכף איינגעפראָרן: דער בנין האָט ביי טאָג אויסגעזען, ווי פון מאַרמאָר באַצויגן מיט קריסטאָל! דעם דאַך האָט מען באַצויגן מיט זעגל-ליווונט. כדי דער ווינט זאָל אַזאַ דאַך נישט אַרומטרייבן צו-לייכט, האָט מען אים באַשאָטן ווידער מיט שניי. אויך אַ פּאָדלאָגע האָט מען געמאַכט פון קויהלן-פליטקעס. אין זיבן טעג, נעמלאַך, דעם דריטן אָקטאָבער, איז דאָס הויז פאַרטיק געוואָרן. דאַן האָט מען אין אים אַריינגעבראַכט פּראָוויאַנט אויף צוויי חדשים, באַזונדערס: ברויט, פלייש, קאָנסערוון, פעטס קאַווע און בראָנפן, ברענהאָלץ

דעריבער אונטערגעוואָרפן אַ געוואַלטיקן דרוק פון אַלע זייטן אַזוי, אַז זי קאָן צוזאַמענגעפרעסט ווערן, ווי אַן איי, וואָס מען צוקוועטשט צווישן די הענט.

און קויהלן. אין דערזעלבער צייט האָט מען אָבער אויך צוגעגרייט די שיף, אַז מען זאָל זיך קאָנען באַנוצן מיט איר, אויב דאָס וועט נאָר מעגלאַך זיין.

בינו-לבינו איז דאָס אייז צוזאַמען מיט דער שיף געטראָגן געוואָרן דורך די ווינטן אַלץ מער צו דרום-מערב. מען האָט געוואָלט מאַכן אַ פּראָבע צוצוקומען אויף דער יבשה, אָבער צווישן דעם אייז און דער יבשה האָט זיך געצויגן אַן אָפענער וואַסערוועג און די זאַך איז דעריבער געווען אוממעגלאַך. דעם 18-טן אָקטאָבער האָט דאָס אייז אָנגעהויבן דעם טויטקאַמף מיט דער איינגעשלאָסענער שיף. די אייזמאַסן האָבן אָנגעהויבן פּרעסן די שיף מיט אַ סיסטעם אַזוי, ווי די כוואַליעס וואָלטן זי יעדע מינוט אַ זעץ געטון אין די זייטן. די שיף האָט אָנגעהויבן קרעכצן, קנאַקן און יאָמערן; אַמאָל האָט זיך געהערט, ווי דאָס קלינגען פון אַ צובראָכענער טיר; אַמאָל האָט זיך גדאַכט, אַז אַ סך מענטשנשטימען קלאָגן, יאָמערן און שרייען; אַמאָל, ווידער, האָט מען געקאָנט מיינען, אַז אַ באַנצוג שניידט זיך אַריין אין אַ צווייטן צוג. דאָס אייזפעלד, אין וועלכן די שיף „האַנזאַ" איז געווען איינגעשלאָסן, האָט זיך דערווייל אומגעדרייט און געדריקט די שיף אַלץ מער צום אייז אַרום דער יבשה. די זעגלען האָבן זיך אָנגעהויבן וואַקלען און דעם זעגלמאַן אויבן אינדערהויך האָט זיך אַלץ געדאַכט, אַז עמיצער קריכט צו אים אַרויף פון אונטן און יאָגט אים אַלץ העכער.

דאָס איז אָבער געווען בלויז אַ התחלה צו דעם, וואָס האָט זיך געדאַרפט אָפּשפּילן אין אַ פּאָר טעג אַרום. דער אייזדרוק איז אַלץ געגאַנגען ווייטער און ווייטער אונטער אַ געוואַלטיקן שניישטורם. די אייזמאַסן האָבן ווײַלעווייז אַ הויב-געטון דעם פאָדערשטן טייל פון שיף, בשעת דער הינטערשטער טייל איז געבליבן איינגעקלאַמערט אינעם אייז און האָט געמוזט אויסהאַלטן דעם שרעקלאַכן דרוק. די קאַטאַסטראָפע האָט געקאָנט אָנקומען אַ ליאַדע מינוט, און דער איינציקער אָרט, וואו די שיפסלייט האָבן געקאָנט זיך באַשיצן, איז געווען דאָס הויז, וואָס זיי האָבן געהאַט אויסגעבויט פון קויהלן אויפן אייז. די שיפסלייט האָבן

אין גרויס איילעניש אַלץ אַריבערגעטראָגן פון שיף אין דעמדאָ-זיקן הויז,—אַלץ, סיי מלבושים, סיי בעטצייג, באַהייצונג, באַ-לייכטונג און אַלערליי פּראָוויאַנט. אַז דער דרוק איז נאָכדעם געוואָרן אַ ביסל שוואַכער, האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז די שיף האָט באַקומען אַ לאָך אין אַן אָרט, צו וועלכן מען קאָן נישט צוקומען. מען האָט זיך באַלד גענומען אויספּומפּן דאָס וואַסער, אָבער די דאָזיקע אַרבעט איז געווען אַן אומזיסטע: דאָס וואַסער אין שיף איז געשטיגן אַלץ מער און מער, און די שיף האָט זיך אָנגעהויבן אַראָפּלאָזן לאַנגזאַם אין וואַסער. מען האָט זיך ווידער גענומען אַרויסראַטעווען פון שיף אַלץ, וואָס עס האָט זיך נאָר געלאָזט. דערביי זיינען אָבער פאַרלאָרן געגאַנגען אַלע וויסנשאַפטלאַכע זאַמלונגען און פאָטאָגראַפיעס. נאָר די זעגלען מיט די לייוונטן האָט מען נאָך באַוויזן אַרויפצוכאַפּן אויפן אייז. דאַן האָט מען באַפרייט די שיף פונם אַנקער, כדי זי זאָל ביים אונטערגיין נישט אַוועקשלעפּן מיט זיך דאָס אייז. אַרום דער שיף האָט געהערשט אַן אמתער תהו-ובהו. די שטשורעס, וועל-כע דאָס אייזיקע וואַסער האָט אַרויסגעטריבן פון דער טיפעניש פון שיף, זיינען מרה-שחורהדיק געזעסן אויפן אייז און געצי-טערט פון פראָסט. אַזוי‍אַרום איז די „האַנזאַ", אין דער נאַכט פון 21-טן אויפן 22-טן אָקטאָבער אונטערגעגאַנגען אין די אייז-כוואַליעס!

איצט איז שוין נישט געבליבן קיין אַנדער ברירה, ווי זיך איינצוואָרדנען כאָטש ווי-עס-איז אינם קויהלנהויז. אָנשטאָט דעם דאַך פון זעגל-לייוונט האָט מען געמאַכט אַ ברעטערדאַך, אין וועלכן מען האָט אויך איינגעאָרדנט צוויי לופטשיקעס, כדי אַריינצולאָזן פרישן לופט און ליכט אינם שוואַרצן קויהלנהויז. די ליכטיקייט, וואָס איז אַזוי‍אַרום אַריינגעדרונגען אין הויז, איז אָבער געווען אַזאַ קנאַפּע, אַז מען האָט זיך על-פּי-רוב געמוזט באַנוצן מיט אַ לאָמפּ, ווען מען האָט געוואָלט אַרבעטן. מען האָט אויך אויסגעשטעלט בעטן ביי די ווענט, און כדי דער צוקאָפּנס זאָל נישט צופרירן צו די ווענט, האָט מען די ווענט פאַרשטעלט מיט ברעטער. מען האָט אַוועקגעשטעלט צוויי אויוונס צום הייצן,

צו דערהאַלטן כאָטש וויפיל עס איז די וואַרימקייט. די ווענט פון הויז האָט מען אַרומגעהאָנגען מיט זעגל-לייוונט און געמאַכט אויף זיי פּאָלקעס פאַר ביכער, אינסטרומענטן און קאָך-כלים. די קאַסטנס פון שיף האָבן געדינט פאַר טישן און בענק. דער גאָלדענער שפּיגל פון דער גרויסער קאַיוטע איז איצט געהאָנגען אויף דער הינטערשטער וואַנט פונם שוואַרצן קויהלנהויז און אונטער אים איז געהאָנגען אַ טייערער באַראָמעטער מיטן אַסטראָנאָמישן זייגער. דעם גרעסטן טייל בּרענמאַטעריאַל און פּראָוויאַנט, וואָס איז געלעגן אַרום דער אונטערגעגאַנגענער שיף, האָט מען אויך געבּראַכט צום קויהלנהויז. דער שניי האָט באַלד באַשאָטן דאָס הויז און אים פאַרדעקט ביז איבערן דאַך, האָט מען אַרום דעם הויז אויסגעגראָבן אַ וועג פיר פוס די ברייט און אַרומגעשטעלט אים פון אינעווייניק מיט זעגלען. דערדאָזיקער וועג האָט אויך געדינט פאַר אַ שפּיזשאַרניע. אין די אָפּגעראַטעוועטע קליינע שיפלאַך האָט מען איינגעפּאַקט פּראָוויאַנט אויף צוויי חדשים. אין הויז איז מען אַריינגעדרונגען דורכן דאַך, און כדי צו פאַרהיטן, אַז דער שניי און דער ווינט זאָלן אויך נישט טאָן דאָס אייגענע און אַריינדרינגען דורך דער טיר אין הויז אַריין, האָט מען פאַרן דאַך אין שניי אויסגעגראָבן אַ פּאָדערצימער מיט אַ געדרייטן גאַנג און אַ קונציקן דאַך.

נאָכדעם, ווי די שיף איז אונטערגעגאַנגען, האָט זיך געדאַכט, אַז דער כּוח פונם אייז איז קלענער געוואָרן. דער דרוק האָט כמעט אויפגעהערט; דאָס אייזפעלד איז זיך מיט זיינע וואונדערלאַכע קאָלאָניסטן געטריבן געוואָרן לאַנגזאַם, ליינגאויס דעם ברעג פון דער גרויסער אינזל גרענלאַנד, אַמאָל נענטער צום ברעג, אַמאָל דערווייטערט פון אים. די סיבה דערפון איז געווען דאָס שטייגן און פאַלן פון וואַסער אין ים, וואָס געשיט, ווי באַוואוסט, רעגלמעסיק צוויי מאָל אין מעת-לעת און דערצו איז עס צוויי מאָל אין חודש שטאַרקער און צוויי מאָל שוואַכער. די שיפסלייט האָבן שטענדיק געקאָנט גענוי דערקענען און באַטראַכטן די שיינע ברעגן פון דער אינזל גרענלאַנד, אָבער אַרויפקומען אויף איר האָבן זיי נישט געהאַט די מעגליכקייט.

נאָכדעם ווי די פּערצן שיפּסלייט האָבן זיך איינגעאָרדנט, האָבן זיי זיך גענומען באַטראַכטן און אויספאָרשן גענויער זייער שווימענדיק אײַזאינזל, ווי ראָבינזאָן האָט אויסגעפאָרשט זיין אינזל. דאָס שטיק אײַז האָט געהאַלטן דריי-פיר ווערסט די לייִנג און אַזויפיל די ברייט און פינף פוס די הויך האָט זיך עס געהאַלטן איבערן וואַסער. לויט דער ערפאַרונג האָט מען זיך געקאָנט משער זיין, אַז דאָס אײַז זיצט פערציק פוס טיף אין וואַסער. אויבן האָט דאָס אײַז אויסגעזען ווי אַ גלאַט פעלד, באַדעקט מיט שניי און ווען מען פלעגט זיך אַ ביסל דערווייטערן פונם הייזל, וואָס איז געווען פאַרדעקט דורכן שניי, האָט מען געזען בלויז די צוויי קוימענס, פון וועלכע ס׳פלעגט אַמאָל אַרויסשטייגן אַ רויך. אַ שרעקענד ווילד בילד האָט די אײַזאינזל פאָרגעשטעלט פאַר די שיפּסלייט אין מערב און אין צפון-מזרח ביי די בּרעגן פון די רייבונגען מיט אַנדערע אײַזבערג האָבן זיך דאָרט אויפגעהויבן אײַזווענט וואָס זיינען געווען צען פוס די הויך. בשעת די זון פלעגט שיינען, פלעגן אירע שטראַלן ברענען אין די אײַזקריסטאַלן, ווי אין מיליאָנען דימענטן. און אַז די זון פלעגט אויפגיין אָדער אונטערגיין, פלעגט איהר רויטקייט איבערלאָזן אויף דעם ווייסן שנייפעלד אַ טונקל-גרינלאַכע פאַרב. די נעכט זיינען געווען וואונדערלאַך-שיין און העל און מען פלעגט קאָנען לייענען ביי דעם שיין פון דער ליכט. דאָס צפון-ליכט איז כמעט יעדע נאַכט געשטאַנען אויפן האָריזאָנט און דערפון איז געווען אַזוי ליכטיק אַז דער שיין פון די שטערן איז בלאַסער געוואָרן און פון מענטשן איז געפאַלן אויפן אײַז אַ שאָטן.

אין דערדאָזיקער פאַרכשופטער וועלט האָבן די שיפּסלייט זייער ענערגיש און רעגלמעסיק געאַרבעט, ווייל דאָס איז געווען דאָס איינציקע מיטל, ווי אַזוי צו ראַטעווען זיך פון דער שרעקלאַכער פאַרצווייפלונג, וואָס האָט יעדן אַרומגענומען, ווען מען האָט זיך דערמאָנט, אין וואָס פאַר אַ שווערער לאַגע מען געפינט זיך. יעדן טאָג, זיבן אַ זייגער אינדערפרי, פלעגט די לעצטע באַכטוואַך אויפוועקן די חברים, וועלכע פלעגן באַלד אַרויפציִען

אויף זיך זייערע וואָלענע קליידער, נאָכדעם זיך אַרומוואַשן מיטן וואַסער פון צולאָזענעם שניי און נאָכדעם אָפטרינקען קאַווע און פאַרבייסן מיט האַרט-געטרוקענטן ברויט. דאַן פלעגט יעדערער זיך נעמען פאַר זיין אַרבעט: מען פלעגט אויסאַרבעטן נוצלאַכע כלים, וואָס האָבן פאַרפעלט, מען פלעגט צוזאַמענגעמען זעגל-לייוונט, האַקן האָלץ, נייען נייַע מלבושים, שרייבן טאָגביכער און לייענען. ווען די לופט איז געווען קלאָר, פלעגט מען מאַכן אַסטראָנאָמישע באַאָבאַכטונגען און זיך באַשעפטיקן מיט די געהעריקע אַסטראָנאָמישע אויסרעכענונגען. אַרום איינס אַ זייגער פלעגט מען זיך נעמען צום מיטאָג, וואָס איז באַשטאַנען פון אַ זופּ מיט קאָנסערוון. געזאַלצן פלייש און פעטס פלעגט מען ווייניק געברויכן. די שיפסלייט פלעגן אָפט גיין אויף יאַגד אויף ים-פערד, וועלכע פלעגן אַרויסקריכן פון ים אויפן אייז זיך וואַרימען. דערדאָזיקער יאַגד איז געווען זייער אַ גינסטיקער, דאָס פעטס פון די דערהרגעטע חיות פלעגט מען געברויכן אַלס ברענמאַטעריאַל. טיילמאָל פלעגט מען אויך דערהרגענען אַן אייזבער, און פון זיין פלייש פלעגט מען צוגרייטן אַ געשמאַקן בראָטן. שפּירט האָט מען געהאַט אַ היבש ביסל, אָבער מען פ׳עגט עס קאַרגן. זונטאָג צו מיטאָג פלעגט מען זיך פאַרגינען טועם צו זיין אַ שטאַרק גלעזל פּאָרטווייַן. דער געזונטצושטאַנד פון די שיפסלייט איז געווען זייער אַ גוטער.

דער חודש דעצעמבער 1869 איז אַריבער אָן באַזונדערע געפאַרן. די ווינטער-חגאות האָט מען געפּראַוועט פריילאַך אויפן דייטשן היימישן שטייגער. אויך ניי-יאָר איז אַריבער לוסטיק-לעבעדיק, מיט וויין, געזאַנגען און טענץ. דעם 2-טן יאַנואַר 1870 האָט זיך אָבער אָנגעהויבן אַ געוואַלטיקער שטורם. שוין פאַרמיטאָגצייט האָט דער קאַפּיטאַן מיט די אָפיצירן באַמערקט עפּיס אַ וואונדערלאַכן רוישן אונטערן אייז, אַ שטייגער, ווי עמיץ וואָלט געקראַצט און געסקראָבעט אונטער דער פאָדלאָגע. ווען די שיפסלייט האָבן נאָך מיטאָג זיך צוגעלייגט אויסרוען, האָבן שוין אַלע דערהערט דעמזעלבן גערויש, נאָר פיל שטאַרקער. איצט האָט זיך געדאַכט, אַז מען זעגט, האַקט און ברעכט

די פּאָדלאָגע און דערבײַ יאָמערט עמיצער און קרעכצט און
וויינט... די שיפסלייט זיינען אויפגעשפּרונגען טויט-דערשראָקן
און אַרויסגעלאָפן פון הויז אויפן אייז: דער פּראָוויאַנטלאַגער
אַרום הויז איז געווען איינגעפאַלן, אָבער קיין אַנדערע געפאַר-
סימנים האָט מען נישט געקאָנט באַמערקן. מען האָט דעריבער
זיך געטרייסט, אַז דאָס געוויש שטאַמט פון שטורם אויסנווייניק
און פונם איינפאַלן פון די זאַכן אין פּראָוויאַנטן־אַגער. איבריגנס,
איז דער שניישטורם געווען אַזאַ שטאַרקער, אַז מען האָט גאָרנישט
געקאָנט זען צען שריט ווייט פון זיך. בינו-לבינו האָט מען זיך אָבער
געמוזט איבערצייגן, אַז דאָס גערויש האָט געשטאַמט גאָר פון
אַן אַנדער סיבה. ווען מען האָט צוגעלייגט דעם אויער צו דער
פּאָדלאָגע, האָט מען דייטלאַך געהערט אַ גערויש אונטן אין וואַ-
סער און ס'האָט זיך גערדאַכט, אַז דאָס וואַסער גיסט זיך אַדורך
אין דיקן אייז. ס'איז מער קיין ספק נישט געווען, אַז דער
אייזבאַרג הויבט זיך אָן צושפּאַלטן, אָדער אַז ער ברעקלט זיך
אַרום זיינע קאַנטן. אַזוי־אַרום קאָן איין אויגנבליק פאַרניכטן דאָס
לעבן פון פערצן פערזאָן!

אין אַזאַ אימהדיקער לאַגע האָבן די אין שניי און אייז באַגראָ-
בענע פאַרבראַכט צוויי אונענדלאַך-לאַנגע טעג. ווען דער שטורם
איז עטוואָס געפאַלן און דעם פערטן יאַנואַר אינדערפרי איז
די לופט ווידער קלאָר געוואָרן, האָבן די אומגליקלאַכע בויט-
קאָלאָניסטן דערזען מיט שרעק, אַז זייער אייזאינזל האָט באַקו-
מען גאָר אַ נייע פאָרם און איז געוואָרן אויף אַ פערט חלק
קלענער! דאָס קויהלנהויז איז שוין איצט געווען ווייט פון וואַ-
סער נישט מער ווי צוויי־הונדערט שריט, בשעת פריער איז דאָס
געווען אַ שטח פון דרייטויזנט שריט! די ברעגן פון אייז זיינען
נאָך דערצו געווען אַזוי שטאַרק פאַרוואָרפן מיט אייזשטיקער
און שניי, אַז ס'איז גאָר אוממעגלאַך געווען צו טראַכטן וועגן
אַראָפּלאָזן די שיפלאַך אין וואַסער און פּרובן זיך דערשלאָגן צו
דער יבשה. די שיפסלייט זיינען געבליבן געפאַנגען אין אייז,
אָן האָפנונג אַרויסצוקומען פון דאָרט! דעם 11-טן יאַנואַר אינ-
דערפרי האָט דער וואַכמאַטראָז זיך פּלוצלונג אַריינגעריסן אין

הויז און אויסגערופן אַ פּאַרציטערטער: „אַלע זאָלן אַרויסלויפן!" אינגדערנאָנט האָט זיך געהערט אַ שרעקלאַכע קלאַפּעריי און הודזשעריי. דאָס אייזפעלד האָט ווידער אָנגעהויבן זיך ברעקלען ביי זיינע ברעגן און לערך פינפאונצוואַנציק שריט פון הויז האָט זיך דערזען אַ טיפער שפּאַלט אין אייז. באַלד האָט זיך אָפּגעשפּאָלטן אַ גרויסער אייזבאַרג אין דעם אָרט, וואו ס'איז געלעגן דאָס אָנגעהאַקטע האָלץ און איז אַוועקגעטראָגן געוואָרן ווייט אין ים אַריין. דאָס געבליבענע נישט גרויסע שטיק אייז מיטן קויהלנהויז האָט זיך אָנגעהויבן וויגן אויפן וואַסער און ס'האָט זיך געדאַכט, אַז פאַר די שיפסלייט איז געקומען די לעצטע מינוט. די שיפסלייט האָבן זיך געזעגנט צווישן איינאַנדער און האָבן זיך פאַנאַנדערגעזעצט אין צוויי גרופּעס אין זייערע שיפלאַך. אַזוי זיינען זיי געשטאַנען אַ גאַנצן טאָג און יעדע מינוט אָפּגעוואַרט די לעצטע קאַטאַסטראָפע. אָבער ווי עפּיס דורך אַ וואונדער איז דווקא דאָס שטיק אייז מיטן קויהלנהויז גאַנץ געבליבן. אין אָוונט האָט מען זיך א ביסל באַרויקט און מען האָט זיך געלייגט שלאָפן, אָבער אַרום האַלבע נאַכט האָט אַ פאַרצווייפלט געשריי פון שומר זיי ווידער אויפגעוועקט פון שלאָף. אַלע זיינען אַזוי פאַרצווייפלט געווען, אַז מען זיך אפילו נישט געלאָזן אַרויסגיין פון הייזל דורכן לאַנגן קאָרידאָר, נאָר מען האָט דעם דאַך אויפגעריסן און זיך אַרויסגעכאַפּט פון דרויסן: האַרט נעבן הויז האָט זיך דערהויבן אַ ריזן־אייזבאַרג... געדויערט האָט עס אָבער נאָר איין מינוט, באַלד האָט זיך דערהערט די באַרויגנדיקע שטים פון קאַפּיטאַן: „גאָט צו דאַנקען, אַריבער!" צי איז עס ווירקלאַך געווען אַן אייזבאַרג, וואָס האָט זיך אַרויפגעוואָרפן אויפן הייזל, אָדער דאָס האָט זיך בלויז אָפּגעשפּיגלט אין דער לופטן פון ווייטן ברויזענדן ים—דאָס האָט קיינער נישט געקאָנט וויסן, ווייל בסך־הכל האָט די גאַנצע ערשיינונג געדויערט בלויז עטלאַכע מינוטן.

דעם 14־טן יאַנואַר ענדלאַך האָט זיך אָבער געעפנט אַ שפּאַלט אונטערן קויהלנהויז גופא און איצט איז פאַר די שיפסלייט שוין נישט געבליבן קיין אַנדער ברירה, ווי צו זוכן רעטונג אין די

שיפֿלאַך אויפֿן ווייטן אייז־ים... פֿון דער חורבה האָט מען נאָך אויפֿגעשטעלט אויף געשווינט אַ ניי הייזל, וואָס איז אָבער געווען אַזוי קליין, אַז דאָרט איז געווען אָרט נאָר פֿאַר אַ העלפֿט מענטשן. די אַנדערע העלפֿט האָט זיך געמוזט באַזעצן אין אַ שיפֿל. די שיפֿסלייט האָבן אין דידאָזיקע שרעקלאַכע טעג אַרויסגעוויזן אַ וואונדערלאַכע העלדישקייט און באַדאַכטקייט. דער קעכער האָט זיך נאָך אַפֿילו געוויצלט אין די געפֿערלאַכסטע מאָמענטן. אַזוי, למשל, האָט דאָס אייז זיך אָנגעהויבן שפּאַלטן אונטער זיינע פֿיס, ווען ער האָט געהאַלטן אין צוגרייטן קאַווע פֿאַר די חברים: — „אָה, — האָט ער אויסגערופֿן — ווען דאָס אייז זאָל לפּחות האַלטן נאָך אַזוי לאַנג, ביז איך וועל צוגרייטן וואַרימע קאַווע, אָנצוטרינקען אייך פֿאַרן אָפּפֿאָרן!”... און אַז דאָס איז געווען אַן „אָפּפֿאָרן” כמעט אין זיכערן טויט אַריין, האָט ער זייער גוט געוואוסט.

די סיבה פֿון דעם געוואַלטיקן אייזדרוק אין יאַנואַר האָט געשטאַמט דערפֿון, וואָס די אייזאינזל מיטן קויהלנהויז איז אַריינגעטריבן געוואָרן אין ים צווישן איסלאַנד און גרענלאַנד, וואו די צאָל פֿון די שווימענדיקע אייזבערג איז זייער גרויס, באַזונדערס אַרום די שפּיצן פֿון גרענלאַנד. ווי נאָר אָבער זיי זיינען אַרויסגעטריבן געוואָרן אויפֿן אָפֿענעם ים, האָט דער אייזדרוק און ממילא אויך די אוממיטלבאַרע געפֿאַר אויפֿגעהערט. דער חודש יאַנואַר איז אַריבער, ס'האָט זיך אָנגעהויבן פֿעברואַר, ווען די זון האָט אָנגעהויבן שטאַרקער צו וואַרימען; ענדלאַך איז אויך אָנגעקומען דער חודש אַפּריל, אין דעם 17־טן האָט דער טערמאָמעטער שוין געוויזן צען גראַד וואַרימקייט! אין אָנהייב האָט אָנגעהויבן רעגענען: דאָס קויהלנהייזל, וואָס איז פֿריער געשטאַנען אין אַ טאָל, איז איצט שוין געלעגן אויף אַ באַרג, ווייל דאָס אייז אַרום איז צוגאַנגען...

דעם 7־טן מאַי האָט זיך פֿון אַלע זייטן, אַרום דעם קליינעם אייזבאַרג, באַוויזן פֿרייער ים און ס'האָט אויסגעוויזן, אַז ס'איז ענדלאַך געקומען דער מאָמענט פֿון באַפֿרייאונג. נאָכדעם ווי דער קאַפּיטאַן האָט אַ גאַנצן פֿרימאָרגן אויסגעפֿאָרשט דאָס ווע-

טער און די אַרומיקע אייזבערג, האָט מען אויף געשווינט אָפּ-
געגעסן מיטאָג און צוגעטראָטן צו די הכנות פֿאַר דער געפֿער-
לאַכער נסיעה. מען האָט די שיפֿלאַך אַראָפּגעלאָזן אין וואַסער
אַריין, באַלאָדן זיי מיט אַלעם נויטיקן און נאָך אַ דריי-שעה-
דיקער אַרבעט איז מען געווען מוכן ומזומן צום אָפּפֿאָרן. אַ
לעצטן דאַנקבאַרן בליק האָבן די שיפֿסלייט געוואָרפֿן אויפֿן אייז-
אינזל, וועלכער האָט זיי געגעבן רעטונג במשך פֿון צווייהונדערט
טעג, און דאַן האָט מען אויסגעשטעלט די זעגלען און געלאָזן
זיך אויף די דריי שיפֿלאַך אין ווייטן ים אַריין. געווען איז עס
פֿיר אַ זייגער נאָכמיטאָג-צייט. אין אָוונט איז מען ווידער צוגע-
שטאַנען צום אייז און אַזוי־אַרום איז מען נאָך געוואַלטיקע אָנ-
שטריינגונגען צוגעקומען נאָנט צו דער יבשה אויף צוויי-דריי
וויאָרסט. דאָ אָבער איז דער אייז אַרום דער יבשה געווען אין
אַ צושטאַנד פֿון אמתן תהו-ובהו און מען האָט געמוזט וואַרטן
עטלאַכע טעג, איידער מען האָט גאָר געקאָנט אָנהייבן טראַכטן
וועגן אַרויפֿשטייגן אויף דער יבשה. האָט מען געקוקט אויף דער
יבשה דורך אַ ספּאַקטיוו, האָט מען געזען, ווי דאָרט גיסן זיך
שוין אַראָפּ די טייכן פֿון די בערג אין ים אַריין, און אויף די
אַרומיקע אייזפֿעלדער שטייען קאַ־וזשעס וואַסער. אין אַ געוויסן
טאָג האָט זיך אויף די שיפֿלאַך צווישן די זעגלען באַוויזן אַ
פֿליג, וועלכע האָט זיך געזשומעט געמיטלאַך און פֿריילאַך. בינו-
לבינו איז אָבער דער פּראָוויאַנט געוואָרן אַלץ קלענער, און די
שיפֿסלייט האָבן זיך געזען געצוואונגען אָנצעווענדן די העכסטע
מיטלען, אַבי נאָר אַרויפֿצוקומען אויף דער יבשה. דאָס וועטער
האָט זיך דערווייל געענדערט: עס איז אַרויסגעפֿאַלן אַ שלאַקס-
רעגן און קאַלטע ווינטן האָבן זיך געטראָגן פֿון צפֿון. די אויס-
געמאַטערטע שיפֿסלייט האָבן אפֿילו נישט געהאַט די מעגליכקייט
צו שלאָפֿן ביינאַכט אין זייערע איינגע שיפֿלאַך. מיט געוואַלטי-
קער אָנשטריינגונג האָבן זיי שריט-פֿאַר-שריט אַדורכגעפֿירט זייע-
רע שיפֿלאַך צווישן די אייזקאָלאָסן און ענדלאַך זיינען זיי צו-
געשטאַנען צו דער אינזל אילווידלערק. צום עסן האָט מען שוין
איצט געגעבן יעדערן נישט מער, ווי אַ פֿערטל פֿונט ברויט מיט

אַ קליין שטיקל פּעטס, צוליב דעם וואָס עס האָט אָנגעהויבן צו פֿאַרפֿעלן שפּירט אָנצעוואַרימען דאָס עסן, האָט מען זיך גע־מוזט צופֿרידנשטעלן מיט קאַלטע מאכלים. מען האָט געפּרוּווט גיין אויף יאַגד, אָבער צום אומגליק האָט מען קיין שום חיה נישט באַגעגנט. די אומגליקלאַכע האָבן אָנגעהויבן ליידן הונגער.

אַרויסגעזעצט זיך אויף דער אינזל האָבן זיי דעם פֿערטן יוני, נאָכדעם ווי זיי האָבן פֿיר וואָכן לאַנג זיך אַרומגעבלאָנקעט אויפֿן ים. פּראָוויאַנט האָבן זיי געהאַט העכסטענס אויף פֿערצן טעג, אויף דער אינזל האָבן זיי לגמרי נישט געקאָנט געפֿינען קיין לעבנסמיטלען, בלויז ווילדע פֿויגלען פֿלעגן אַמאָל פֿאַר־פֿליען אַהער.
דעם 7-טן יוני אין אָוונט זיינען די שיפֿסלייט ענדלאַך צוגעקו־מען צום ברעג פֿון דער גרויסער אינזל גרענלאַנד. דאָ האָט מען קודם-כּל זיך געקאָנט אַ ביסל אויסרוען און זיך אַזוי נישט שרעקן פֿאַרן אייז. זעקס טעג לאַנג האָבן די שיפֿלאַך זיך אַרומ־געדרייט צווישן די שפּיציקע שטיינער אַרום ים-ברעג און צווישן די אייזבערג, וואָס האָבן זיך נאָך דאָרט געהאַלטן. ערשט דעם 13-טן יוני האָבן זיי זיך אַרויסגעזעצט אין פֿרידריכסטאָל אויפֿן מערב-ברעג, וואו זיי זיינען אויפֿגענומען געוואָרן דורך די דאָר־טיקע קאָלאָניסטן און באַזאָרגט געוואָרן מיט אַלעם נויטיקן. באַלד נאָכדעם האָבן זיי געטראָפֿן אַ דענעמאַרקישע שיף, וועלכע האָט זיי אויפֿגענומען און געבראַכט גליקלאַך אַהיים דעם 26-טן יולי

אַ גאָרדאָן־בענעט־רייזע צום צפון־פּאָל.

דער באַוואוסטער אַמעריקאַנישער צייטונגסאַרויסגעבער, גאָרדאָן-בענעט, וועלכער איז שוין היינט באַוואוסט דורך די פיל פּרעמיעס, וואָס ער האָט באַשטימט פאַר אַלערליי ספּאָרטגעיעגן אין אויטאָמאָבילן און לופטבאַלאָנען, האָט אויך באַשטימט אַ גרויסע סומע געלד פאַר דער אַנטדעקונג פון צפון-פּאָל. ער האָט זיך גרינדלאַך באַקאַנט מיט דער געשיכטע פון די לעצטע נסיעות צום צפון-פּאָל, און אָט האָט אים פאַראינטערעסירט דער אומשטאַנד, וואָס פיל שיפן, וועלכע זיינען געגאַנגען פון אַטלאַנטישן ים צום צפון, זיינען אַריינגעקומען צווישן שווימענדיקע אייזבערג, וועלכע האָבן זיי אָפּגעטראָגן מיטן שטראָם צוריק צו דרום. ער האָט דעריבער אויפגעשטעלט אַזאַ מין היפּאָטעזע, אָדער השערה: אויב מען זאָל זיך לאָזן גיין מיטן שטילן אָקעאַן צווישן אַזיע און אַמעריקע, אַלזאָ דורך דעם בערינגישן ים-דורכגאַנג, וועט מען דורך דעמזעלבן שטראָם צוגעטראָגן ווערן צום צפון-פּאָל און פון דאָרט—צום דרום-צו ביז די מזרח אָדער מערב-ברעגן פון גרענלאַנד.

גאָרדאָן-בענעט האָט, אַלס עכטער אַמעריקאַנער, ווייניק צייט צו טראַכטן, דערפאַר אָבער מער צייט צו טאָן. ער האָט באַלד געקויפט אַ שיף, וועלכע איז שוין איינמאָל געווען אויף אַ וויי-טער צפון-נסיעה, בשעת מען האָט געזוכט דעם פאַרשוואונדענעם אַדמיראַל פראַנקלין. אין ניו-יאָרק האָט מען די שיף אַ נאָמען געגעבן „זשאַנעט” און נאָכדעם ווי זי פון ניו-יאָרק אַרומגעגאַנגען גאַנץ דרום-אַמעריקע (דער פאַנאַמאַ-קאַנאַל איז נאָך דעמאָלט נישט געווע), איז זי צוגעשטאַנען צו דער יבשה

ביי סאַן-פראַנציסקאָ, וואו זי האָט זיך פאָלקאָם באַזאָרגט מיט אַלעם נויטיקן, באַזונדערס מיט פּראָוויאַנט אויף דריי יאָר. קאַפּיטאַן און אָנפירער פון דער עקספּעדיציע איז געווען דע לאָנג, דער ערשטער מאַשיניסט האָט געהייסן מעלוויל און מעדיקער— ד״ר אַמבלער. אויפן שיף זיינען געווען נאָך פינף אָפיצירן און פיראונצוואַנציק מאַטראָזן, צווישן זיי צוויי אינדיאַנער, געשיקטע יעגער, און צוויי כינעזער צו באַזאָרגן די קיך. אויף דער גאַנצער אונטערנעמונג האָט דער צייטונגסאַרויסגעבער גאָרדאָן-בענעט געגעבן איין מיליאָן מיט 800 טויזנט מאַרק.

דע לאָנג האָט גענומען אויף זיך דריי וויכטיקע אויפגאַבן: דערגרייכן צום צפון-פּאָל, געפינען אַ דורכגאַנג דורך צפון-מזרח קיין אַמעריקע און אויפזוכן אַ שוועדישע שיף, וואָס איז פריער שוין אָפּגעפאָרן צום צפון-פּאָל.

דעם 8-טן יולי 1879 איז די „זשאַנעט“ אַרויס אויפן ים. די רייזע איז זיך געגאַנגען די ערשטע צייט גאַנץ רויק. כדי איינצושפּאָרן קויהלן, איז מען געפאָרן מיט די זעגלען, און אין אַ קורצער צייט אַרום איז מען אַריינגעפאָרן אין בערינגישן ים. ביים ברעג פון דער האַלבאינזל „אַליאַסקאַ“ האָט מען אַרויפגענומען אויפן שיף עסקימאָסנהינט, וועלכע האָבן געדאַרפט שפּעטער פירן מאַסע אויפן אייז. אויף דער אינזל סאַן-לאָרענץ האָט דער קאַפּיטאַן זיך דערוואוסט, אַז די שוועדישע שיף, וואָס ער האָט געדאַרפט אויפזוכן, איז שוין גליקלאַך אָפּגעגאַנגען צום דרום. דער קאַפּיטאַן האָט דעריבער זיך געדאַרפט איצט לאָזן דירעקט צום צפון-פּאָל.

אין אָנהויב סעפּטעמבער איז די „זשאַנעט“ פאַרנומען געוואָרן דורך געדיכטע אייזבערג און, נישט קאָנענדיג זיך באַפרייען, האָט זי געלאָזט פאַרלעשן דאָס פייער אין איר מאַשין און זיך פאַראַנקערט ביי אַן אייזבאַרג. אויף צומאָרגנס האָבן די שיפסלייט דערזען, אַז זיי זיינען אַרומגערינגלט מיט אייז פון אַלע זייטן. אַזוי זיינען זיי געבליבן געפאַנגען במשך פון איינאונצוואַנציק חדשים! די שיפסלייט האָבן זיך וויניק וואָס באַאונרויקט פון זייער לאַגע, ווייל אויף אַזעלכע צופאַלן האָבן זיי זיך

תחלת געריכט. זיי האָבן דעריבער געלעבט מיט דער האָפנונג, אַז דאָס אייז וועט אָנהויבן זיך באַוועגן צום צפון, מעגלאַך גאָר צום פּאָל! פון דאָרט האָט דער שטראָם, לויט גאָרדאָנס השערה, געדאַרפט זיי אָפּטראָגן ווידער צום דרום. די שיפס-לייט האָבן דעריבער אָנגעהויבן פירן אַ געוויינלאַך רעגלמעסיק אַרבעטס-לעבן אויפן אייז. מען פלעגן גיין אויף יאַגד, ד׳ערביי האָט מען דערהרגעט אַן אייזבער און צוויי ים-פערד.

האָט מען אָבסערווירט די שטערן אויפן הימל, האָט מען באַלד באַמערקט, אַז די שיף ליגט נאָר לפנים רויק, אין דערווירק־לאַכקייט אָבער טראָגט זי זיך צוזאַמען מיט די אייזפעלדער צום צפון-מערב. ווען דידאָזיקע רייזע וואָלט נאָר געגאַנגען עט-וואָס שנעלער, האָט מען זיך קיין בעסערע זאַך נישט געהאַט צו ווינשן, וויל אַזויאַרום וואָלט מען געקאָנט צוקומען צום פּאָל. אָבער די באַוועגונג קיין צפון איז געווען זייער אַ לאַנגזאַמע. דאָס אייזפעלד פלעגט גאַנץ אָפט זיך באַוועגן אויף צוריק, און ווידער אַהין און ווידער אַהער. אַז מען וואָלט געוואָלט אַרורכ-גיין אויף אַזאַ שטייגער אַ טויזנט קילאָמעטער, וואָלט מען גע-ברויכט צו האָבן צוויי יאָר צייט!

די לאַגע איז אויך נישט געווען גאָר אָן געפאַר. דאָס אייז האָט געוואַלטיק געפּרעסט פון אַלע זייטן די שיף. מען האָט געמוזט אַראָפּנעמען פון שיף דעם רודער, אָבער דעם שרויף פון דער מאַשין האָט מען נאָך געלאָזן אין וואַסער, און כּדי דאָס אייז זאָל עס נישט צוקוועטשן, פלעגט מען נאָכאַנאַנד אויסהאַקן דאָס אייז אַרום אים. דעם אינסטרומענט האָט מען אַרויפגעבראַכט אויפן אייז, לערך הונדערט מעטער ווייט פון שיף, וואו מען האָט אויסגעבויט אַן אָבסערוואַטאָריע פאַר אַסטראָנאָמישע און מעטעאָראָלאָגישע באַאָבאַכטונגען. די אָבסערוואַטאָריע איז גע־ווען פאַרבינדן מיט דער שיף דורך אַ טעלעפאָן. די שיף איז געווען איינגעשמידט אין אַ צוויי־מעטערדיקן אייז; אין אייניקע ערטער אָבער איז דאָס אייז געווען ביז זעקס מעטער דיק. די שיף האָט אַלזאָ געקאָנט יעדע מינוט צוקוועטשט ווערן, און מען האָט געמוזט שטענדיק האַלטן שמירה און אָנווענדן אַלערליי

מיטלען געגן די אייז־סכנות.

די שיף איז מיטן אייזפעלד געשטאַנען נישט ווייט פון דער וראַנגעל-אינזל. ביז יענער צייט האָט מען געגלויבט, אַז דידאָזיקע אינזל איז זייער גרויס, לפחות נישט קלענער פאַר גרענלאַנד. די רייזע מיט דער „זשאַנעט" האָט אָבער דערוויזן, אַז דידאָזיקע אינזל איז זייער אַ קליינע און אַז אַרום איר איז דער ים מייסטנס אָפן. אויף די ברעגן פון דערדאָזיקער אינזל פלעגן זיך ווייזן זייער פיל ים-הינט און ים-פערד.

אין אָנהויב נאָוועמבער האָט דאָס שטענדיקע קנאַקן פונם אייז אָנגעהויבן שטאַרק באַאומרויקן די שיפסלייט. די עסקימאָסנהינט האָבן מוראדיק געהוילן פאַר שרעק. נישט זיי, נישט זייערע בעלי-בתים האָבן קיינמאָל נישט געהערט אַזאַ קנאַקעריי. טיילמאָל פלעגט דאָס אייז פּלאַצן, און די „זשאַנעט" פלעגט דאַן שווימען אַ געוויסע צייט אין אָפענעם ים. אין שיף האָבן זיך אויך באַוויזן שפּאַלטן, וועלכע מען האָט תיכף געמוזט פאַרשטאָפּן און אויסבעסערן. דאָס האָט געדויערט עטלאַכע טעג לאַנג. די שיפסלייט האָבן געאַרבעט מיט אַלע כוחות און פון גרויס אויפרעגונג האָבן זיי אפילו נישט געקאָנט טרינקען רויק אַ גלעזל וואַרימע טיי.

דעם 10-טן נאָוועמבער האָט זיך אָנגעהויבן די ווינטערנאַכט, וועלכע דויערט אין יענער געגנט דריי חדשים לאַנג. דאָס איז געווען פאַר די שיפסלייט אַ צייט פון מנוחה. זיבן אַ זייגער אינדערפרי פלעגן אַלע אויפשטיין לויט אַ סיגנאַל און מען פלעגט זיך נעמען באַהייצן די שיף. ניין אַ זייגער פלעגט מען פרישטיקן, פון עלף ביז איינס פלעגט מען גיין אויף יאַגד, כדי צו מאַכן באַוועגונגען. דריי אַ זייגער פלעגט מען עסן מיטאָג; אַכט אַ זייגער אין אָוונט פלעגט מען טרינקען און צובייסן, דאַן פלעגט מען גיין שלאָפן. צוויי מאָל אין דער וואָך פלעגט מען עסן פריש פלייש פון דערהרגעטע בערן אָדער ראָבן. ווייַן פלעגט מען דערלאַנגען צום טיש נאָר זונטאָג. די ווינטער-חגאות האָט מען געפייערט מיט גרויס פּאַראַד.

אָבער אין יאַנואַר 1880 האָט דאָס אייז אַזוי שטאַרק גענומען

דריקן די שיף פון די זייטן, אַז זי האָט באַקומען אַ לאָך. תחילת האָט מען נאָך נישט געוואוסט, וואו דאָס געפינט זיך, אָבער דאָס וואַסער אין שיף האָט אָנגעהויבן שטייגן אַלץ העכער און העכער. מען האָט אָנגעהויבן אַרבעטן מיט די פּומפּן און אַזוי האָט מען אַכצען חדשים כּסדר געהאַלטן אין איין אויספּומפּן דאָס וואַסער, וואָס פלעגט אַרייַנדרינגען אין שיף!

ווען די זון האָט זיך ענדלאַך ווידער באַוויזן און די שיפסלייט האָבן דערזען איינע די אַנדערע, זיינען זיי בשתּומם געוואָרן: ווי בלאַס און גרוי-געל זיי האָבן אויסגעזען. דער פראָסט האָט זיך דערווייל פאַרשטאַרקט און האָט דערגרייכט ביז פופציק גראַד.

אין מאַי איז אָבער ווידער וואַרימער געוואָרן און ס'האָבן זיך באַוויזן אַ פּאָר ווילדע גענז און קאַטשקעס. אַ גאַנצן זומער איז דאָס וועטער געווען הערלאַך שיין. פאַר די עסקימאָסנהינט איז שוין דאָס געווען צו וואַרים און זיי פלעגן דעריבער ליגן אין שאָטן ביים אייז.

דער שטראָם האָט בינו-לבינו געטריבן די אייזפעלדער אַלץ ווייטער צו צפון, און ווען די שיף וואָלט געקאָנט אויסהאַלטן דעם דרוק פונם אייז, וואָלטן זיי געוויס געקומען צום צפון-פּאָל, אָדער לפחות נאָנט צו אים. די באַאָבאַכטונגען האָבן דערוויזן, אַז דער גאַנצער ים-הקרח איז דעמאָלט געווען באַדעקט מיט אייז, וואָס האָט געהאַלטן אין איין באַוועגן זיך צו צפון-מערב פון צפון-מזרח, אַלזאָ, פון אַזיע צו אייראָפּע און אַמעריקע.

דאַן איז געקומען די צווייטע ווינטערנאַכט. דאָסמאָל זיינען די שיפסלייט שוין געווען שטאַרק אָפּגעשוואַכט; אייניקע פון זיי זיינען געשטאָרבן פון סקאַרבוט—אַ קרענק, וועלכע הערשט תּמיד אין די קאַלטע לענדער, באַזונדערס, ווען מען שפּייזט זיך נישט ווי געהעריק.

און ווידער איז עס זומער געוואָרן. דעם 18-טן מאַי האָט זיך דאָס וואַסער געעפנט אַרום דער שיף; פונדערווייטן האָט מען

דערזען אַ קליינע אינזל; אַ פּאָר טעג שפּעטער האָט מען דערזען אַ צווייטע אינזל, פאַרביי וועלכער די „זשאַנעט" איז געגאַנגען. דעם 10-טן יוני האָבן די אייזפעלדער זיך צושפּאָלטן אַרום דער שיף. מען האָט ווידער אַראָפּגעלאָזן דעם רודער אין וואַסער און אָנגעהייצט דעם דאַמפּקעסל גרייט צו דער רייזע פון אייז אַרויס! צוויי טעג שפּעטער אָבער איז די שיף ווידער אַרומגערינגלט געוואָרן דורכן אייז. דאָס וועטער איז געווען שיין, אָבער דער דרוק פונם אייז איז געוואָרן פון מינוט צו מינוט שטאַרקער און העפטיקער. די שיפסלייט האָבן איינגעזען, אַז זייער שיף מוז סוף-כל-סוף פּלאַצן ווי אַ גלאָז און זיך צוברעכן. ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַ קאַמף אויף טויט און לעבן. מען האָט פון שיף אָנגעהויבן אַרויסטראָגן אויפן אייז אַלץ, וואָס מען האָט נאָר געקאָנט. די שיף איז צוזאַמענגעפּרעסט געוואָרן אַזוי, אַז מען האָט זיך שוין מער נישט געקאָנט דאָרט אויפהאַלטן. אויך דער מאַשיניסט איז אַרויסגעלאָפן פון דער אונטערשטער אָפּטיילונג מיט אַ שרעק-אויסרוף: „דאָס אייז רייסט זיך אַריין אין קויהלן-מאַגאַזין!"

מען האָט געהערט, ווי דאָס וואַסער רייסט זיך אַריין אין שיף דורך אַלע לעכער. די אָפיצירן און מאַטראָזן האָבן געאַרבעט ווי קאַטאָרזשניקעס. מען האָט געמוזט זען אַרויסצוטראָגן סוף-כל-סוף וואָס מער מלבושים און פּראָוויאַנט, ווי בכלל אַלץ, וואָס קאָן נאָך צונוץ קומען אויפן אייז... מענטשן זיינען געשטאַנען ביז האַלז אין אייז-קאַלטן וואַסער און דערלאַנגט איינער דעם אַנדערן איבערן קאָפּ די קעסטלאַך פּראָוויאַנט. ענדלאַך האָט די שיף אָנגעהויבן זינקען. אַלע זיינען אַרויסגעשפּרונגען אויפן אייז. דער קאַפּיטאַן האָט פאַרלאָזן די שיף דער לעצטער. דעם 13-טן יוני דריי אינדערפרי איז די שיף לאַנגזאַם אונטערגעגאַנגען.

די שיפסלייט זיינען געשטאַנען געלעמט פון שרעק און פאַרצווייפלונג. איצט זיינען זיי שווייגנדיק אַוועקגעגאַנגען צוזאַמענעמען זייערע אַרויסגעראַטעוועטע זאַכן. פלייש, ברויט (געטריקנט), צוקער, טיי, שאָקאָלאַד, פלייש-עקסטראַקט און ענלאַכע לעבנס-

מיטלען האָבן זיי אַרויסגעראַטעוועט אַזויפיל, אַז ס'האָט זיי געדאַרפט קלעקן אויף צוויי-דריי חדשים. אויך ביקסן און אַ פּאָר טויזנט פּאַטראָנעס האָבן זיי געהאַט, כדי צו קאָנען גיין אויף יאַגד. זיי האָבן אויך אַרויסגעראַטעוועט עטלאַכע שליטנס, שיפלאַך, געצעלטן און זעגל-לייוונט. דאָס אַלץ איז געלעגן אָנגעוואָרפן אויפן אַייז אין דער גרעסטער אומאָרדנונג. אָבער נאָך שרעקלאַכער איז געווען די געגנט אַרום: שטיקער אַייז, באַדעקט מיט שניי; דאָ און דאָרט זעט זיך אַרויס דער ים צווישן די שטיקער אַייז... די אומגליקלאַכע האָבן אויסגעזען ווי מענטשן, וואָס זיינען פלוצלונג אַרויסגעוואָרפן געוואָרן פון דער דירה אויף דער גאַס.

לעבן מוז מען דאָך אָבער, האָט מען זיך באַלד גענומען פאַר דער אַרבעט אויפצושטעלן די געצעלטן. די ניי-סיבירישע אינזלען זיינען געווען נישט ווייט און מען האָט אויך געקאָנט האָפן צוצוקומען מיט די שיפלאַך צום אויסגוס פון גרויסן סיבירישן טייך לענאַ.

דער קאַפּיטאַן פון דער אונטערגעגאַנגענער שיף, דע לאָנג, האָט זיינע לייט געגעבן זעקס טעג צייט אויף אויסצורוען זיך. נאָכדעם האָט מען זיך גענומען צוגרייטן צו דער נסיעה אויפן אַייז: מען האָט אַרויפגעבראַכט די שיפלאַך אויף די שליטנס, און זיי באַלאָדן מיטן גאַנצן אַרויסגעראַטעוועטן האָב און גוטס. אָבער קיין איבריקע זאַכן האָט דער קאַפּיטאַן נישט געלאָזן נעמען: נאָר צו צוויי קאָלדרעס, צוויי פּאָר זאָקן, צוויי פּאָר וועש, צוויי פּאָר הענטשקעס, איין פּעקל טיטון מיט אַ פּייקע און זאַפּאַלקעס — אָט וואָס יעדער האָט געקאָנט מיטנעמען מיט זיך. ווען מען האָט זיך שוין געהאַט אינגאַנצן צוגעגרייט צו דער רייזע, האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז בסך-הכל באַשטייט די קאָמפּאַניע פון אַכטאונצוואַנציק מאַן מיט דרייאונצוואַנציק הינט.

דורך דעם אייז־מדבר.

די נסיעה האָט זיך אָנגעהויבן אונטער דער אָנפירונג פון אַ מענטשן, וואָס איז געניט אינם אַייז-ים. אין וועג פלעגט מען זיך לאָזן אָוונטצייט. אַרום צוועלף ביינאַכט פלעגט מען זיך אָפשטעלן עסן מיטאָג. די שליטנס זיינען געווען שווער באַלאָדן און זיי פלעגן זיך טיף איינשניידן אין שניי. די רייזע איז דעריבער צוגעגאַנגען זייער לאַנגזאַם. פילמאָל האָט מען זיך געמוזט אָפשטעלן, ווייל מען האָט באַגעגנט אויפן וועג אָפענע ערטער אין אייז, וואו שוואַרצע ים-טיפענישן האָבן אַרויסגעקוקט מיט זייערע שרעקלאַכע באַהאַלטענע סודות... אין אַזעלכע פאַלן פלעגט מען מוזן מאַכן אַ פאַראָם פון אַן אַייז-קריע און אַריבערשיפן זיך אויף איר. דערביי פלעגט מען אָפט שטיין אין וואַסער ביז די קני. ווען דאָס פלעגט אויסקומען ביי טאָג, האָט מען שטאַרק געליטן פון דער ברענענדיקער זון; ביינאַכט ווידער פלעגט מען שרעקלאַך פרירן. ס'איז געווען אַ קאַמף פאַרן לעבן! די הינט פלעגן שלעפן די שליטנס. אָפט פלעגט מען כאַפן אַ חיה, פלעגט מען האָבן מיט וואָס צו נערן די הינט. ווען דאָס איז נישט געווען, פלעגט מען זיי מוזן איינמיילן קאָנסערוון-פלייש. די קאָמפּאַניע האָט אַזוי ביטער געאַרבעט אַ גאַנצע וואָך, אָבער דאָ האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז פאַר דערדאָזיקער צייט האָט דער שטראָם זיי אָפגעטראָגן פיל ווייטער פון דער יבשה צו צפון-מערב, איידער צו דרום. אַלזאָ, אַנשטאָט קומען נענטער צום ציל, האָבן זיי זיך גאָר דערווייטערט פון אים! ווייל דערדאָזיקער שרעקלאַכער פאַקט וואָלט צוגענומען ביי אַלעמען דעם חשק צו אַרבעטן ווייטער, האָט דער קאַפּיטאַן פאַרטרויט די זאַך

בלויז אײן אָפּיציר מיט דעם תּנאי, ער זאָל עס האַלטן שטריינג בסוד.

מען האָט זיך אָבער פּאָרט געמוזט רוקן פּאָרויס. איצט האָט דער קאַפּיטאַן שוין געטראַכט נאָר וועגן איין זאַך: זיך דערשלאָגן צום אָפֿענעם ים און זיך לאָזן אויף דער רייזע אין די שיפֿלאַך.

אינמיטן יולי איז די לאַגע געוואָרן עטוואָס פֿריילאַכֿער: מען האָט דערשאָסן אַ פּאָר פֿויגלאַך, אַ ים־פֿערד און אַן אייזבער און מען האָט, אַלזאָ, געהאַט גענוג פֿריש פֿלייש אויף אַ געוויסער צייט פֿאַר זיך און ביינער פֿאַר די הינט. מען האָט אויך דערזען יבשה אין דרום־מערב פֿונם אייז־מדבר. נאָך געוואַלטיקע אָנשטריינגונגען האָט מען ענדלאַך זיך דערשלאָגן צו אַן אינזל, וועלכֿע מען האָט אַ נאָמען געגעבן גאָרדאָן־בענעט. מען האָט אויך אַרויסגעשטעלט אַ פֿאָן אויף איר און באַגריסט די אַנטדעקונג מיט אַ פֿריילאַכֿן „הוראַ!"

אויף דער אַנטדעקטער אינזל האָט מען זיך אויסגערוט עטלאַכֿע טעג. ווייטער צו דרום האָט מען שוין גערעכֿנט צו מאַכֿן די רייזע אין די שיפֿלאַך. טייל הינט האָט מען דעריבער דערשאָסן, און צוועלף הינט האָט מען אַריינגענומען מיט זיך אין די שיפֿלאַך. אָבער די הינט האָבן זיך געשראָקן פֿאַר דער ים־רייזע און זיינען זיך צולאָפֿן אויף די אייזבערג. נאָר צוויי פֿון זיי זיינען געבליבן געטריי ביי זייערע בעלי־בתּים.

אַרויסגעפֿאָרן מיט די שיפֿן פֿון דער אינזל, האָט מען איינגעטיילט אַלע לעבנסמיטלען צווישן די דריי שיפֿלאַך אין קליינע חלקים. דעם קאַפּיטאַנס שיפֿל האָט געהאַלטן זעקס מעטער אין דער לענג און האָט געהאַט אַ זעגל מיט אַ רודער. אויפֿן דאָזיקן שיפֿל זיינען געזעסן עלף מאַן. אין צווייטן שיפֿל האָבן זיך באַזעצט עלף מאַן מיטן ערשטן מאַשיניסט מעלוויל בראש. זעקס מאַן האָבן זיך אַריינגעזעצט אין דריטן שיפֿל מיטן לייטענאַנט שיפּ בראש, פֿאַרן אָפּפֿאָרן איז אַלע שיפֿלאַך אָנגעזאָגט געוואָרן צו האַלטן זיך צוזאַמען און נישט פֿאַרלירן פֿון די אויגן דעם קאַפּיטאַנס שיפֿל.

דער ווינט האָט זיך געשמאַק גענומען צו די שיפלאַך און אַרויסגעטריבן זיי ווייט אין ים אַריין. די רייזע אויפן ים איז תּחילת געווען זייער אָנגענעם, ווייל איצט האָט מען דאָך לפּחות נישט געהאַט אַזוי שווער צו אַרבעטן און מען האָט געקאָנט זיך פיל־ווייניק אויסרוען. דערפאַר איז טאַקי פאַר אַלעמען געווען אַ גרויסער קלאַפּ, ווען מען האָט אין צען טעג אַרום זיך ווידער אָנגעשטויסן אויף גרויסע אייזפעלדער. ענדלאַך אָבער האָט מען זיך פון אייז באַפרייט און מען האָט זיך אַרויסגעזעצט אויף דער אינזל פאַדייעוו, וועלכע געהערט צו דער גרופּע פון די ניי־סי־בירישע אינזלען. ביים ברעג פון דערדאָזיקער אינזל האָט מען געפונען פיל געהילץ, וואָס דער ים האָט אָנגעטראָגן פון דער יבשה; מען האָט דאָ אויך געפונען עטלאַכע הייזלאַך מיט פאַרשידענע קיך־כּלים. דאָס איז געווען אַ גוטער סימן, אַז טיילמאָל ווערט די אינזל באַזוכט פון מענטשן.

דאַן האָט מען זיך געלאָזן ווייטער אין וועג אַריין, טיילמאָל מיטן זעגל, טיילמאָל מיט די רודערס, כּדי צוצוקומען צו די דרום-ברעגן פון דער אינזל. עס איז געווען אַ שטורמיש וועטער און איינמאָל חאָט מען געהאַט פאַרלאָרן פון די אויגן שיפּס שיפל.ביידע שיפלאַך האָבן דעריבער זיך אָפּגעשטעלט ביי אַן אייזבאַרג און געוואַרט, ביז דאָס פאַרלאָרענע שיפל וועט זיך ווידער באַווייזן. אַזוי איז אויסגעקומען צו וואַרטן אַ פּאָר טעג. ערשט אין צוויי טעג אַרום זיינען די חברים געקומען. איצט האָט מען זיך געמוזט אויסרוען ווידער אַ געוויסע צייט, און ערשט דאַן ווייטער לאָזן זיך אין ווייטן ים אַריין. דעם 10-טן סעפּטעמבער איז די קאָמפּאַניע צוגעקומען צו דער סעמיאָנאָוו-אינזל. דאָ האָבן די שיפסלייט דערשאָסן אַ הירש און זיך באַזאָרגט אויף אַ געוויסער צייט מיט פרישן פלייש.

דער קאַפּיטאַן דע לאָנג האָט גערעכנט דאָ צו פאַרבלייבן אַ לייגערע צייט, כּדי צו זאַמלען כּחות אויף דער ווייטערדיקער רייזע. ליידער האָט ער נאָכגעגעבן מעלווילס בקשה צו לאָזן זיך תּיכּף אין וועג אַריין כאָטש דער הימל איז געווען פאַרוואָלקנט און דאָס וועטער—אומרויק און שלעכט. מען האָט גע־

רעכנט צו קומען אין יענעם פונקט, וואו דער טייך לענאַ פאַלט אַריין אין ים, אָבער דערצו האָט מען באַדאַרפט דורכמאַכֿן אַ נסיעה פון צווייהונדערט קילאָמעטער.

ווען מען האָט זיך געלאָזן אין וועג אַריין, איז פאָרויס ווידער געפאָרן קאַפּיטאַן דע לאָנגס שיפל. אָבער ער איז נאָך גאָר ווייניק אָפּגעפאָרן, ווען זיין שיפל האָט זיך מיט אַזאַ כּוח אָנגעשטויסן אָן אַן אייזבאַרג, אַז עס האָט באַקומען אַ שפּאַלט. מען האָט זיך ווידער געמוזט אַרויסזעצן אויף אַן אייזבאַרג, צו פאַרשטאָפּן דעם שפּאַלט. ביידע אַנדערע שיפלאַך האָבן זיך געמוזט אָפּשטעלן און וואַרטן. דאָס איז געווען דאָס לעצטע מאָל, ווען אַלע לייט פון דער עקספּעדיציע האָבן זיך געפונען צוזאַמען... דאַן האָט מען זיך געלאָזט פאָרן ווייטער מיט גינסטיקן ווינט צו דרום, צו די ברעגן פון סיביר.

אויפן ים זיינען געגאַנגען הויכֿע כוואַליעס. צו אָוונט האָט זיך אָנגעהויבן אַ שטורמווינט און די כוואַליעס זיינען מיט די שוים־ווייסע רוקנס געפלויגן איבער די לייכֿטע שיפלאַך... מעלוויל האָט איבערגעגעבן די קאָמאַנדע איבער זיין שיפל אַן אָפיציר, וועלכֿער האָט אויסגעצייכנט מאַנעוורירט צווישן די כוואַליעס, ווער עס איז נישט געווען באַשעפטיקט ביים זעגל אָדער ביים רודער, האָט געמוזט אויסשעפּן דאָס וואַסער, וואָס די כוואַליעס פלעגן אַלע ווײלע אַריינוואַרפן אין שיפל. אין אָנהויב אָוונט האָט מען האָט מען נאָך געזען די שיפלאַך פון דע לאָנג און שיפּ. אָבער דאַן איז געוואָרן שטאָק פינסטער; די מענטשן זיינען געווען דורכגענעצט ביזן לייב און פאַרפראָרן און אָט אַזוי האָבן זיי געקעמפט פאַר זייער לעבן. דער שטורם האָט אין דער פינסטער זיי געטריבן צום ברעג־צו. אַרום זיך האָט מען קיין זאַך נישט געזען. מען האָט נאָר געהערט דעם געפילדער פון שטורם, דאָס רוישן פון די כוואַליעס, וועלכע האָבן מיט זייער ווייסן שוים באַגאָסן דאָס שיפל. אָבער פונדעסטוועגן האָבן אַלע שיפסלייט זיך געהאַלטן פעסט און העלדיש געקעמפט. ווען עס איז טאָג געוואָרן, האָט מען פון די איבעריקע צוויי שיפלאַך שוין מער גאָרנישט געזען!...

ווייטער האָט מען אַ טאָג לאַנג געקעמפּט מיטן ווינט און מיט די כוואַליעס און אַזוי האָט עס זיך אויך געצויגן אַ צווייטע נאַכט. ווען דאָס שיפל איז ענדלאַך צוגעקומען צום ברעג פון טייך לענאַ, האָט מען זיך ערשט דערמאָנט, אַז מען האָט גע־אַרבעט ביי די רודערס זיצנדיק איינגעדרייט אין דרייען און דורכגעפראָרן אינגאַנצן—הונדערט מיט אַכט שעה נאָכאַנאַנד! מאַנכע זיינען געווען אַזוי אַדורכגעפראָרן, אַז זיי האָבן אויף דער יבשה זיך קוים געקאָנט דערשלעפּן צום פייער, וואָס זייערע חברים האָבן געמאַכט. אַלע האָבן זיך אַ וואָרף־געטון צום פייער און זיינען איינגעשלאָפן האַלב־טויט. אָבער זיי האָבן גע־האַט גליק: צוויי טעג שפּעטער האָבן זיי זיך אָנגעשטויסן אויף פישער, וועלכע האָבן זיי געוויזן דעם וועג צו בולום, דעם ערשטן דאָרף אויף די ברעגן פונם טייך לענאַ.

וואו איז אָבער געבליבן קאַפּיטאַן דע לאָנג מיט זיינע לייט?...

דע לאָנגס מאַרש אין טויט אַריין.

העכער פערציק יאָר זיינען שוין אַריבער זינט דערדאָזיקער שרעקלאַכער רייזע, אָבער עד-היום ווייס מען נאָך נישט, וואָס עס איז געוואָרן מיט שיפס שיפל. ס'איז קיין ספק נישט, אַז עס איז אונטערגעגאַנגען אינם שטורמווינט, וואָס דע לאָנג מיט זיינע לייט האָבן איבערגעלעבט. דע לאָנג מיט זיינע לייט האָבן זיך אַרויסגעראַטעוועט אויף דער יבשה. אמת, אין שרעקלאַכן שטורמווינט האָט זיין שיפל פאַרלאָרן דעם זעגל, אָבער דריי פאָר רודערס זיינען אים נאָך געבליבן און אָט האָט ער מיט זייער הילף געקעמפט. דעם 13-טן סעפטעמבער אינדערפרי האָט ער שוין מער ביידע שיפלאַך נישט געזען, אָבער דערפאַר האָט ער אויף צומאָרגנס דערזען די יבשה. דער ברעג איז דאָ געווען זייער נישט טיף; אַרום אים איז געווען פול אייז און ס'איז דעריבער זייער שווער געווען זיך אַרויסצוזעצן. צוויי טעג שפּעטער האָבן די שיפסלייט, טויט-מיד פון קעלט און אומאויפהערלאַכער אַרבעט, זיך צוגעשלאָגן צום ברעג, וואו עס איז זיי אויסגעקומען צו גיין הונדערט מעטער אין אייז-וואַסער און אַרויסצוטראָגן זייערע חפצים אויף דער יבשה.

דאָ זיינען זיי איבערגעבליבן צוויי טעג, כדי אויסצושלאָפן זיך און איינצואָרדנען זייערע זאַכן. אומעטום איז געלעגן געהילץ, וועס די לענאַ וואַרפט אַרויס אין ים, אויסרייסענדיג עס פון די סיבירישע וועלדער! איין מאַטראָז האָט אָבגעפראָרן די פיס און מען האָט אים געמוזט פירן אויף אַ שליטן. לעבנסמיטלען האָט מען געהאַט נאָר אויף פינף טעג און דערצו דעם לעצטן פון די פערציק הינט. די משא, וואָס מען האָט געפירט, איז

אָבער נאָך אַלץ געווען צו שווער פֿאַר די שוואַכע כחות פֿון די אויסגעמאַטערטע מענטשן. ווען די ערשטע פֿינף טעג זיינען אַריבער, און די שיפֿסלייט זיינען אַדורכגעגאַנגען צו דרום-צו נישט מער ווי עטלעכע מייל, האָט מען צום גליק דערשאָסן צוויי הירשן; דאָס האָט געראַטעוועט די אומגליקלעכע אויף דער ערשטער צייט פֿון אַ הונגערטויט. ווידער האָט מען מאַרשירט ניין טעג, ביז מען האָט זיך געמוזט אָפּשטעלן פֿאַר אַ ברייטן טייך. די לאַגע פֿונעם מאַטראָז מיט די אָפּגעפֿראָרענע פֿיס איז געוואָרן ערגער, ווייל ער האָט איינמאָל ביינאַכט אויך אָפּגעפֿראָרן אַ האַנט. מען האָט זיך דעריבער געמוזט אָפּשטעלן און דעם 6-טן אָקטאָבער האָט מען גערוט. די נויט איז שוין געווען געוואַלטיג גרויס. כדי צו שטילן דעם הונגער, האָט מען דערהרגעט דעם הונט. אויף צומאָרגנס איז דער אָפּגעפֿראָרענער מאַטראָז געשטאָרבן און ער איז מער נישט געפֿאַלן צו-לאַסט זיינע חברים. זיין קערפּער האָט מען אַראָפּגעלאָזן אין טייך אַריין, דע לאָנג האָט אָפּגעזאָגט נאָך אים אַ תּפֿילה, דאַן האָט מען דריי מאָל אויסגעשאָסן, און ווייל ס'האָט זיך אָנגעהויבן אַ שרעקלעכער שטורמווינט, האָט מען געמוזט אַריינכאַפּן זיך אין די געצעלטן. צו גיין ווייטער ביי אַזאַ וועטער איז געווען אוממעגלאַך. מען האָט געמוזט דעריבער וואַרטן און אין אָוונט האָט מען אויסגעטיילט די לעצטע פֿונעם הונטס פֿלייש. דאַן האָבן זיך אַלע צוזאַמענגעדרייט, ווי די קנוילן כדי צו וואַרימען זיך איינער אָן דעם אַנדערן.

אויף צומאָרגנס האָט מען באַשלאָסן בעסער אומצוקומען אין וועג פֿון פֿראָסט, איידער צו שטאַרבן פֿון הונגער אין די געצעלטן. איידער מען האָט זיך געלאָזט אין וועג אַריין, האָט מען איבערגעלאָזן אויפֿן אָרט אַ ביקס מיט אַ באַריכט וועגן דעם שיקזאַל פֿון דער „זשאַנעט”. משא האָבן זיי שוין געהאַט מיט זיך נישט פֿיל: די קליידער אויפֿן לייב, די שיפֿסביכער, אין וועלכע מען האָט אַלע טאָג באַשריבן די רייזע, אַ געצעלט און צוויי ביקסן.

די וואַנדערער האָבן אָבער באַלד פֿאַרלוירן זייערע כחות, זיי

האָבן נישט געהאַט וואָס צו עסן און האָבן דערהאַלטן די נשמה נאָר מיט אַ ביסל וואַרים וואַסער און אַ טראָפּן בראָנפן. זונטאָג דעם 9-טן אָקטאָבער האָט דע לאָנג צוגערופן צוויי פון זיינע געזונטע מאַטראָזן, רינדערמאַן און נאָראָס, און זיי געפרעגט צי זיי ווילען זיך אונטערנעמען צו גיין שנעלער פאָרויס, צו זוכן הילף. די מאַטראָזן האָבן גערן אָנגענומען דעם פאָרשלאָג. דע לאָנג האָט זיי געגעבן אַ קאַרטע, לויט וועלכער זיי וועלן קאָנען וויסן, וויאַזוי צו גיין מיטן טייך. דערביי האָט ער זיי געעצהט צו האַלטן זיך אויפן לינקן ברעג פון טייך, ווייל דאָרט וואַרפט אַרויס דער טייך געהילץ און מען קאָן דאָרט אָנטרעפן אַ מענטשלאַכן ישוב. אויך אַ ביקס מיט פופציק פאַטראָנעס האָט ער זיי מיטגעגעבן. אויב עס זאָל זיי געלינגען במשך פון צוויי טעג צו דערשיסן אַ הירש, האָבן זיי געדאַרפט קומען צו־ריק מיטן פלייש פאַר די חברים. נאָכדעם ווי מען האָט זיך זייער וואַרים צוזעגנט, האָבן זיי זיך געלאָזן אין וועג אַריין. די חברים האָבן זיי באַגלייט מיט אַ הילכיקן „הוראַ!״

דער מאַטראָז רינדערמאַן איז נישט צום ערשטן מאָל געגאַנגען אויף אַזאַ מין אַוואַנטורע. אויף אַ פריערדיקער פּאָל־רייזע האָט ער שוין איינמאָל געהאַט צוגעבראַכט אַכט חדשים צוזאַמען מיט אַ פּאָר חברים אויף אַן אייזבאַרג און איז פון דאָרט אַרויסגע־ראַטעוועט געוואָרן דורך אַ פאַרבייגייענדיקער שיף. איצט איז ווידער דאָס לעבן געשטאַנען אויפן שפּיל. ער האָט זיך געלאָזן גיין מיט זיין חבר צו דרום. באַלד האָט ער דערזען אַ סטאַדע הירשן, אָבער די לעצטע האָבן דערשמעקט די נאָענטע מענטשן און זיינען זיך געשווינט צולאָפן. דער שניישטורם האָט זיי גע־בלאָזן אין פּנים אַריין און צו אָוונט האָבן זיי געמוזט זיך איינ־גראָבן מיט הונגעריקע מאָגנס אין שניי צום שלאָפן. ביינאַכט איז דער שניי געוועזן אַזאַ געדיכטער, אַז ער האָט זיי אינגאַנצן פאַרשאָטן און זיי זיינען אויף צומאָרגנס קוים אַרויסגעקראָכן פון זייער לאָך.

ווידער האָבן זיי זיך געלאָפן טויט - הונגעריקע אין שטורם פאָרויס. געגאַנגען זיינען זיי שריט־ביי־שריט, נישט זעענדיק

פאַר זיך די וועלט. צו אָוונט האָבן זיי דערזען אַ קליין בערגל אינדערווייטן. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן, איז עס געווען אַ פאַרלאָזן הייזל. זיי זיינען דאָרט אַריין און האָבן געמאַכט פייער. דאַן האָבן זיי זיך געלייגט שלאָפן און זיינען שיר נישט פאַרפראָרן געוואָרן אין שלאָף. ווידער האָבן זיי אַ טאָג געוואַנדערט, און זיך ענדלאַך אָנגעשטויסן אויף אַ פאַרלאָזן הייזל, וואו זיי האָבן געפונען צוויי פאַרפוילטע פיש. דאָ זיינען זיי פאַרבליבן אָנדערטאַלבן מעת־לעת, כדי צו זאַמלען קרעפטן. דעם 15-טן אָקטאָבער האָבן זיי, צוליב דעם שרעקלאַכן שטורם, נישט געקאָנט גיין ווייטער און האָבן פאַרבראַכט אין אַ הייל; געגעסן האָבן זיי שאָלעכטס פון אַ בוים און די שמאַטעס פון זייערע פעלענע הויזן. דאַן האָבן זיי זיך געשלעפט ווייטער אויפן פאַרפרוירענעם טייך לענאַ, פעסט אַנטשלאָסן צו קריכן אויף אַלע פיר, ווען זיי וועלן שוין מער נישט קאָנען גיין. צווייהונדערט קילאָמעטער זיינען זיי אַזויאַרום אַדורכגעגאַנגען נישט באַגעגנענדיק קיין לעבעדיקן נפש און נישט געפינענדיק קיין הילף! אָט אָבער האָבן זיי ענדלאַך דערזען דריי הייזלאַך, וואו זיי האָבן געפונען הילף און רעטונג! אין איין הייזל איז געלעגן אַ זאַפּאַס פון געטריקנטע פיש און טרוקן האָלץ צו מאַכן פייער. צוויי טעג האָבן זיי זיך אויסגערוט און געוואָלט שוין גיין ווייטער, אָבער זיי זיינען נאָך געווען צו־שוואַך, דעריבער האָבן זיי זיך אויסגערוט נאָך איין טאָג. דעם 22־טן אָקטאָבער, ווען זיי האָבן שוין געוואָלט עפּיס אויפקאָכן צו עסן, האָבן זיי דערהערט פאַר דער טיר אַ גערויש. רינדערמאַן האָט אַ קוק געטון דורך אַ שפּאַלט און דערזען צוויי הירשן. ער האָט באַלד געכאַפּט זיין ביקס און געוואָלט זיי דערשיסן, אָבער ווען ער איז צו דער טיר צוגעקומען, האָט ער דערזען אַ מענטש—אַ טונגוז. (טונגוזן—אַ פאָלק אין סיביר).

ווען דער טונגוז האָט דערזען די צוויי פרעמדע מענטשן מיט דער ביקס אין דער האַנט, האָט ער געמיינט, אַז זיין לעצטע שעה איז געקומען. ער איז דעריבער געפאַלן אויף די קני און געבעטן, אַז זיי זאָלן אויף אים רחמנות האָבן. רינדערמאַן האָט

אַ וואָרף געטון זיין ביקס אָן אַ זייט און פריינדלאַך געקלאַפּט
דעם מענטשן אויפן אַקסל. ער האָט אים געוואָלט באַרויקן.
באַלד האָט טאַקי דער טונגוז פאַרשטאַנען, אַז ביידע מענטשן
ווילן אים קיין שלעכטס נישט טון, ווייל ער האָט באַמערקט,
דידאָזיקע צוויי מענטשן געפינען זיך אַליין אין אַ שרעקלאַכער
גויט די מאַטראָזן האָבן זיך באַמיט געבן אים פאַרשטיין דורך
צייכנס, אויף שטום־לשון, אַז זיי האָבן זיך אַרויסגעראַטעוועט פון
אַן אונטערגעגאַנגענער שיף און נויטיקן זיך זייער אין שפּייז פאַר
זיך און זייערע חברים, וועלכע זיי האָבן איבערגעלאָזן אין
צפון. דער טונגוז האָט זיי אָבער געקאָנט געבן נישט מער, ווי
אַ פּאָר פעלענע שטיוול און אַ הירשנפעל. נאָך אַ קורצן ישוב־
הדעת האָט ער זיך געלאָזן גיין צו זיינע הירשן, געבענדיק זיי
אַ צייכן מיט דריי פינגער. דאָס האָט באַדאַרפט באַדייטן, אַז
במשך פון דריי טעג וועט ער צוריקקומען מיט הילף פאַר זיי...
דער טונגוז איז אויף זיין שליטל מיט די געשווינדע הירשן באַלד
פאַרשווינדן געוואָרן און די מאַטראָזן האָבן שוין חרטה געהאַט,
פאַרוואָס זיי האָבן אים געלאָזן אָפּפאָרן אַליין און זיינען נישט
געפאָרן מיט אים צוזאַמען. אויף צומאָרגנס איז ער אָבער געקו־
מען צוריק מיט צוויי חברים און עטלאַכע שליטנס און האָט זיי
געבראַכט פעלצן שטיוול און געפראָרענע פיש. די האַלב פאַר־
הונגערטע און דערפראָרענע מאַטראָזן האָבן תיכף ומיד איינגע־
שטילט דעם הונגער און זיך דערוואַרימט אין די קליידער.
ערשט איצט האָבן זיי געפילט, אַז זיי זיינען אויסער לעבנס־
געפאַר.

און דאָך וואָלט עס בעסער געווען פאַר זייער גוטן נאָמען, ווען
זיי וואָלטן אָט די טונגוזן גאָרנישט דערזען! אָן די טונגוזן
וואָלטן זיי געווען געצוואונגען צו מאַרשירן ווייטער צו דרום און
זיי וואָלטן זיך געוויס געראַטעוועט, ווייל ביזן נאָנטסטן טונגוזן־
דאָרף איז געווען סך־הכל אַ מייל זיבן. אמת, דע לאַנג מיט זיי־
נע לייט וואָלטן סיי־ווי־סיי געמוזט אומקומען, וואָרום ביז וואַ־
נען די מאַטראָזן וואָלטן זיך אומגעקערט צו זיי, וואָלטן יענע
אויסגעגאַנגען פון הונגער, אָבער די מאַטראָזן וואָלטן דאָך גע־

האָט אַ ריין געוויסן, און קיינער וואָלט צו זיי נישט געהאַט קיין טענות, אַז זיי האָבן נישט אַלץ געטון, וואָס זיי האָבן געדאַרפֿט טון פֿאַר זייערע חברים. ווען זיי וואָלטן לפּחות מיט געוואַלט באַקומען אַ שליטן מיט אַ האַלב טוץ הירשן, צו פֿאָרן צוריק צו זייערע חברים, וואָלטן זיי אפֿשר זיי נאָך געפֿונען בײַם לעבן און אָפּגעראַטעוועט זיי פֿון שרעקלאַכן טויט! זיי האָבן דאָך געוואוסט, אַז זייערע חברים שפּייזן זיך שוין מיט זייערע אַלטע שטיוול און גייען-אויס פֿון הונגער און קעלט...
אָבער זיי האָבן זיך צוריק נישט אומגעקערט, נאָר זיי זײַנען געגאַנגען ווייטער מיט די טונגוזן. דערנאָך אָבער איז שוין געווען צו-שפּעט!

אמת, שטאַרק באַשולדיקן קאָן מען בײדע העלדישע מאַטראָזן נישט. זיי האָבן גענוג געקעמפּט און געליטן די גאַנצע פֿיר חדשים, זינט די שיף „זשאַנעט" איז אונטערגעגאַנגען. דערצו האָט מען איצט געהאַלטן בײַם אָנהויב פֿון דריטן ווינטער און זיי זײַנען געווען טויט־הונגעריק, מיד און דערפֿראָרן. און בײַ אַזעלכע באַדינגונגען פֿאַרלירט דער מענטש די פֿעיקייט זיך דורכצודרינגען מיט יענעמס נויט. אפֿילו דאָס עסן האָבן זיי נישט געקאָנט פֿאַרטראָגן און זײַנען נאָך שוואַכער געוואָרן.

צי האָבן זיי געטאָן גוט, צי שלעכט, נאָר געשען איז אַזוי—זיי זײַנען אָפּגעפֿאָרן מיט די טונגוזן אין זייער דאָרף אַרײַן, וואו עס זײַנען געווען סך הכּל צען אײַנוואוינער, וועלכע האָבן געהאַט נישט מער ווי פֿינפֿאונזיבעציק הירשן מיט דרייסיק שליטנס. אין איין געצעלט האָט זיך געקאָכט אין אַ גרויסן קעסל הירשן־פֿלייש און מען האָט אײַנגעלאַדן די מאַטראָזן מיטצועסן. מען האָט זיי אָנגעגאָסן אַ פֿולע הילצערנע שיסל זופּ מיט פֿלייש און מכבּד געווען זיי דערנאָך מיט טיי. דאַן האָבן די פֿרײַנדלאַכע טונגוזן אויסגעבעט אויף דער ערד הירשן־פֿוטערס און וואַרים אײַנגעדעקט זיי צום שלאָפֿן. אַזאַ נאַכט האָבן די מאַטראָזן נישט געהאַט שוין חדשים־לאַנג.

אויף צומאָרגנס זײַנען די טונגוזן מיט זייערע בײדע געסט אָפּ-

געפאָרן אין אַן אַנדער דאָרף, וואוהין זיי זיינען געקומען דעם 25-טן אָקטאָבער. ערשט איצט האָט רינדערמאַן זיך דערמאָנט וועגן קאַפּיטאַן און זיינע אומגליקלאַכע חברים און, כאָטש ער האָט זיך מיט קיין איינציקן וואָרט נישט געקאָנט צוזאַמענרעדן מיט די טונגוזן, האָט ער זיך דאָך באַמיט זיי קלאָר צו מאַכן די זאַך. וויאַזוי האָט ער דאָס געטון? אין איין געצעלט איז געלעגן אַ שפּילצייג, אַ קליין שיפל. רינדערמאַן האָט צוגעמאַכט זעגלען און צוגעמאַכט נאָך דריי קליינינקע שיפלאַך. דאָס אַלץ האָט ער אַרומגערינגלט מיט אייז און באַוויזן, ווי דאָס אייז קוועטשט די שיף, ביז די שיף איז אונטערגעגאַנגען. דאַן האָט ער זיי באַוויזן, וויאַזוי די שיפסלייט האָבן זיך פונאַנדערגעזעצט אין די שיפלאַך און זיך געראַטעוועט אויף דער יבשה. דערביי האָט ער זעכצן מאָל זיך געלייגט אויף דער ערד און פאַרמאַכט די אויגן, כדי צו געבן זיי צו פאַרשטיין, אַז שוין זעכצן טעג זיינען אַריבער, זינט ער האָט זיינע חברים פאַרלאָזן.

די טונגוזן האָבן משיג געווען די זאַך און אָנגעהויבן ריידן צווישן זיך. אָבער ווי עס שיינט, האָבן זיי אָדער שלעכט פאַרשטאַנען, וועגן וואָס עס האַנדלט זיך, אָדער זיי האָבן פשוט נישט געוואָלט זיך אַוועקלאָזן אין דעם שרעקלאַכן אייז-מדבר, אָדער ווי מען רופט עס „טונדרע", וואו מען קאָן שטאַרבן פון הונגער.

אויף צומאָרגנס איז געקומען אין דאָרף אַריין אַ פאַרשיקטער מיטן נאָמען קוזמאַ. ער איז געווען אינטעליגענטער, ווי די טונגוזן און רינדערמאַן האָט אים קלאָר געמאַכט, אַז עס האַנדלט זיך וועגן דעם לעבן פון עלף נפשות. קוזמאַ האָט אָבער געמיינט, אַז דאָ רעדט מען וועגן מעלווילס קאָמפּאַניע, וועלכע איז אויך באַשטאַנען פון עלף נפשות, און דעריבער האָט ער אָפּגעפירט ביידע מאַטראָזן קיין בולום, וואוהין זיי זיינען געקומען דעם 2-טן נאָוועמבער און האָבן זיך ענדלאַך באַגעגנט מיט מעלווילן און זיינע לייט.

ווען מעלוויל האָט זיי אָנגעהויבן אויספרעגן וועגן דע לאָנג און

זיינע לייט, האָבן ביידע מאַטראָזן אָנגעהויבן הויך צו וויינען און געבעטן, אַז מען זאָל תּיכּף זיך לאָזן גיין צוריק צו צפון. אָבער מעלוויל האָט געהאַלטן די מאַטראָזן פאַר צו-שוואַך צו קאָנען אונטערנעמען אַזאַ נסיעה. ער האָט דעריבער מיט זיינע אייגענע לייט זיך געלאָזן אין וועג אַריין, אויפצוזוכן דע לאָנג מיט זיינע לייט. אין טייל ערטער האָט ער געפונען אַ פאָן, אינסטרומענטן און אַן אַפּטייק-קעסטל. דערין האָט ער געזען אַ סימן, אַז ער בלאָנדזשעט נישט. אָבער צוליב דעם שטאַרקן שניישטורם און דער נישט-צופרידנקייט פון די טונגוזן, האָט ער ווייטער נישט געקאָנט פאָרן. דע לאָנגס שיקזאַל איז אַלזאָ באַשלאָסן געוואָרן אויף אַ גרויזאַמען אופן!

אַ האַלב יאָר שפּעטער, אין מערץ 1882, האָט מען געשיקט עטלאַכע אָפּטיילונגען צו זוכן די אומגליקלאַכע אַרום דעם לענאַ-אויסגוס אין ים. אויך מעלוויל איז אַהין געקומען, און מען האָט געפונען אַכט מתים... דאָס איז געווען דע לאָנגס גרופּע, וועלכע איז אומגעקומען פון פראָסט און הונגער! דער אָרט, וואו זיי האָבן זיך געפונען, איז געווען לחלוטין פאַרשנייט, נאָר דעם קאַפּיטאַנס האַנט האָט זיך פון שניי אַרויסגעזען, אַ שטייגער, ווי ער וואָלט געוואָלט אָנווייזן די זוכנדיקע, וואו ער געפינט זיך. דער קאַפּיטאַן, ד"ר אַמבלער און די חברים זיינען געלעגן צוזאַמענגעטוליעט אין געצעלט. קענטיק, אַז זיי האָבן ביזן לעצטן אויגנבליק דערהאַלטן אַ פייער אין געצעלט. משמעות, דער פראָסט איז געווען אַ געוואַלטיקער, דען ביי צווייען זיינען געווען פאַרברענט די הענט און די קליידער—אַזוי נאָנט האָבן זיי זיך אַריינגערוקט אין פייער. געפּייניקט דורכן הונגער האָבן זיי זייערע לעדערנע שטיוול צושניטן און געבאַקן אויפן פייער, און האָבן זיי עס אויפגעגעסן. דעם קאַפּיטאַנס טאָגבוך מיט אַ בלייפעדער איז געלעגן נעבן אים אויף דר'ערד. ביזן לעצטן אויגנבליק האָט ער נישט אויפגעהערט צו פאַרצייכענען אין אים זיינע איבערלעבונגען. געענדיקט שרייבן האָט ער, ווען דער בלייפעדער איז אים אַרויסגעפאַלן פון זיינע הענט.

פונם דאָזיקן טאָגבוך דערוויסן מיר זיך, אַז דעם 9-טן אָקטאָ-

בער האָבן די אומגליקלאַכע זיך געלאָזט אין וועג אַריין לויט די שפורן פון רינדערמאַנעז און נאַראָסן. אָבער וואָס אַ טאָג ווייטער, האָבן זיי אַלץ ווייניקער כוח געהאַט צו שלעפּן זיך פאָרויס. געשפּייזט האָט מען זיך מיט אַ זופּ, געקאָכט פון אויס־געדאַרטע צווייגלאַך.

„—אין האָף נאָך פונדעסטוועגן אויף דעם אויבערשטנס הילף און אַז די השגחה העליונה האָט חלילה נישט באַשלאָסן, אַז מיר זאָלן שטאַרבן פון הונגער"—האָט דע לאָנג געשריבן אין זיין טאָגבוך.

צוויי מאָל פאַרצייכנט ער אַ גליקלאַכן פאַל: איינער פון די חברים האָט דערשאָסן אַ שניי־הון, האָבן אַלע צוזאַמען געהאַט וואָס צו עסן. אַן אַנדערש מאָל שרייבט ער:

„מיר האָבן גאָרנישט וואָס צו עסן, אָבער דער מוט איז נאָך ביי קיינעם פון אונז נישט געפאַלן און מיר האָפן צום אויבערשטן. אָ, גוטער גאָט, העלף אונז!"

דעם 11־טן אָקטאָבער שרייבט ער:

„ס'איז אוממעגלאַך צו גיין ווייטער, מיר האָבן נישט קיין האָלץ צו מאַכן פייער".

דעם 13־טן אָקטאָבער: „מיר קאָנען נישט גיין קעגן דעם ווינט, און דאָ בלייבן הייסט—שטאַרבן פון הונגער".

איין מאַטראָז איז געפאַלן טויט. דער קאַפּיטאַן האָט נאָך אים אָפּגעזאָגט אַ תפילה און אין זיין טאָגבוך האָט ער פאַרצייכנט: „אַ שרעקלאַכע שטורמנאַכט!"

דעם 16־טן אָקטאָבער: „דער אינדיאַנער איז געפאַלן פון שוואַכקייט. מיר האָבן געבעטן פאַר אים צו גאָט".

דעם 17־טן: „דער אינדיאַנער איז גוסס. איך בעט פאַר אים צו גאָט. היינט פאַרנאַכט איז ער פון מידקייט און הונגער געשטאָרבן. מיר האָבן אים איינגעוויקלט אין אונזער פאָן און געלייגט הינטער אונזער געצעלט."

צוויי טעג שפּעטער האָבן זיי אַ האַלבן געצעלט צושניטן, כדי איינצעוויקלען דערמיט די פיס. דעם 21־טן איז ווידער אַ מאַטראָז געפאַלן טויט. קיינער האָט שוין מער נישט געהאַט קיין כוח

מטפל צו זיין זיך מיטן מת. מען האָט אים נאָר אַרויסגערוקט פון געצעלט, כדי נישט צו האָבן אים שטענדיק פאַר די אויגן.

דעם 24-טן: „אַ שרעק-אַך קאַלטע נאַכט". דאַן איז אין טאָגבוך צוויי טעג קיין וואָרט נישט געשריבן געוואָרן.

דעם 27-טן שרייבט דער קאַפּיטאַן, אַז אַ מאַטראָז איז געפאַלן און דעם 28-טן שרייבט ער, אַז דער מאַטראָז איז געשטאָרבן, דעם 29-טן איז ווידער איין מאַטראָז געפאַ-ן טויט.

דעם 30-טן, זונטאָג אינדערפרי: „היינט האָבן מיר הונדערטפער-ציק טעג, זינט אונזער שיף איז אונטערגעגאַנגען. היינט וועלן מיר נישט בעטן צו גאָט. ס'איז נישטאָ קיין כוח!"

די לעצטע ווערטער, וואָס דע לאָנג האָט אָנגעשריבן, זיינען געווען: „באַיד און גערן זיינען היינט געשטאָרבן, קאָלין איז גוסס!"

און דאָ איז אים די בלייפעדער פון די הענט אַרויסגעפאַלן און— — —

ווי לאָנג האָט דען אַ מענטש כוח איינצוהאַלטן!

פריטיאָף נאַנסען.

דריי יאָר נאָכן אונטערגאַנג פון דער שיף „זשאַנעט" האָט מען געפונען אין דרום פון גרענלאַנד פאַרשידענע זאַכן, וואָס האָבן געהערט דערדאָזיקער שיף. די זאַכן זיינען געווען פעסט איינגעפראָרן אין אייזבערג און ס'איז געווען קלאָר, אַז זיי האָבן געשטאַמט פון דער שיף „זשאַנעט", ווייל צווישן אַנדערע זאַכן האָט מען געפונען אַ ליסטע פון פּראָוויאַנט, אונטערגעשריבן דורכן קאַפּיטאַן דע לאָנג, אַ רשימה פון די שיפּלך ביי דער שיף „זשאַנעט", אַ שירם מיט רינדערמאַנס נאָמען און לסוף אַ פּאָר הויזן פון אייל-טוך מיטן נאָמען פון מאַטראָז „נאָראָס" דערויף. ס'איז אַלזאָ קיין ספק נישט געבליבן, אַז די-דאָזיקע זאַכן האָבן מיטן אייז אַדורכגעמאַכט דעם גאַנצן וועג פון די ניי-סיבירישע אינזלען איבערן צפון-ים, מעגלאַך איבערן צפון-פּאָל אַזש ביז גרענלאַנד,—ס'הייסט דעם וועג, וואָס די עקספּעדיציע האָט געזאָלט אַדורכמאַכן לויט דעם פּלאַן פון איר איניציאַטאָר, דעם אַמעריקאַנישן צייטונגס-פאַרלעגער, גאָרדאָן בענעט! מען האָט זיך אויך דערוואוסט, אַז צו די ברעגן פון גרענלאַנד זיינען דורכן ים-שטראָם מיטן אייז צוגעטראָגן געוואָרן מאַסן געהילץ, וועלכע האָבן געשטאַמט פון די סיבירישע וועלדער און זיינען דורך די סיבירישע טייכן אַרויסגעוואָרפן געוואָרן אין ים-הקרח אַריין!

די השערה פון גאָרדאָן בענעט האָט זיך אַלזאָ באַשטעטיקט, און דער יונגער נאָרוועגישער פאָרשער פריטיאָף נאַנסען האָט עס אָנגענומען אַלס פאַקט, אַז פונ'ם בערינגישן ים-דורכגאַנג, וועלכער געפינט זיך צווישן צפון-אַמעריקע און צפון-אַזיע הערשט

אַ ים-שטראָם, וועלכער גיסט זיך אויס צו צפון, נאָנט ביים פּאָל,
מעגלאַך גאָר איבער אים, און ציט זיך פון דאָרט צו דרום,
ס׳הייסט, צו איסלאַנד, גרענלאַנד, אָדער צפון-מזרח פון אַמערי-
קע. און נאַנסען האָט באַשלאָסן אויסצונוצן דעמדאָזיקן שטראָם.
פיל רייזנדער צום צפון-פּאָל האָבן זיך געלאָזן אין אַזאַ נסיעה
פון אַטלאַנטישן ים, ס׳הייסט פון איסלאַנד, גרענלאַנד אָדער פון
צפון-אַמעריקע. זיי האָבן אָבער נישט געקאָנט קומען צום צפון-
פּאָל, ווייל דער דערמאָנטער ים-שטראָם האָט זיי אָפּגעטראָגן
צוריק צו דרום. אויב אַלזאָ מען זאָל מאַכן די נסיעה פון בע-
רינגישן ים, וועט מען דוקא דורך דעמדאָזיקן ים-שטראָם קומען
צום פּאָל און אָפּפאָרן צוריק פון אים. דעמזעלבן חשבון האָט
אויך געמאַכט גאָרדאָן בענעט, אָבער זיין שיף איז אַרומגעכאַפּט
געוואָרן פונם אייז, וואָס האָט זי צודריקט, דערטרונקען און
דאַדורך איז אומגעקומען דע לאָנג מיט זיינע פיל חברים. פּרי-
טיאָף האָט דעריבער באַשלאָסן אויסצובויען אַזאַ שיף, וואָס זאָל
קיין מורא נישט האָבן פאַרן דרוק פונם אייז. די שיף האָט
געמלאַך באַדאַרפט זיין משופּעדיק פון אויבן ביזן סאַמע דעק,
די ווענט האָבן געברויכט צו זיין נישט גראַדע, נאָר קיילעכדיק
געבויגן מיט דער בולטער זייט צום חלל פון שיף. ווען דאָס
אייז הויבט אָן צו פּרעסן אַזאַ שיף, ווערט זי אויפגעהויבן,
אָבער זי ווערט נישט צוגעדריקט. אין אַזאַ פּאַל בלייבט די שיף
ליגן אויפן אייז און קאָן אַלזאָ צוזאַמען מיטן אייז געטראָגן
ווערן ווייטער צו צפון, צום פּאָל, און פון דאָרט צוריק, צו
דרום, ביז גרענלאַנד און ווייטער, ביז די ברעגן פון אַמעריקע
אָדער אייראָפּע. אמת, אַזאַ רייזע קומט פאָר זייער לאַנגזאַם,
ווייל אויך די זאַכן פון דער „זשאַנעט” זיינען דאָך געווען אויף
דער רייזע דריי יאָר לאַנג. פאַר נאַנסענען איז אָבער די זאַך
נישט געווען שרעקלאַך. ער האָט זיך געזאָגט אַזוי: זאָל דיריי-
זע זיך דויערן לייגער, פאַר מיר וועט דאָס זיין אַ מעלה, דען
איך וועל האָבן מער צייט אַרומצוקוקן זיך, צו מאַכן נייע וויסנ-
שאַפטלאַכע מעסטונגען און פאָרשונגען וועגן דער טיפקייט פון
ים, וועגן וועטער און ווינטן, וועגן ערד-מאַגנעטיזם און אפשר

וועל איך גאָר אַנטדעקן נייע לענדער אויפֿן וועג! אין פֿאַרגלייך מיט אָט די אַלע זאַכן איז שוין אפשר גאָרנישט אַזוי וויכטיק דווקא צו קומען אויפֿן צפֿון-פּאָל. די באַמיונגען און סכנות-הדרך זיינען דאָך געוויס גאָרנישט, ווען ס'האַנדעלט זיך וועגן וויכטיקע פֿאָרשונגען!...

אָט דאָס איז געווען פּריטיאָף נאַנסענס געדאַנקענגאַנג.

פֿיל מענטשן האָבן זיך אויסגערופֿן אָנטיילצונעמען אין נאַנסענס נסיעה. ער האָט אויסגעקליבן פֿון זיי נאָר צוועלף פּערזאָן. זיין נייע שיף האָט מען אַ נאָמען געגעבן „פֿראַם", וואָס הייסט: „פֿאָרוועטס"; דער קאַפּיטאַן פֿון שיף האָט געהייסן שווערדרופּ, וועלכער האָט שוין איינמאָל באַגלייט נאַנסענען אויף אַ ווייטער רייזע צו דער גרענלאַנדישער אינזל.

מען האָט אַלץ צוגעגרייט, ווי געהעריק; פּראָוויאַנט האָט מען מיטגענומען אויף פֿינף יאָר. דעם 25-טן יוני 1893 איז די שיף „פֿראַם" אַרויסגעפֿאָרן אין סיבירישן אייז-ים.

קודם-כּל האָט מען געוואָלט צוקומען צו די ניי-סיבירישע אינזלען. דעם וועג אַהינצו האָט מען שוין איצט געוואוסט, קומענדיק צו מערב פֿון דידאָזיקע אינזלען האָט מען זיך געלאָזט גיין צו צפֿון ווייטער. לאַנג האָט אָבער דידאָזיקע רייזע נישט געדויערט, דען באַלד איז די „פֿראַם" פֿאַרנומען געוואָרן דורכן אייז און ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער „דרוק". אָבער ווי נאַנסען האָט פֿאָרויסגעזען, איז זיין שיף דורכן דרוק בלויז אַרויפֿגעהויבן געוואָרן אויפֿן אייז, און דערביי נישט געהאַט קיין שום שאָדן! ביז איצט איז אַלזאָ אַלץ געגאַנגען כּשורה און די, וואָס האָבן געהאַלטן נאַנסענס פּ׳אַן פֿאַר אַ שגעון, האָבן געמוזט מודה זיין שפּעטער, אַז זיין איינפֿאַל איז געווען אַ גענייאַלער.

נאַנסען האָט אַלזאָ אָנגעהויבן פֿאָרן מיטן אייז, ס'הייסט, זיצנדיק צוזאַמען מיטן שיף אויפֿן אייז. די רייזע איז געגאַנגען זייער לאַנגזאַם. דאָס אייז האָט געקנאַקט, געפּלאַצט און געסקריפּעט, אָבער אונזערע רייזנדער זיינען זיך געזעסן אין זייער שיף און האָבן געלאַכט אין די פֿויסטן. דאַן האָט זיך אָנגעהויבן די לאַנגע פּאָלאַר-נאַכט; ס'איז געווען פֿינסטער און טויט-שטיל.

אָפּט נאָר האָט זיך באַוויזן אַן אייזבער, וואָס פּלעגט מוזן באַצאָלן מיטן לעבן, און אונזערע רייזנדער האָבן געהאַט פרישע קאָטלעטן און בראָטן צו מיטאָג. נאָך איידער ס׳האָט זיך אָנגעהויבן די לאַנגע ווינטערנאַכֿט, האָט נאַנסען צוגעגרייט זיינע הינט צו דער רייזע מיט שליטנס. די הינט האָט מען איינגעשפּאַנט „אין אַ צוג״, איינער הינטער דעם אַנדערן; אַ קנאַק מיט דער צונג, אַ הויב די בייטש, און די הינט פּלעגן זיך לאָזן לויפן מיטן לייכֿטן שליטן. אַזוי פּלעגן זיי אַריבערלויפן איבער הויכֿע שטיקער אייז, טיילמאָל איבער זייער ברייטע שפּאַלטן אין אייז, וואו ס׳האָט זיך אַרויסגעזען דער אָפענער ים. נאַנסען איז עטלעכֿע מאָל אַרויסגעפאַלן פון שליטן און איז שיר נישט דערטרונקען געוואָרן. אָבער ער האָט זיך פעסט געהאַלטן אָן דעם שליטן און איז נישט געשעדיקט געוואָרן. אויף אַזאַ אופן פלעגט אים אָפּט אויסקומען צו פאָרן ליגנדיק אויפן בויך אָדער אויפן רוקן, ווייל די הינט פּלעגן זיך בשום אופן נישט לאָזן איינהאַלטן אין לויפן... מיט דער צייט אָבער האָט נאַנסען זיך אויך צוגעוויינט צו דער טבע פון די צפון-הינט און געוואוסט, ווי אַזוי זיי צו פירן און זיך לאָזן פירן פון זיי. דעם 13-טן דעצעמבער האָט ער באַקומען פון די הינט אַן אינטערעסאַנטע מתנה: אַ פּאָר פון זיי האָבן געבראַכֿט אויף דער וועלט 13 הינטלאַך! וועגן דידאָזיקע באַשעפעניש׳ן האָט מען נישט געקאָנט זאָגן, אַז „זיי האָבן דאָס ליכֿט פון דער וועלט דערזען״, ווייל אין דער צייט פון זייער געבורט איז געווען שטאָק-פינסטער. שפּעטער, ווען זיי האָבן דערזען דאָס ליכֿט פון דער זון, האָבן זיי אָנגעהויבן בילן!...

ווי נאַנסען האָט ריכֿטיק פאָרויסגעזאָגט, איז זיין שיף געטראָגן געוואָרן דורכֿן אייז אַלץ ווייטער צו צפון און נענטער צום פּאָל. דער ים איז דאָ געווען אַזוי טיף, ווי מען האָט עס גאָר פריער נישט געגלויבט: ביז צוויי וויאָרסט טיף אין וואַסער האָט מען געמאָסטן און נישט דערגרייכֿט דעם גרונט! ענדלאַך נאָך די ווינטער-חגאות האָט נאַנסען געמאַכֿט גענויע מעסטונגען לויט די שטערן אין הימל און האָט זיך איבערצייגט, אַז די עקספּעדיציע

איז דורכן אייז שוין אַריבערגעטראָגן געוואָרן דעם אַכציק ברייט-גראַד, ס׳הייסט אַלזאָ, אַז מען געפינט זיך נישט מער ווי הונ-דערטפופציק מייל ווייט פון פאָל. לכבוד דעמדאָזיקן רעזולטאַט האָבן די רייזנדער געמאַכט אַ באַל אויפן אייז אין ים-הקרח!...
דעם 20-טן פעברואַר האָט מען ענדלאַך ווידער דערזען די ערשטע שטראַלן פון דער זון.
דער פרילינג און דער זומער זיינען אַריבער אָן באַזונדערס וויכטיקע געשעענישן. אין די וואַרימע טעג זיינען די הויכע אייזבערג מיטן שניי צוגאַנגען געוואָרן. אויפן אייז זיינען גע-וואָרן טיפע יעזיערעס, אין וועלכע מען האָט געקאָנט כאָטש פאָרן מיטן שיף.
ווי געזאָגט אָבער, האָט די רייזע צום ווייטן צפון זיך גע-צויגן זייער לאַנגזאַם, און נאַנסען איז געוואָרן אומגעדולדיק. ער האָט דעריבער באַשלאָסן אונטערצונעמען אַליין אַ רייזע מיט הינט און שליטנס צום ווייטן צפון און זיך אומקערן פון דאָרט נישט צו זיין שיף נאָר צו דער אינזל פראַנץ-יאָזעף. זיין שיף האָט זיך דערוויל באַדאַרפט ליגן אויפן אייז און לאָזן זיך פירן דורך אים ווייטער צו צפון. פאַר זיך האָט נאַנסען אויסגעקליבן נאָר איין באַגלייטער, דעם לייטענאַנט יאָהאַנסען. דאָס איז גע-ווען אַ געוואַגטע אונטערנעמונג אויף טויט און לעבן; אָבער יאָ-האַנסען האָט זיך אַנטשלאָסן מיטצומאַכן דידאָזיקע רייזע, נישט וואַקלענדיק זיך אפילו איין מינוט.
„אויב אַזוי—האָט נאַנסען ערקלערט—הויבן מיר אָן מאָרגן זיך צוצוגרייטן אין וועג אַריין."
מיט דידאָזיקע הכנות האָט מען זיך באַשעפטיקט אַ גאַנצן ווינ-טער. מען האָט אויסגעבויט צוויי לייכטע שיפלאַך, וואָס יעדעס פון זיי האָט געוואויגן נישט מער, ווי אַכצען קילאָגראַם אָדער פינפאונפערציק פונט. אַזעלכע שיפלאַך געברויכן די עסקימאָסן צו פאַנגען פיש אָדער צום יאַגד אויף ים-פויגלען. אַזעלכע שיפ-לאַך זיינען אינגאַנצן געשלאָסן פון אַלע זייטן, ווי אַן איי און נאָר דער קאָפּ פונם רודערער שטעקט אַרויס אויפן דעק. אַזוי-אַרום קאָנען די כוואַליעס זיך וואַרפן איבערן שיפל, קיין שאָדן

וועט עס דערפון נישט האָבן. אויסער דידאָזיקע שיפלאַך האָט מען נאָך צוגעגרייט הינט-שליטנס מיט אַלערליי מכשירים דער-צו, אַ שלאָפזאַק פאַר צוויי פערזאָן, שטעקנס, פּראָוויאַנט, נאַפּט-מאַשינקעס און פוסשליטעלאַך. דידאָזיקע פוסשליטעלאַך זענען אָבער נישט ענלאַך צו אונזערע אייזערנע קליינע גליטשערס, נאָר זיי זיינען לייגגער און געמאַכט פון אַ שמאָל, דין און לאַנג ברעטל, וואָס איז פאַרבויגן אַרויפצו ביים שפּיץ. מיט אַזעלכע פוסשליטעלאַך קאָן אַ גוט-געלויבטער לויפער אַדורכלויפן אַ פּאָר הונדערט וויאָרסט אין אַ מעת-לעת.

אַרום ניי-יאָר איז די אַרבעט איבערגעריסן געוואָרן, ווייל ס׳האָט זיך ווידער אָנגעהויבן אַ שרעקלאַכער אייז-דרוק און דער „פראַם“ איז דאָך פּאָרט באַדראָט געוואָרן. גאַנצע בערג אייז און גע-פּראָרענער האַרטער שניי האָבן זיך דערהויבן אַרום דער שיף און געדראָט עס צו צעקוועטשן. דאַדורך איז אויך אַרויסגע-שטויסן געוואָרן דאָס ים-וואַסער און אַזוי פאַרפלייצט די אייז-פעלדער, אַז די הינט זיינען שיר נישט דערטרונקען געוואָרן, און מען האָט זיי געמוזט געשווינט אַרויסראַטעווען. די אייז-כוואַליעס האָבן זיך צוגערוקט האַרט צו דער שיף און צובראָכן דעם אויבערשטן דעק-געצעלט. ווען דאָס אייז זאָל זיך אַזוי ווייטער הויבן איבער דער שיף, וואָלט די שיף מיט די מענטשן געבליבן איינגעשלאָסן ווי אין אַ מויזן-פּאַסטקע. דערצו איז נאָך געווען אַזוי שטאָק-פינסטער, אַז מען האָט אפילו נישט געקאָנט זען, ווי גרויס די געפאַר איז. מען האָט דעריבער קודם-כל אַרויסגעטראָגן פון שיף אויפן אייז פּראָוויאַנט אויף צוואַנציק טעג.

ביסלאַכווייז האָבן אָבער די אייזמאַסן זיך באַרויקט, מען האָט די אַרומיקע אייזבערג און שנייקופּעס אָפּגערוימט, און איצט האָט שוין פריטיאָף נאַנסען געקאָנט ווידער אָנהויבן טראַכטן וועגן זיין רייזע. צוויי מאָל איז נאַנסען מיט זיין באַגלייטער שוין געווען אָפּגעפאָרן אויף זיין ווייטער און געפערלאַכער ריי-זע, אָבער ביידע מאָל האָט ער זיך געמוזט צוריקקערן, ווייל איינמאָל האָט זיין שליטן זיך צובראָכן און אַ צווייטן מאָל האָט

זיך אַרויסגעוויזן, אַז ער האָט גענומען צופיל משא מיט זיך. דעם 14-טן מערץ 1895 האָט ער עגטגילטיק פאַרלאָזן די שיף „פראַם", גישט ווייסנדיק אפילו, צי ס'וועט אים אַמאָל באַשערט זיין צו דערזען ווידער דידאָזיקע שיף מיט די געטרייע חברים, וועלכע ער האָט דאָרט איבערגעלאָזן...

אויף פֿוסשליטעלאַך און הינט־שליטנס צום צפֿון־פּאָל.

די דרייסטע וואַנדערער האָבן געהאַט מיט זיך דריי שליטנס און אַכטאונצוואַנציק הינט און אַזויאַרום האָט מען זיך געלאָזט גיין צום צפֿון-פּאָל. אַליין זיינען זיי געלאָפֿן אויף פֿוס-שליטעלאַך, און די הינט האָבן געשלעפּט די שליטנס מיט דער משא. תּחילת האָט מען געהאַט פֿאַר זיך אַ גלאַטן אייז-מדבר און די רייזע איז זיך געגאַנגען געשווינט; באַלד אָבער האָט מען באַגעגנט גרויסע מאַסן אייז-שפּיצן און די רייזע האָט שוין געמוזט גיין לאַנגזאַמער. נאָך צוויי טעג מאַרשירן פֿאָרויס האָט דער פֿראָסט זיך פֿאַרשטאַרקט ביז דרייאונפֿערציק גראַד. ביי אַזאַ פֿראָסט איז דער קוועקזילבער אין טערמאָמעטער, ווי באַוואוסט, שוין געפֿראָרן. אינם קליינעם זיידענעם געצעלט, וואָס די רייזענדער פֿלעגן אויפֿשטעלן איז געווען אַ ביסל קילער, ווי ביי אונז ביים וואַרימען אויוון... אָבער נאַנסען מיט זיין פֿריינד פֿלעגט מאַרשירן ניין שעה טעגלאַך און בשעתן גיין האָט מען דעם פֿראָסט ווייניק געשפּירט. אָבער די פֿאַרע פֿון לייב איז אין די מלבושים געפֿראָרן געוואָרן, און דערפֿון האָבן זיך די מלבושים פֿערוואַנדלט אין אייז-פּאַנצערן, וועלכע האָבן גע-קנאַקט און זיך געבראָכן ביי יעדן טריט. ביי נאַנסען זיינען אויך דאַדורך די הענט געשעדיקט געוואָרן און דאָס האָט אים פֿאַרשאַפֿן פֿיל יסורים, וועלכע ער האָט געליטן גאַדולדיק חדשים-לאַנג.

צום נאַכטלעגער פֿלעגן די רייזענדער אויסקלייבן זיך שטענדיק אַ טיפֿן שפּאַלט אין אייז, וואו זיי זיינען געווען פֿאַרטיידיקט פֿון ווינט. יאָהאַנסען פֿלעגט ביינאַכט באַזאָרגן די הינט און געבן

זיי צו עסן, נאָנסען פלעגט אויפשטעלן דאָס געצעלט, צושטעלן אויף דער נאַפּט-מאַשינקע אַ טאָפּ מיט אייז, צו וועלכן ער פלעגט דערנאָך צוגעבן שמאַלץ, פלייש, אַרבעס און אַנדערע זאַכן צום פאַרקאָכן. דאָס עסן וועטשערע איז געווען די שענסטע צייט פון טאָג, ווייל דאָ האָט מען לפחות געשפּירט אין זיך אַ פרישע וואַרימקייט און דאַן האָט מען דאָך אויך געקאָנט באַלד אַרײַנקריכן אינם שלאָפזאַק. אין שלאָף פלעגן די פאַרפראָרענע מלבושים ווייכער ווערן און זיך צעשמעלצן, די שלעפער פלעגן אָבער מוזן אַזױאַרום ליגן אין נאַסע קליידער. חלומן פלעגן זיי שטענדיק וועגן הינט, שליטנס און פוסשליטעלאַך... דידאָזיקע געדאַנקען האָבן אַזוי שטאַרק פאַרכאַפּט זייער לעבן, אַז יאָהאַנסען האָט איינמאָל אין שלאָף אָנגעהויבן שרייען: „הינט, פאָרויס גייט! געשווינט, געשווינט! האַלט איין! אַי-אַי, אָט וואַרפן זיי אום דאָס שליטל!"

אויפשטיין פלעגט מען ביי אַ געוואַלטיקן פראָסט פון פופציק גראַד. די ערשטע זאַך פלעגט מען צוזאַמענעמען די הינט, וועלכע פלעגן זיך ליגן איינגעגראָבן אין שניי. ביים אויפשטיין פלעגן די הינט הוילן פאַר קעלט. דאַן פלעגט מען זיי געבן עפּיס צו עסן און לאָזן זיך ווייטער אין וועג אַריין.

זייער אָפּט פלעגט מען זיך באַגעגענען מיט אַזעלכע הויךשטאַרצענדיקע שטיקער אייז, אָדער ברייטע ים-שפּאַלטן, אַז ס'פלעגט אויסקומען צו טראָגן די שליטנס אויף זיך. ביי אַזעלכע שוועריקייטן איז מען אַדורכגעגאַנגען אַ וויאָרסט הונדערט. טיילמאָל איז מען געווען אַזוי מיד, אַז מען פלעגט כאַפּן אַ דרעמל אין סאַמע גאַנג. אפילו די הינט זיינען אָן כחות געבליבן און נאָר מיט מי פלעגן זיי זיך שלעפּן פאָרויס. צוויי הינט האָט מען געמוזט דערהרגענען. זייער פלייש האָט מען אָפּגעגעבן זייערע חברים צום פרישטיק, און יענע האָבן געגעסן מיטן גרעסטן פאַרגעניגן. אָבער אַז דאָס אייז איז אַלץ ערגער געוואָרן און דער ווייטער אומענדלאַכער מדבר צו צפון איז ענלאַך געוואָרן מיט זיינע אַרויסשטאַרצנדיקע שטיקער אייז צו אַ פעלד, וואָס מען האָט נאָר-וואָס אויפגעאַקערט, אויף וועלכן

מען האָט שוין מיט שליטנס גאָרנישט געקאָנט פאָרן און גיין מיט פוסשליטעלאַך איז כּמעט אויך אוממעגלאַך געווען און אפילו דאָס גיין צופוס איז געוואָרן העכּסט שווער, האָט נאַנסען מיט אַ ביטער געמיט זיך באַשלאָסן צו מאַכן אַ ריקצוג. וואוהין אָבער גיין? צוריק צו דער שיף איז אוממעגלאַך געווען, ווייל די שניי־שטורמס האָבן פאַרטראָגן יעדן שפור; די איינציקע מעגלאַכע ריכטונג איז געווען צו דער גרופּע אינזלען, וואָס הייסן פראַנץ־יאָזעף. דאָס איז געווען אַ מהלך פון אַ זיבנהונדערט וויאָרסט, און דער פּראָוויאַנט האַלט שוין דערווייל ביים סוף!.. נאַנסען האָט אָבער זיין האָפנונג אויף אַ גוטען ערפאָלג נישט פאַרלאָרן: דער פרילינג איז נאָנט, קאָן מען דאָך האָפן, אַז מען וועט באַגעגענען עפּיס אַ חיה צו דערשיסן. צווי ביקסן האָט מען דאָך געהאַט מיט זיך און דערצו צוויי־הונדערט זיבעציק קוילן אויך, וויפיל נאָך ברויך דען אַ מענטש?... דער גורל פון די הינט איז געווען געוויס אַן ערגערער, דען ביסלאַכוויינ וועט מען זיי דאָך סוף־כּל־סוף דערשיסן און געבן זייערע חברים צו עסן...

אַזויאַרום האָט נאַנסען מיט זיין חבר באַשלאָסן דעם 8־טן אַפּריל 1895 זיך אומצוקערן צוריק, נאָכדעם ווי זיי זיינען שוין געהאַט אָפּגעגאַנגען ביז זעקסאונאַכציק גראַד מיט פיר מינוט צפון־ברייט און זיינען אַלזאָ ווייט געווען פון פּאָל שוין נישט מער ווי אַ וויאָרסט פירהונדערט. אין אַ געוויסן טאָג האָבן זיי דערזען אַרויסשטאַרצן פון אייז אַ באַלקן. וואָס פאַר אַ וואונדערלאַכע זאַכן האָט אָט דער באַלקן זיך געמוזט אָנזען, זינט מען האָט אים אויסגעהאַקט אין וואַלד, ביז ער איז געבליבן שטעקן טיף אין אייז אין וויטן ים־הקרח! סוף אַפּריל האָבן אונזערע צוויי רייזנדער דערזען אויפן שניי שפורן פון באַרג־פּיקס. צי איז דען געווען ערגעץ אינדערנאָנט אַ יבשה? צוויי טעג שפּעטער האָט מען דערשאָסן איין הונט און אויפגעגעסן. דערדאָזיקער הונט איז געבאָרן געוואָרן אויפן שיף און מער ווי אייז און שניי האָט ער אין זיין לעבן נישט געזען...

און אָט האָבן די רייזנדער ענדלאַך דערזען אָפן וואַסער. ס'איז

געווען אַ זוניקער טאָג. נאַנסען מיט זיין חבר זייַנען אויף זייערע פוסשליטעלאַך געלאָפן פאָרויס צו דרום; די הינט האָבן געשלעפּט די שליטנס. פּלוצלונג האָט מען דערהערט עפּיס אַ גערויש אינדערוויַיטן. וואָס איז דאָס? צי איז אַמאָל נישט געקומען אַהער אַ צוג אויף רעלסעס און ער לאָזט עס אַרויס דעם דאַמף פון זיין לאָקאָמאָטיוו. נאַנסען מיט זיין חבר האָבּען זיך אָפּגעשטעלט, גענומען קוקן אין דער וויַיטקייט אין דרום. עפּיס אַ בלוי? פּאַסיקל זעט זיך דאָרט. מען דאַרף זיך לאָזן גיין געשווינדער, און אָט האָבן זיי ענדלאַך דערזען דעם ים, דאָס גערויש פון זייַנע מילדע כוואַליעס אויפן ברעג אייז! פּאַר ביידע וואַנדערער איז דאָס געווען אַ ליבער גרוס פון דער וויַיטער היים... ווידער האָבן זיי דערזען שפּורן פון באַרג-פּיקס. דאָס האָט שוין איצט זיי געדינט פּאַר אַ סימן, אַז די יבשה איז נאָנט און דאָך האָבן נאָך געמוזט פאַרבייגיין פּאַר זיי שווערע דריי חדשים, ביז זיי זייַנען געקומען צו דער ערשטער אינז׳.

אין אָנהויב מאַי האָבן זיי שוין געהאַט דעם לאַנגן זומערטאָג. מען האָט קוים געקאָנט אויסהאַלטן די היץ, ווייל עס איז געווען... עלף גראַד קעלט! אָבער דאָס אייז האָט אויסגעזען בלוי און שוואַך. אַלע ווײַלע האָט מען געמוזט אַריבערטראָגן דעם שליטן איבער אַ גרויסער קאַלוזשע אָדער אַ שפּאַלט אין אייז; דאָס איז געווען אַזאַ שווערע אַרבעט, אַז ביידע וואַנדערער פלעגן יעדעס מאָל פאַלן פון די פיס פון מידקייט און אָנשטרייַנגונג. אויך די הינט האָבן פיל געהאָרעוועט. פּראָוויאַנט איז דערווייל געוואָרן ווייניקער פון טאָג-צו-טאָג.

און אָט האָט זיך אין רעכטן מיטן מאַי אויפגעהויבן אַ שרעקלאַכער שנייַשטורם מיט אַ געוואַלטיקן פראָסט און מען האָט זיך געמוזט אָפּשטעלן. מען האָט געמוזט צוהאַקן אַ שליטן, מאַכן פייער אויפן אייז און וואַרימען זיך.

ענדלאַך, סוף מאַי, איז נאַנסען מיט זיין חבר געקומען צו אַזאַ געגנט, וועלכע איז געווען אינגאַנצן אַדורכגעשניטן מיט שפּאַלטן אין אייז. דער מאַרש איז דעריבער געוואָרן געפערלאַכער און לאַנגזאַמער. אָבער אָט האָט מען מיטן אָנהויב זומער דערזען

שפורן פון לעבעדיקע חיות! פון ים אַרויס האָט זיך באַוויזן דער גרויער רוקן פון גאַרוואַל; די ים-הינט האָבן אָנגעהויבן אַרויס-קוקן פון אונטערן אייז, זוכנדיק פיש צו שטילן דעם הונגער; אויפן אייז האָט מען אויך באַמערקט שפּורן פון אַן אייזבער. אַזאַ זאַך האָט שוין צוגעזאָגט אונזערע רייזנדער אַ פרישן בראָטן. נאַנסען האָט זיך געלאָזט געשווינט אַליין פאָרויס אויף זיינע פוסשליטעלאַך אויסצוגעפינען אַ בעסערן וועג. יאָהאַנסען האָט דערוויילע געוואַרט ביי די שליטנס. ווען אַזאַ עקסקורסיע פלעגט זיך פאַרציען לאַנג, פלעגט אויף יאָהאַנסענען פאַלן אַן אימה: ווי וועט זיין, אַז מיט דעם גרויסן פירער וועט געשען עפּיס אַן אומגליק, ער וועט אַריינפאַלן אין אָפענעם ים און דערטרונקען ווערן, אָדער אַן אייזבער וועט אים צורייסן, און ער, יאָהאַנסען וועט בלייבן אַליין, פאַרוואָרפן און פאַרלאָזן אויפן ווייטן ים-הקרח!

ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער חודש יוני, און אין דער לופטן האָבן זיך שוין דערהערט די געשרייען פון ווילדע פויגלען. ביידע רייזנדער האָבן זיך אָפּגעשטעלט אַ וואָך לאַנג, כדי צורעכט צו מאַכן זייערע שיפלאַך. ברויט האָבן זיי געהאַט אויף אַ חודש צייט. בשעת הדחק וועט מען נאָך קאָנען דערשיסן זעקט הינט און אויפעסן זיי. אָבער די שליטנס וועט שוין אויסקומען צו שלעפּן אַליין. נאָר אָט האָבן זיי באַגעגנט אַ ברייטן און לאַנגן שפּאַלט אין אייז. זיי האָבן אַראָפּגעלאָזן די שיפלאַך אין וואַ-סער, די פוסשליטעלאַך האָבן זיי געדינט ווי רודערס און אַזוי-אַרום איז די רייזע געגאַנגען ווייטער—מיטן וואַסער; אויפן וועג האָבן זיי דערשאָסן צוויי ים-הינט און דריי אייזבערן. אַזוי־אַרום זיינען זיי שוין געווען באַזאָרגט מיט פריש פלייש אויף אַ לאַנ-גע צייט. אויך די לעצטע הינט האָבן איצט געקאָנט עסן צו זאַט.

ענדלאַך האָט זיך אין דרום באַוויזן די לאַנג דערוואַרטע יבשה. מען האָט אַלזאָ געמוזט זיך צוויילן. ווידער האָט מען זיך גע-לאָזן גיין מיטן אייז. אין יעדן שליטן האָט זיך איינגעשפּאַנט איין מענטש און איין הונט. איינמאָל איז ווידער אויסגעקומען

צו פאָרן מיטן שיפל אין אַ ברייטן שפּאַלט אין ים. נאַנסען איז שוין געווען צוגעקומען צו דער אַנדער זייט פון אייז איבערן ים-קאַנאַל, ווען ער האָט פּלוצלונג דערהערט הינטער זיך יאָ-האַנסענס אויסרוף:

—געשווינט מיטן ביקס!

ווען נאַנסען האָט זיך אומגעדרייט, האָט ער דערזען אַ גרויסן אייזבער, וועלכער האָט אומגעוואָרפן זיין חבר יאָהאַנסען און האָט אים אָנגעהויבן באַשמעקן, כדי צו וויסן פון וועלכן אָרט ער זאָל אים צורייסן.

—שיס געשווינט! אָדער ס׳וועט זיין צו-שפּעט!—האָט יאָ-האַנסען אויסגעשריען.

נאַנסען האָט תיכף אויסגעשאָסן, און דער בער איז געפאַלן טויט.

אַט אַזוי האָבן ביידע רייזנדער זיך געשלעפּט פינף חדשים לאַנג אויפן אייז. ענדלאַך האָבן זיי אין אָנהויב אויגוסט דערזען עט-לאַכע אינזלען אַרומגערינגלט פון אָפענעם ים. איצט האָט מען זיך ווידער געמוזט לאָזן פאָרן מיטן ים. ביידע הינט זיינען שוין דעריבער געווען אַן איבעריקע משא. נאַנסען האָט דערשאָסן יאָ-האַנסענס הונט און יאָהאַנסען האָט דערשאָסן נאַנסענס הונט.

מיט די שיפלאַך איז די רייזע געגאַנגען געשווינט פאָרויס. ביי-דע שיפלאַך זיינען געווען צוזאַמענגעבונדען און פאַרזען מיט זעגלען און לייווענטן. אַזוי זיינען די רייזנדער פאַרביי די אומ-באַקאַנטע אינזלען. איינמאָל האָבן זיך אָנגעהויבן אויפן ים גרוי-סע כוואַליעס, דאַן זיינען זיי געווען געצוואונגען זיך אַרויסצו-זעצן אויף איינע פון די אינזלען. בשעת זיי האָבן זייערע שיפ-לאַך אַרויסגעשלעפּט אויף דער יבשה, האָט זיך באַוויזן איינ-דערווייטן אַ ווייסער בער. מיט איין שאָס האָט מען אים דער-הרגעט, אויך אַ פּאָר ים-פערד זיינען פון וואַסער אַרויסגעקראָכן צו וואַרימען זיך אויף דער זון. אונזערע רייזנדער האָבן אויך זיי דערהרגעט, אַזוי-אַרום זיינען זיי שוין געווען באַזאָרגט מיט פריש פליייש אויף לאַנג. איצט האָבן די רייזנדער זיך געלאָזן

באַקוקן די אינזל. דאָס איז געווען אַ וויסטער אייז-מדבר. געמאַכט אַ קליין אויספאָרשונגס-נסיעהלע, האָבן די רייזנדער זיך צוגעגרייט אַ זאַטן מיטאָג פון זייער פרישן בערנפלייש און זיך גוט אויסגערוט.

אויפצומאָרגנס האָבן זיי זיך גענומען זוכן עפּיס אַ פּאַסענדיקן אָרט, וואו איינצואָרדנען אַ סטאַנציע; אָבער וויפיל זיי האָבן געזוכט, האָבן זיי דאָך נישט געפונען קיין באַשיצטן אָרט-עפּיס אַ הייל אָדער אַ גרוב. דאַן האָבן זיי זיך אויסגעבויט אַ הייזל פון שטיינער, וועלכע זיי האָבן באַדעקט מיט זייערע פוסשליטעלאַך און מיט דעם זיידענעם געצעלט, אַזויאַרום האָבן זיי אויך אַ דאַך געהאַט פאַר זייער אימפּראָוויזירט הייזל. אמת, פון ווינט האָט דאָס הייזל זיי נישט געשיצט, אָבער דאָך איז עס געווען בעסער ווי גאָרנישט, און דער טאָפּ מיטן בערנפלייש האָט דערווייל זיך געמיטליך געזאָדען אויפן פייער פונם חלב פון ים-הינט... אויף דערדאָזיקער אינזל האָט נאַנסען באַשלאָסן איבערצעווינטערן.

אַ ווינטער אויפֿן ים־הקרח.

די אינזלען, אויף וועלכע נאַנסען האָט זיך איצט געפֿונען, זיינען אָבער ליידער גאָרנישט ענלאַך געווען צו די באַקאַנטע טיילען פֿון פֿראַנץ-יאָזעף-לאַנד. נאַנסען האָט דעריבער גאָרנישט געוואוסט גענוי, וואו ער האָט זיך געפֿונען. לאָזן זיך אויף די שיפֿלאַך אין אָפֿענעם ים אַריין איז אויך געווען אוממעגלאַך; ס'איז דעריבער גלייכער געווען צו נעמען זיך זאַמלען זאַפּאַסן אויפֿן נאָענטן ווינטער, ווייל ווי נאָר ס'וועט זיך אָנהויבן די לאַנגע ווינטערנאַכט וועלן דאָך אַלע חיות פֿאַרשווינדן און יעדער יאַגד וועט זיך אָפּשטעלן.

קודם-כל האָט מען אָבער געמוזט אויפֿבויען אַ הייזל. שטיינער און מאָך איז געווען גענוג, מען האָט אויך געפֿונען געהילץ, וואָס דער ים האָט אַרויסגעוואָרפֿן, און מען האָט דערפֿון געקאָנט מאַכן אַ דאַך. מיטן פֿעל פֿון די ים-פֿערד האָט מען באַדאַרפֿט באַדעקן דעם דאַך און די ווענט, אַז דער ווינט און די שנייען זאָלן זיך אין הויז נישט אַריינכאַפּן.

אונזערע רייזנדער האָבן דאָסמאָל מצליח געווען. נישט ווייט פֿון ברעג האָט זיך אויפֿן ים באַוויזן אַ ים-פֿערד: נאַנסען מיט זיין חבר האָבן תיכּף אַראָפּגעלאָזן זייערע שיפֿלאַך אין וואַסער און אָנגעהויבן באָמבאַרדירן מיט שטיינער די אומגעלומפּערטע גרויסע חיה. דאָס ים-פֿערד האָט זיך באַלד אונטערגעטונקט איז און פֿאַרשוואונדן געוואָרן אין וואַסער, אָבער אַ ווײַלע שפּעטער האָט זיך עס ווידער באַוויזן אַזוי נאָענט נעבן איין שיפֿל, אַז דאָס שיפֿל איז שיר נישט אַרויסגעשליידערט געוואָרן פֿון ים. לסוף האָט מען דעם ים-פֿערד מיט איין שטיין אין קאָפּ דערהרגעט. געקו-

מען מיט דער דערהרגעטער חיה צום ברעג, האָבן זיי דאָרט דערזען נאָך צוויי ים־פערד, וועלכע זיינען געלעגן און געאָטעמט הינטער דער זון. דערבײַ האָט מען געכאַפּט אַ דרעמל. אויך די ביידע חיות האָט נאַנסען דערשאָסן. שפּעטער אָבער האָט ער פאַרזיכערט, אַז בשעת מעשה איז אים די זאַך פאָרגעקומען ווי אַן אמתע רציחה, דען די חיות זיינען געלעגן שטיל און געמיטלאַך און וואָלטן אים קיין בייז געוויס נישט געטון. אַז ער האָט נאָכן דערשיסן דערזען, ווי זיי שפּייען מיט בלוט און קוקן אויף אים מיט אַ טיפן ווייטיק און ווי מיט עפּיס אַ פאָרוואורף, האָט ער זיך שיר נישט צעוויינט פאַר פאַרדרוס. ער האָט זיי אָבער געמוזט דערהרגענען, ווייל ער האָט זיך גענויטיקט אין זייער וואַרימען פעל, אין זייער חלב און פלייש...

איצט האָבן זיי די דערהרגעטע חיות אָפּגעשינדן און דאָס פלייש מיטן חלב אַריינגעבראַכט אין הייזל. בשעת נאַנסען מיט זיין חבר האָבן געאַרבעט אין הייזל פונקט ווי אין אַ יאַטקע, האָט אויפן ים זיך דערהויבן אַ שטורם, און אַ שטיק אייז האָט שיר נישט אַוועקגעטראָגן די קליינע שיפלאַך אין ים אַריין. אין דער נאַכט האָבן די רייזנדער געהאַט אַ וויזיט פון אַ בעריכע מיט אירע צוויי קינדער, יונגע אייזבערן. די מוטער האָבן זיי דערשאָסן און די יונגע צוויי בערן זיינען אַנטלאָפן צום ים, וואו זיי האָבן זיך אַרויפגעכאַפּט אויף אייזבערג און זיינען אַוועקגעטראָגן געוואָרן אין ווייטן ים אַריין. נאַנסען מיט זיין חבר האָבן אָבער געברויכט צו האָבן פלייש־זאַפּאַסן און די בעריכע מיט אירע קינדער האָבן אויפגעפרעסן דעם גרעסטן טייל פון זייער נאָר־וואָס געמאַכטן זאַפּאַס. דעריבער האָט מען ווידער אַראָפּגעלאָזן די שיפלאַך אין ים אַריין און זיך נאָכגעיאָגט נאָך די צוויי יונגע בערן, וועלכע מען האָט צוגעטריבן צום ברעג, דערהרגעט זיי דאָרט און אַזוי־אַרום האָט מען שוין געהאַט פלייש גענוג. מען האָט נאָך אויסערדעם דערהרגעט אַ פּאָר ים־הינט. ביי דערדאָזיקער שרעקלאַכער אַרבעט האָבן נאַנסען מיט יאָהאַנסען זיך אַזוי שטאַרק איינגעשמירט מיט בלוט און שמוציקן

טראָן, אַז ס'האָט זיי געעקלט פון זיך אַליין. ים-פויגלען זיינען
זיך צוזאַמענגעפליגן פון אַלע זייטן, געצויגן פונם שטאַרקן גע-
רוך, און האָבן געאיילט עפּיס נהנה צו זיין פון דעם רייכן
יאַגד, איידער ס'וועט אָנקומען די לאַנגע ווינטערנאַכט און זיי
וועלן מוזן צוריקציען צו דרום.
דאָס בויען אַ הייזל האָט געדויערט אַ וואָך צייט. די שטאַרקע
ציין פון ים-פערד האָבן זיי גענוצט ביי דער אַרבעט אַלס אָ-
פּאַטעס. באַלד זיינען פאַרטיק געוואָרן די שטיינערנע ווענט פון
הייזל. אינעווייניק האָט מען טיף אויסגעגראָבן די ערד און גע-
מאַכט אַ גוטן און באַקוועמען געלעגער, וועלכן מען האָט אויס-
געדעקט מיט די בערנפעל. די פעל פון די ים-פערד, וועלכע
מיר רופן אין אונזערע מדינות פּאָקן, האָבן זיי געדינט פאַר
קאָלדרעס. איינמאָל איז געקומען אַן אייזבער און האָט צוריסן
דעם גאַנצן דאַך פון נייעם הויז. אָבער אים האָט מען דערשאָסן
און אַזויאַרום איז נאָך רייכער געוואָרן דער פלייש-זאַפּאַס. דעם
דאַך אָבער האָט מען שוין איצט באַפעסטיקט אַזוי, אַז מער
וואָלט קיין בער אים נישט געקאָנט שעדיקן. אין הויז האָט מען
אויך געמאַכט אַן אויוועלע מיט אַ קוימען. איצט איז אַלץ שוין
געווען פאָלקאָם פאַרטיק און אונזערע צוויי רייזנדער האָבן זיך
געקאָנט רויק וואַרטן אויפן ווינטער אין זייער פעסטער וואוינונג.

דעם 15-טן אָקטאָבער 1895 האָבן זיי געזען די זון צום לעצטן
מאָל, און ס'האָט זיך אָנגעהויבן פאַר זיי די דריטע פּאָלאַר-נאַכט.
די אייזבערן זיינען פאַרשוואונדן געוואָרן און ביזן צווייטן פרי-
לינג האָט מען זיי מער נישט געזען. נאָר די בערג-פוקסן זיי-
נען נאָך געבליבן, אָבער פאַר זיי האָט מען זיך געמוזט היטן,
ווי פאַר געמיינע און דרייסטע גנבים. וואָס מען פלעגט נאָר
איבערלאָזן אויסערן הויז, פלעגן זיי צוגנבענען: שטאָל-דראָטן,
שטריקלאַך, האַרפּונען, לייוונט און אפילו אַ טערמאָמעטער האָבן
זיי איינמאָל אַוועקגעשלעפּט. אַ גאַנצן ווינטער פלעגן זיי אַרויפ-
קלעטערן אויפן דאַך פון הויז, רייסן זיך דאָרט איינער מיטן
אַנדערן און בילן. פונדעסטוועגן איז דאָס געווען נישט אומאַנ-

גענעם פאַר אונזערע צוויי איינזאַמע רייזנדער: פּאָרט פּריילאַכער, פּאָרט איז דאָך דאָס אַ סימן לעבן.

וויאַזוי האָבן די צוויי איינזאַמע מענטשן געלעבט? אינדרויסן איז געווען טויט-שטיל און שטענדיק נאַכט! די לבנה פלעגט שיינען העל און קלאָר, ווען ס'איז נישט געווען קיין שניישטורמס; די גאַנצע געגנט אַרום האָט אויסגעזען, ווי אַ גרויסער מת, איינגעהילט אין זיינע תכריכים. טיילמאָל פלעגט מען האָבן צפון-שיינונגען, האָט מען געקאָנט מיינען, אַז דאָס האָט עמיצער אָנגעצונדן ליכט פאַרן גרויסן בר-מינן.

אָבער נאָר זעלטן איז דאָס וועטער געווען רויק. געוויינלאַך פלעגט הוילן דער ווינט אין די נאַקעטע פעלזן און דער שניי פלעגט פייפן מיט אַ יאָמערגעוויין, אָנשיטענדיק הויכע ווענט אַרום דעם איינזאַמען הייזל.

אָט אַזוי האָט זיך געצויגן אָן אַ סוף די לאַנגע פּאָלאַר-נאַכט. צו די ווינטער-חגאות האָבן זיי ריין געמאַכט זייער הייזל, אָפּגעריי-ניקט זיי פון סאַזשע און פון אָנגעפּראָרענעם שמוץ. צו דער חגאות-סעודה האָבן זיי אויפגעגעסן די לעצטע טייערע מאכלים, וואָס זיי האָבן נאָך געהאַט פון שיף „פראַם". נאָך די חגאות האָבן זיך אָנגעהויבן אַזעלכע שרעקלאַכע פרעסט, אַז אונזערע לייט פלעגן נאָר צום עסן אַרויסשטעקן מויל און נאָז פון זייער שלאָפזאַק. טיילמאָל פלעגן זיי ליגן און דרעמלען פיראונצוואַנציק שעה נאָכאַנאַנד, ווי אַ בער אין זיין נאָרע!

אין די לעצטע טעג פון פעברואַר האָבן זיי ענדלאַך ווידער דערזען די ערשטע שטראַלן פון דער זון און ס'האָבן זיך ווי-דער באַוויזן פויגלען אין דער לופטן. אָבער ווען אונזערע ביי-דע לייט האָבן איינאַנדער דערזען אין דעם ליכט פון דער זון, איז אויף זיי געפאַלן אַן אימה: דער קאָפּ און דער פּנים איז ביי זיי געווען געדיכט באַוואַקסן מיט האָר און שוואַרץ זיינען זיי געווען, ווי די נעגערס... קיין וואונדער נישט: העכער אַ יאָר האָבן זיי זיך נישט געוואַשן! ביי פּערציק גראַד קעלט גייט מען נישט אין אַ וואַנע אין ים...

באַלד האָט זיך באַוויזן דער ערשטער בער. ער האָט אָנגעהויבן

קראַצן אין דער וואַנט פון הייזל, פונוואַנען ס'האָבן זיך געטראָגן פאַר אים מחיהדיקע ריחות. אַ קויל האָט אים אָבער באַצאָלט פאַר זיין צו-גרויסער נייגיריקייט און אונזערע צוויי לייט האָבן באַקומען פריש פלייש אויף זעקס וואָכן.

מיטן פאַרגרעסערן זיך פון די טעג האָט פאַר אונזערע לייט זיך ווידער אָנגעהויבן די אַרבעט. מען האָט געמוזט אויפנייען פאַר זיך פרישע מלבושים, ווייל די אַלטע האָבן זיך אָפּגענוצט. גענייט האָבן זיי מלבושים פון די פּאָקן-פעל. דעם 19-טן מאַי 1896 האָבן זיי ענדלאַך פאַרלאָזן זייער הייזל און זיך געלאָזן אויף גאָטס בעראָט צו דרום-מערב.

אין ים־הקרה אויף קליינע שיפֿלאַך.

פֿאַרלאָזט זייער ווינטערהייזל, האָבן ביידע רייזנדער פֿאַרלאָרן יעדע באַשיצונג פֿאַר די שרעקלאַכע שניישטורמס. ביינאַכט פֿלעגן זיי זיך פֿאַרקריכן אונטער זייער שליטן, איבער וועלכן זיי פֿלעגן אויסשפּרייטן זייער זעגל-לייוונט. איינמאָל איז נאַנסען אויף דעם געשווינדן מאַרש מיט די פּוסשליטעלאַך אַריינגעלאָפֿן אין אָפֿענעם ים און ער וואָלט זיכער דערטרונקען געוואָרן, ווען יאָהאַנסען וואָלט נישט אונטערגעקומען אין געפֿערלאַכן מאָמענט און אים אַרויסגעראַטעוועט. דער וועג איז געווען אַ העכסט געפֿערלאַכער. אין פֿיל ערטער איז דער אָפֿענער ים געווען פֿאַרצויגן מיט אַ דינעם אייז און פֿאַרשאָטן מיט שניי. מען האָט דעריבער פֿריער געמוזט גוט אָנקלאַפּן דעם אייז אויף שריט און טריט, כּדי צו וויסן אויב מען קאָן גיין ווייטער. די רייזע איז דעריבער געגאַנגען זייער לאַנגזאַם פֿאָרויס. ס'האָט אויך אָנגעהויבן פֿאַרפֿעלן פּראָוויאַנט, אָבער צום גליק איז אין ים געווען זייער פֿיל ים-פֿערד און מען פֿלעגט זיי לייכט דערהרגענען און שפּייזן זיך מיט זייער פֿלייש. דידאָזיקע חיות פֿלעגן זיך ליגן סטאַדעסווייז אויפֿן אייז און נאַנסען פֿלעגט צו זיי צוקומען גאַנץ נאָנט. אַזויאַרום איז אים אויך געלונגען צו פֿאָטאָגראַפֿירן זיי. ליגן פֿלעגן זיי אַזוי רויק, אַז אפֿילו ווען מען פֿלעגט איינס פֿון זיי דערשיסן, פֿלעגן זיך די איבעריקע נישט רירן פֿון אָרט. ערשט ווען מען פֿלעגט זיי באַפֿאַלן מיט שטעקנס, פֿלעגן זיי זיך אָנהויבן שלעפּן מיט זייערע צוויי פֿאָדערשטע לאַפּעס צום וואַסער, און—בוך אין ים אַריין. חיות איז געווען אַזויפֿיל, אַז דער ים פֿלעגט דערביי אָנהויבן קאָכן, ווי אַ קעסל.

איינמאָל איז אויפן וועג דאָס אייז געווען אַזוי גלאַט און דער ווינט אַזוי גינסטיק, אַז נאַנסען האָט אַרויסגעשטעלט אַ זעגל אויפן שליטן, אָנגעצויגן אויף אים אַ לייוונט, און דער שליטן האָט אָנגעהויבן גיין געשווינט, ווי אַ שיף אויפן וואַסער. אַליין איז נאַנסען דערביי געלאָפן אויף די פוסשליטעלאַך און געזען, אַז דער שליטן זאָל גיין אין דער געווינטשטער ריכטונג. אַ צווייטן מאָל זיינען זיי זיך געפאָרן אין ים אויף זייערע קליי-נינקע שיפלאַך און האָבן זיך אַרויסגעזעצט אויף אַן אומבאַקאַנ-טער אינזל. דאָס שיפל האָבן זיי דערביי צוגעבונדן צום ברעג. אָבער פּלוצלונג האָט יאָהאַנסען אויסגעשריען:

„—אַי-אַי, דאָס שיפל האָט זיך אָפּגעריסן און די ים-כוואַליעס האָבן עס אַוועקגעשלעפּט!

ביידע האָבן זיך באַלד אַ וואָרף-געטון צום ברעג: דער ווינט האָט העפטיק געבלאָזן פון דער יבשה צום ים און האָט אַוועק-געטראָגן די שיפלאַך מיט אַלץ, וואָס זיי האָבן געהאַט נויטיק צום לעבן!

„—האַלט מיין זייגער!—האָט נאַנסען אויסגערופן. ער האָט אַראָפּ-געוואָרפן פון זיך די מלבושים און איז אַריינגעשפרונגען אין אייז-קאַלטן ים—איך שווים נאָך די שיפלאַך!

דער ווינט איז אָבער געווען זייער שטאַרק און האָט געטראָגן די שיפלאַך פיל שנעלער, ווי נאַנסען האָט געקאָנט שווימען! וואָס-זשע איז דאָ צו טאָן, מען מוז געשווינדער שווימען פאָרויס! נאַנסען האָט שוין געשפירט, ווי ער ווערט אינגאַנצן פאַרגלי-ווערט פון דער שניידנדיקער קעלט, אָבער ער האָט אויך גע-וואוסט, אַז קומען צוריק אָן די שיפלאַך איז נישט פיל בעסער, ווי דערטרונקען צו ווערן אין ים-הקרח. אַלזאָ, פאָרויס! פאָרויס! ווען ער איז שוין גאָר מיד געוואָרן, האָט ער זיך אויף אַ פּאָר מינוט געלייגט אויפן רוקן און דאַן ווידער אין קאַמף מיט דער ברוסט געגן דעם קאַלטן אייזוואַסער. יאָהאַנסען איז דערווייל אַרומגעגאַנגען אויפן אייז און האָט געקוקט מיט דער גרעסטער פאַרצווייפלונג אויף זיין חברס שרעקלאַכן טויטקאַמף. ער האָט געוואוסט אויסגעצייכנט, אַז ווען נאַנסען זאָל איצט אונטערגיין,

איז אויך אַ סוף צו זיין לעבן. אָבער אָט שווימט נאַנסען ווייטער, און דער מרחק צווישן די שיפלאַך און אים ווערט אַלץ קלענער. נאָך איין לעצטע אָנשטריינגונג, נאַנסען האָט שוין כמעט דערגרייכט דאָס שיפל. אָט גליִנגט עס אים אָנצוכאַפּן איין פוסשליטעלע, וואָס שטעקט אַרויס פון שיפל; ער האַלט זיך פעסט אָן אים, ציט אָפּ דעם אָטעם, שפרינגט אַריין מיט די לעצטע כחות אין שיפל און רודערט צוריק, טויט פאַרפראָרן און קלאַפּט אַ צאָן אָן אַ צאָן. זיינס האָט ער אַלזאָ אויסגעפירט: ער האָט ביידע שיפלאַך צוריקגעבראַכט. יאָהאַנסען האָט אים תיכף אַריינגערוקט אין שלאָפזאַק און באַדעקט מיט אַלץ, וואָס ער האָט נאָר געהאַט. נאָך אַ קרעפטיקן שלאָף פון עטלאַכע שעה איז דער רייזן־שטאַרקער נאַנסען ווידער געווען אויפגערוימט, ווי אַ פיש אין וואַסער און האָט געגעסן מיט אַן אויסגעצייכנטן אַפּעטיט. יאָהאַנסען האָט זיך שפּעטער מודה געווען פאַר נאַנסען, אַז דאָס זיינען געווען די ערגסטע שעהן, וואָס ער האָט אין זיין לעבן איבערגעלעבט.

די דריטע רייזע איז זיך געגאַנגען ווייטער צו דרום דורך אייז און וואַסער. על פי רוב זיינען זיי געפאָרן אין זייערע שיפלאַך. אין אַ געוויסן טאָג האָט זיך נעבן נאַנסענס שיפל באַוויזן אַ ים־פערד, וואָס האָט מיט זיין שאַרפן צאָן איינגעביסן דאָס שיפל און האָט שיר נישט אַריינגעשלעפּט אין טיפן ים אַריין דאָס שיפל מיט נאַנסען צוזאַמען. נאַנסען האָט דאָס ים־פערד געשווינט פאַרטריבן, אָבער דאַן האָט ער דערשפּירט, אַז ער זיצט כמעט אינגאַנצן אין וואַסער. ער האָט דעריבער אָנגעהויבן געשווינט צו רודערן און איז צוגעפאָרן צום נאָענטן אייז.
דאָ האָט דאָס שיפל שוין אינגאַנצן זיך אָנגעפילט מיט וואַסער און אָנגעהויבן אונטערגיין. מיט גרויס מי האָט מען עס אַרויפגעשלעפּט אויפן אייז, אַרויסגענומען אַלע זאַכן, וואָס זיינען געלעגן אונן אים און זיך געווייקט אין וואַסער. איצט האָט מען זיך געמוזט אָפּשטעלן אויף אַ לייִנגערע צייט, כדי צו פאַרריכטן דאָס שיפל.

באַנסענס וואַנדערונג איז בלי ספק די איינציקע אין דער גע-

שיכטע פון דער פּאָלאַר־פאָרשונג. פון די העכער הונדערט מאַן פון „ערעבוס" און „טעראָר" האָט זיך, ווי מיר האָבן געזען, קיין איינציקער נישט געקאָנט אַרויסראַטעווען, כאָטש זייערע שיפן האָבן זיי נישט געהאַט פאַרלאָרן און האָבן זיך געפונען נישט ווייט פון אַ ברעג, וואו עס זיינען געווען אָפּט מענטשן און וואו מען האָט געקאָנט גיין אויף יאַגד. דע לאָנג איז אומגעקומען ביי נישט־גינסטיקע באַדינגונגען. אָבער נאַנסען און יאָהאַנסען האָבן אויסגעהאַלטן אויפן ים־הקרח פופצן חדשים לאַנג גאָר אָן אַ שיף, דערביי האָבן זיי זיך נישט אָפּגעפראָרן אַ האַנט אָדער אַ פוס און זיינען אפילו נישט אויסגעמאָגערט געוואָרן פון גרויסע אָנשטריינגונגען. זיי וואָלטן בלי ספק אויסגעהאַלטן נאָך לייגער אויך, ווען דאָס וואָלט נויטיק געווען; אָבער די שעה פון זייער באַפרייאונג איז שוין געווען נאָענט!

נאַנסענס גליקלאַכע קומען אַהיים.

דעם 17־טן יולי 1896 איז נאַנסען געשטאַנען אויף אַן אייז־בערגל און האָט זיך צוגעהערט צום געפּילדער פון אַ פרייַלאַכער פייגל־חברותא. פּלוצלונג איז ער געבליבן ווי אַ צומישטער. וואָס איז דאָס? צי איז עס דען מעגלאַך? ניין, דאָס קאָן דאָך נישט געשען? אָבער דאָך, אַ הונט בילט! אפשר איז עס גאָר אַזאַ מין פויגל, וואָס בילט ווי אַ הונט? ניין, ניין, נאָר אַ הונט, וואָס בילט, האָט אַזאַ שטימע!

ווי אַ פייל פון בויגן האָט ער זיך געלאָזט לויפן אויף זיינע פוסשליטעלאַך צו זיין חבר יאָהאַנסען, אָבער יענער האָט דערקלערט, אַז ער האָט בלי ספק אַ טעות געהאַט. נאַנסען האָט אָבער זיך געהאַלטן ביי זיינס. און אין דער אייגענער רגע האָט ער אַרויפגעוואָרפן אויפן אַקסל די ביקס מיטן טעלעסקאָפּ, גענומען אונטערן אָרעם דעם שטעקן און זיך געלאָזן אויף די פוסשליטעלאַך ווי אַ ווינט איבערן ווייסן שניי אויפן אייז. באַלד האָט ער טאַקי דערזען די שפּורן פון אַ הונט. אָבער אפשר האָבן זיי אַ טעות, און דאָס זיינען גאָר שפּורן פון אַ באַרג־פוקס? אָ, ניין, אַ פוקס האָט קלענערע פוס־שפּורן. פליט ער ווייטער און ווייטער, און אָט דערהערט נאַנסען פּלוצלונג אַ מענטשלאַכע שטים...

נאַנסען האָט אָנגעהויבן אַזוי הויך שרייען, ווי דאָס קאָנען נאָר ערלויבן די לונגען פון אַ מענטשן, און אָט פליט ער ווייטער איבער אייזשפּאַלטן און אייזבערגלאַך, פּונקט ווי ער וואָלט געשפּירט, אַז דאָ וועט ער געפונען זיין רעטונג.

אָט שפּרינגט אים אַרויס אַנטקעגן אַ בילנדער הונט און הינטער דעם הונט גייט אַ מענטש! נאַנסען פליט־צו שטרייקס צום מענשטן,

ביידע נעמען אַראָפּ די היטלען צום באַגריסן זיך... אָבער דער פרעמדער מאַן מיטן הונט בלייבט שטיין ווי פאַרשטיינערט און גלאָצט מיט די אויגן אויף דעם פעך-שוואַרצן ריז, וועלכער קומט אַראָפּ צו אים אויף פּוסשליטעלאַך דירעקט פון צפון-פּאָל.

און אָט שטייען ביידע איינער קעגן דעם אַנדערן און דערלאַנגען זיך די הענט.

—עס פרייט מיך זייער צו טרעפן אייך דאָ!—זאָגט דער פרעמדער.

—איך פריי זיך אויך!—ענטפערט נאַנסען.

—האָט איהר דאָ אַ שיף?

—ניין. מיין שיף איז נישט דאָ.

—וויפיל מאַן זענט איר?

—איך האָב נאָר איין חבר דאָרט ביים ברעג אייז.

דער פרעמדער איז געווען אַן איינגלענדער און געהייסן האָט ער פרידריק דזשעקסאַן. שוין צוויי יאָר צייט האָט ער זיך אויפגעהאַלטן אויף דער פראַנץ-יאָזעף-אינזל מיט אַ פּרעכטיק באַזאָרגטער עקספּעדיציע, כדי צו באַקענען זיך גוט מיט דער אינזל. אין ערשטן אויגנבליק האָט ער געגלויבט, אַז די שוואַרצע געשטאַלט אויף די פּוסשליטעלאַך איז אַ פאַרבלאָנדזשעטער פון דער „פראַם". אָבער ווען ער האָט זיך דערוואוסט, אַז פאַר אים שטייט נאַנסען אַליין, האָט ער זיך געוואַלטיק געחדושט און זיין פריילאַכע איבעראַשונג איז נאַטירלאַך געוואָרן נאָך גרעסער.

מען האָט באַלד געבראַכט יאָהאַנסען און זיך געלאָזט גיין צו דזשעקסאַן אַהיים. דאָס ערשטע, וואָס נאַנסען און יאָהאַנסען האָבן פאַרלאַנגט, איז געווען—אַ גוטע באָד... שוין העכער אַ יאָר האָבן זיי זיך נישט געוואַשן און זיינען גאָרנישט געווען ענלאַך צו ציוויליזירטע אייראָפּייער. מיט זייף און גוטע בערשט האָבן זיי זיך געלאָזט אַדורכרייבן דעם גאַנצן לייב, כדי לפחות פּטור צו ווערן פון דעם שמוץ, וואָס האָט זיך נאָך נישט איינגעגעסן אין דער הויט און וועט ערשט פאַרשווינדן מיט איר צו-

זאַמען שפּעטער. דאַן האָבן זיי זיך געלאָזט אַרומשערן און אָפּ-ראַזירן און זיך איבערגעטאָן פון קאָפּ ביז די פיס. ערשט איצט האָבן זיי ווידער באַקומען אַ פּנים פון מענטשן.

אַ קורצע צייט נאָכדעם איז געקומען אַ שיף מיט פּראָוויאַנט פאַר דזשעקסאָנס עקספּעדיציע. מיט דערדאָזיקער שיף איז נאַנסען מיט זיין חבר יאָהאַנסען אָפּגעפאָרן צוריק אַהיים. אין באַרדאָ האָבן זיי דורכן טעלעגראַף זיך צוזאַמענגערעדט מיט זייערע היימישע לייט און זייער פרייד איז געווען אין לשער. אָבער איין זאַך האָט זיי שטאַרק באַאומרויקט: וואו געפינט זיך זייער שיף „פראַם“.

אָבער אין האַמערפעסט, וואו נאַנסען האָט זיך אויפן וועג אָפּ-געשטעלט, האָט מען אים איינמאָל אינדערפרי אויפגעוועקט פון שלאָף. פאַר דער טיר איז געשטאַנען דער דירעקטאָר פון דער טעלעגראַף-סטאַנציע.

—איך האָב דערהאַלטן אַ טעלעגראַמע, וואָס וועט אייך געוויס אינטערעסירן—האָט ער געזאָגט.

נאַנסען האָט געעפנט די טעלעגראַמע און געלייענט: „די „פראַם“ איז היינט צוריקגעקומען אין אַ גוטן צושטאַנד. אַלע זיינען גע-זונט. מיר פאָרן באַלד קיין טראָמס. מיר באַגריסן אינדערהיים“.

געשיקט האָט די טעלעגראַמע דער קאַפּיטאַן פון דער „פראַם“ — דער מוטיקער, געטרייער שווערדרופּ.

אין לופטבאַלאָן צום צפון־פאָל.

דעם 16-טן אָקטאָבער 1893 האָב איך פאַרלאָזן שטאָקהאָלם און בין אַרויסגעפאָרן אויף אַ פיריעריקער נסיעה דורך אַזיע צום עקסטן מזרח. אין פעטערבורג האָב איך זיך אָפגעשטעלט אויף אַ פאָר טעג, כדי איינצוקויפן איניקע נויטיקע זאַכן פאַר דער לאַנגער רייזע. פאַרפאָרן בין איך צו די ברידער נאָבע, אין זייער רייכן פאַלאַץ. אין אַ געוויסן פרימאָרגן האָב איך דאָרט דערהאַלטן פאָלגנדע טעלעגראַמע:

„דעם 19-טן אָקטאָבער איז אַנדרעס לופטבאַלאָן געפלויגן איבער די פינלענדישע סכערן און דער שטורם האָט אים פאַרטריבן אין באַלטישן ים. פון סאַנדהעם האָט מען געזען דעם באַלאָן שוועבן נאָר צוואַנציק מעטער הויך איבערן וואַסער".

ווי שרעקלאַך! אַנדרע האָט נאָר-וואָס פאַרלאָזן שוועדן און אָט איז ער שוין פאַרשליידערט געוואָרן אין באַלטישן ים אַריין און זיין רייזע זאָל זיך שוין האָבן געענדיקט? אויף רעטונג פאַר אים איז נישט געווען צו האָפן, ווייל אין הערבסט איז די געגנט דאָרט פאַרנעבלט און אין גרויסן חושך איז שווער עמיצן צו ראַטעווען אויפן שטורמדיקן ים... פערזענלאַך האָב איך אַנדרע נישט געקענט; אָבער אַלע האָבן וועגן אים גערעדט, ווייל ער האָט שוין געמאַכט אַ דרייסטע רייזע אינם זעלבן באַלאָן „שוועאַ", וועלכער האָט אים איצט אין טויט אַריין געפירט. אַזאַ מענטש האָט די וועלט נישט געטאָרט אַזוי געשווינט פאַרלירן!

דער געדאַנק וועגן אַנדרע האָט מיר קיין רו נישט געגעבן. שוין עטלאַכע יאָר, ווי ער האָט זיך אָפגעגעבן מיט דער לופט-פליערייַ און איז געוואָרן איינער פון די בעסטע פליער, און

אַט האָט ער איצט, אַ מאַן פון פערציק יאָר, געזאָלט ענדיקן זיין לעבן.

אָבער אויף צומאָרגנס איז דערהאַלטן געוואָרן אַ צווייטע טעלעגראַמע:

„אַנדרע געראַטעוועט. ער האָט זיך אַרויסגעזעצט אין די פינלענדישע סכערן. אַלץ ווי געהעריק.”

געלויבט דער אויבערשטער! איצט לאָז איך זיך אין וועג אַריין מיט איין דאגה לפחות ווייניקער.

צוויי יאָר נאָך אָט דער רייזע אַנדערס, וועלכע האָט שיר אים נישט געקאָסט דאָס לעבן, האָט אַנדרע אויפגעטון אַ פּלאַן צו אַ לופט-נסיעה, וועלכע האָט זיך נישט געדאַרפט אָפּשפּילן בלויז אויפן באַלטישן ים. אַנדרע האָט געוואָלט אַדורכפליען דעם גאַנצן ים-הקרח, פון דעם אינזל שפּיצבערגען ביזן בערינגישען ים-דורכגאַנג*)—אַ מהלך פון 3700 קילאָמעטער. אויב ס'וועט נאָר מעגלאַך זיין, וויל ער די רייזע מאַכן איבערן צפון-פּאָל. דאָס איז געווען דער דרייסטסטער פּלאַן, וואָס אַ רייזנדער האָט אַמאָל זיך דערוואויגן אויפצוטאָן. אַנדרע האָט צוליב דעם אַזוי לאַנג און גרינדלאַך שטודירט די זאַך, אַז ער האָט אפילו געהאַט אויסגערעכנט גענוי, וויפיל ס'וועט וועגן יעדע שרייפעלע און יעדע שטריקעלע אויף זיין באַלאָן.

דער לופטבאַלאָן האָט געדאַרפט זיין געמאַכט פון דרייפאַכן כינעזישן זייד און באַצויגן פון אינעווייניק, ווי פון אויסנווייניק מיט פעטן לאַק, כדי אַז ער זאָל נישט אַדורכלאָזן קיין איינציקן טראָפּן פון די 4500 קוביק-מעטער וואַסערשטאָף-גאַז, מיט וועלכן ער וועט זיין אָנגעפילט. דער אלכסון פון באַלאָן האָט געדאַרפט האַלטן צוואַנציק מעטער אין איבערן באַלאָן האָט זיך געדאַרפט געפינען אַ שאַטקע, וואָס זאָל אויפנעמען דעם שניי און נישט דערלאָזן ער זאָל זיך זעצן אויפן באַלאָן. פון באַלאָן

*) דערדאָזיקער ים־דורכגאַנג ציט זיך צווישן אַזיע און אַמעריקע און אין איינִיקע ערטער איז ער ברייט סך־הכל פופציק קילאָמעטער, אַזוי אַז פון מזרח־אַזיע קיין צפון־אַמעריקע קאָן מען קומען אין אַ שעה רייזע מיטן שיף.

האָבן זיך געדאַרפט אַראָפּלאָזן אויף דער ערד לאַנגע שטריק, געפלאָכטן פון קאָקאָס-פעדעם, כדי זיי זאָלן שווימען אויפן וואַסער און נישט זינקען אין אים. אויפן אייז ווידער זאָלן זיי זיך לייכט גליטשן. דער נוצן פון אַזעלכע שטריק באַשטייט דערין, וואָס זיי דערלאָזן נישט דורך זייער שווערער וואָג, אַז דער באַלאָן זאָל זיך אויפהויבן צו-הויך. געוויינלאַך שלעפט זיך איין האַלבע שטריק אויף דר'ערד און די אַנדערע האַלבע הייגגט אין דער לופטן. ווען דער באַלאָן לאָזט זיך אַראָפּ נידריק, בלייבט כמעט די גאַנצע שטריק אויף דער ערד; דער באַלאָן ווערט דאַדורך לייכטער און הויבט זיך אויף ווידער אינדער-לופטן. אַזויאַרום דינען די שטריק אַלס רעגולאַטאָר פאַרן באַלאָן און זיי האַלטן אים שטענדיק נאָר אין אַ געוויסער הויך איבער דער ערד.

די שטריק האָבן אָבער נאָך איין צוועק: דורכן שלעפּן זיך אויפן אייז, צי אויפן וואַסער פון ים שטערן זיי דעם באַלאָן צו פליען צו-געשווינט ביי אַ שטאַרקן ווינט. די שטריק זיינען אַלזאָ, ווי די פיס פון באַלאָן, וועלכע האַלטן אים פעסט געבונדן צו דער ערד. אויפן באַלאָן האָט זיך אויך געדאַרפט געפינען אַ זעגל. אַנשטעלנדיק דעם זעגל מיטן ווינט אָדער געגן אים, האָט מען געקאָנט קירעווען דעם באַלאָן, וואוהין מען ברויך צו פליען, אַ שטייגער ווי מען קירעוועט אַ שיף אויפן וואַסער מיט דער הילף פון אַ זעגל*).

די גאָנדאָל אָדער דאָס שיפעלע אונטערן באַלאָן, איז געווען געפלאָכטן פון דינע טיצקעלאַך. דאָס איז געווען אַ קיילעכדיק קוישל, גערוים און באַקוועם פאַרן רייזנדער און דערצו פעסט און לייכט. איבערן שיפעלע איז געווען אַ דאַך, אויף וועלכן די

---

*) אין אנדרעס צייט, ס'הייסט אין יאָר 1895, איז נאָך נישט געווען צעפּעלינס לענגבאַרער באלאָן, ווי אויך נישט קיין אעראָפּלאַן. אזעלכע לופט־פלי־אפּאראטען זיינען פּאַרטיק געוואָרן ערשט מיט א יאָר צען־צוועלף שפּע־טער. אנדרעס באלאָן וואָלט דעריבער געמוזט פליען נאָר אהין, וואו דער ווינט האָט געטראָגן. זיין זעגל האָט אנדרע אליין צוגעטראַכט.

לופטפליער האָבן געקאָנט אַרויסשטייגן און מאַכן פון דאָרט זייע-
רע באַאָבאַכטונגען ווייט אַרום. אין דאַך איז געווען אַ לאָך,
דורך וועלכן מען האָט געקאָנט צוריק צראָפּלאָזן זיך אין שי-
פעלע. אָרט איז אין שיפעלע געווען גענוג פאַר צוויי רייזנדער
צו ליגן דאָרט בהרחבה. אין שיפעלע זיינען אויך געווען צוויי
פענסטערלאַך, כדי צו קאָנען באַאָבאַכטן די אויסנוועלט. צו די
ווענט פון שיפעלע זיינען געווען אָנגעהאָנגען אַלערליי זעקע-
לאַך פאַר די חפצים פון די רייזנדער. צום באַלאָן איז דאָס שי-
פעלע געווען באַפעסטיקט מיט זעקס דיקע שטריק. אין פאַל אויב
דער שטורמווינט זאָל פּלוצלונג אַ שטויס טון דעם באַלאָן צו
דער ערד, זיינען צום שיפעלע צוגעגעבן געוואָרן זעקס גראָבע
שטריק, זיבעציק מעטער לאַנגע; די שטריק האָבן געדאַרפט אָפּ-
שוואַכן דעם קלאַפּ, כדי די פליער זאָלן נישט געשעדיקט ווערן.
אין פאַל, ווען דער באַלאָן וואָלט פאַרלאָרן פיל גאַז און אָנגע-
הויבן פאַלן צו דער ערד, וואָלט מען אָט די שטריק אַרויסגע-
וואָרפן; דער באַלאָן וואָלט דאַדורך לייכטער געוואָרן און ווידער
אַרויפגעשטיגן אינדערלופטן. אַלע שטריק צוזאַמען מיט די באַ-
לאַסטשטיינער, וועלכע מען האָט אויך געדאַרפט נעמען צום
זעלבן צוועק, האָבן געוואויגן לערך טויזנט קילאָגראַם, אָדער
זעכציק פוד.

אַנדרעס באַלאָן האָט זיך געדאַרפט קאָנען האַלטן אינדערלופטן
במשך פון דרייסיק טעג. וואָס-זשע וואָלט אָבער אַנדרע געטון
אין פאַל, ווען אויפן פאָל, אָדער נאָנט צו אים זיינען גאָר קיין
ווינטן נישטאָ—וואָס וואָלט נעמלאַך דאַן געקאָנט טרייבן די רייזנ-
דער ווייטער? אָדער ווי אַ שטייגער וואָלט געווען, ווען די גרוי-
סע אייזפעלדער, וואָס שווימען אין ים-הקרח, וואָלטן פאַרנומען
די שטריק פון באַלאָן און אָפּגעשלעפּט דעם באַלאָן פון זיין
רייזע צוריק צום דרום? אַנדרע האָט אויסגערעכנט, אַז אין אַזאַ
פאַל וואָלט ער זיין באַלאָן איבערלאָזן אויפן אָרט און אַליין
געמאַכט די רייזע איבערן אייז צופוס צוריק אַהיים. און צו אָט
דעם צוועק האָט ער זיך אָנגעגרייט אַ לייכט שליטל און פוס-
שליטעלאַך, ווי אויך אַ לייוונטן בײדל מיט אַ פּאָר ביקסן, פול-

ווער און קוילן, כדי צו קאָנען פאַנגען חיות און זיך שפּיַזן מיט זייער פלייש. אויסערדעם האָט ער גענומען מיט זיך שפּייז אויף הונדערט טעג. וועלכע ער האָט אויפגעהאָנגען אין אַ זאַק איבערן שיפעלע.

וויאַזוי קאָן מען זיך אָבער צוגרייטן וואַרימע עסנס אין וויַיטן קאַלטן צפון? פייער מאַכן אונטערן לופטבאַלאָן טאָר מען נישט, וויַיל דער באַלאָן קאָן זיך דאַדורך לייכט אָנצינדן און דער גאַז וועט אויפרייסן. אַנדרע האָט אָבער זיך צוגעגרייט אַזאַ מין אַפּאַראַט, וואָס האָט זיך געדאַרפט געפינען אונטערן שיפּע-לע און נישט זיין געפערקאַך פאַרן באַלאָן. אין אַזאַ אַפּאַראַט האָט מען געקאָנט זיך צוגרייטן אַ זופּ פון קאָנסערוון, פון פלייש. אָדער אויסקאָכן פיש אויף אַ שפּירט-לאָמפּ.

כדי צו שיקן בריוו אַהיים, האָט אַנדרע צוגעגרייט אַ מעטאַלענע קעסטל איינגעהילט אין קאָרק, וואָס זאָל קאָנען שווימען לייכט אויפן וואַסער. אַזעלכע קעסטלאַך מיט בריוו האָט ער גערעכנט פון צייט-צו-צייט אַריינצוואַרפן אין ים אין דער האָפנונג, אַז די כוואַליעס וועלן עס שוין דערפירן צו אַ ברעג, וואו ס׳געפינט זיך אַ ישוב. אַנדרע האָט אָבער אויסערדעם מיטגענומען מיט זיך פופציק פּאָסט-טויבן, צו שיקן מיט זיי די בריף די-רעקט דורך דער לופט. די טויבן האָט ער ספּעציעל געלאָזט לערנען זיי זאָלן זיך קאָנען אָריענטירן אין אַ וויַיטער נסיעה. פאַר די טויבן האָט ער געהאַט אויך אָנגעגרייט ספּעציעלע נעסטן ביים שיפעלע.

דער בריוו, וואָס אַזאַ טויב טראָגט, מוז זיין לייכט, כדי נישט צו שטערן איר אין פליען; דעריבער שרייבט מען אים אויף זייד-פּאַפּיר און מען הילט אים איין אין אַ וואַקס-שאַכטעלע, ווערט צוגעבונדן צו אַ פעדער פון ווידל.

אָט אַזוי האָט עס אַנדרע אַלץ צוגעגרייט מיט דער גרעסער גענויקייט און פּינקטלעכקייט. וועגן זיינע הכנות האָט מען שוין אַ גאַנץ בוך אָנגעשריבן. אַנדרע האָט געוואָלט זיך לאָזן אויף דער רייזע אינדערלופטן אין אָנהויב יולי, ווען די זון גייט נישט אַראָפּ פון הימל אין וויַיטן צפון טאָג און נאַכט. די רייזע האָט

זיך געדאַרפֿט אָנהויבן בײם צפֿון-ברעג פֿון דער ווייטער אינזל שפּיצבערגען און אַנדרע האָט געדאַרפֿט פֿליען צוזאַמען מיט צוויי באַגלייטער. רייזנדיק שטענדיק אין זונענשיין, האָט אַנדרע געהאָפֿט צו קאָנען פֿאָטאָגראַפֿירן פֿון דער לופֿטן יעדע אומבאַקאַנטע אינזל, וואָס ער וועט באַגעגענען אויף דער רייזע. די וואַרימקייט פֿון דער זון האָט אויך געדאַרפֿט זיין גינסטיק פֿאַרן גאַז אין באַלאָן, ווייל ביי אַ וואַרימער טעמפּעראַטור איז דער גאַז לייכטער און ממילא טראָגט ער בעסער די משא.

אַנדרע איז געווען פֿעסט איבערצייגט, אַז זיין פּלאַן וועט אים געלינגען. אין בעסטן פֿאַל האָט די זאַך געדאַרפֿט גיין ווי געשמירט. איינמאָל האָט אַנדרע געמאַכט אין זיין באַלאָן אַ רייזע אויף אַ מהלך פֿון פֿירטויזנט קילאָמעטער, געפֿלויגן—פֿון גאָטענבורג ביז גאָטלאַנד, און געדויערט האָט עס סך-הכּל דריי שעה! מיט אַזאַ גינסטיקן ווינט וואָלט ער אין ניין שעה געקאָנט קומען צום צפֿון-פּאָל; אפֿילו ביי אַ מעסיקן ווינט וואָלט עס געדויערט העכסטענס צוויי טעג! אַנדרע איז דעריבער געווען פֿעסט איבערצייגט, אַז ביי אַ גינסטיקן ווינט וועט ער אין איין וואָך קומען צום בערינגישן ים-דורכגאַנג און אפֿשר גאָר צו די ברעגן פֿון אַמעריקע.

אָבער „דער ווינט בלאָזט, דו הערסט זיין זשומען, און דו ווייסט נישט, פֿונוואַנען ער קומט און וואוהין ער גייט". איין זאַך איז נאָר זיכער, אַז אויפֿן צפֿון-פּאָל גופֿא בלאָזט דער ווינט תּמיד פֿון דרום. וואָרום ווען דו שטייסט אויפֿן צפֿון-פּאָל, זעסטו אַרום זיך, וואוהין דו זאָלסט נישט ווענדן דיינע אויגן—אַלץ נאָר דעם דרום. דאָ איז נישטאָ קיין מזרח, מערב אָדער צפֿון. דאָ שטייסטו מיט דיינע פֿיס אויפֿן איינציקן צפֿון-פּונקט פֿון דער ערד און אַלץ אַרום דיר ציט זיך צו דרום. אויך די ווינטן האָסטו דאָ נאָר פֿון דרום.

פֿאַרן אויפֿשטייגן מיטן באַלאָן.

בשעת אַנדרעס פלאַן וועגן דער רייזע מיטן לופטבאַלאָן צום צפון־פאָל איז מפורסם געוואָרן אין דער וועלט, האָבן נאַטירלאַך זיך אַ שאָט געטון נבואות ווי שוואָמען נאָך אַ רעגן. אַלע האָבן פאָרויסגעזאָגט, אַז די אונטערנעמונג וועט זיך ענדיקן אומגליקלאַך. אייניקע, למשל, האָבן גע׳טענה׳ט, אַז די ים־פויגל וועלן באַפאַלן דעם באַלאָן און אים מיט זייערע שנאָבלען צופיקן; אַנדערע האָבן געזאָגט, אַז די ווילדע מענטשן אין וייטן צפון וועלן אַדורכשיסן דעם באַלאָן מיט זייערע פיילן; ס׳האָבן זיך געפונען אַזעלכע, וואָס האָבן סתם געטענהט, אַז אויפן צפון־פאָל וועט דער לופטפליער פאַרפראָרן ווערן צום טויט. און ענדלאַך האָבן זיך געפונען געלערטע, וועלכע האָבן אָנגעוויזן, אַז דער שניי און אייז וועלן מיט זייער געוויכט צודריקן דעם באַלאָן אָדער צווינגען אים אַראָבצולאָזן זיך. און אָט איז אַ נייע סברה: די הענגענדיקע שטריק וועלן זיך פאַרטשעפען אָן די אייזבערג, צופרירן צו זיי און אַזויאַרום וועט דער באַלאָן בלייבן צוגעבונדן און וועט זיך נישט קאָנען רירן פון אָרט.

צי האָט דען אַנדרע אָט די אַלע סברות נישט געקאָנט פאָרויסזען אַליין? געוויס! נאָר דער דרייסטער מאַן האָט זיך פאָרויס צוגעגרייט פאַר אַלע פאַלן. און ווידער, ווען מען שרעקט זיך, לאָזט מען זיך נישט אין וואַלד אַריין.

אין שוועדן האָט אַנדרעס פלאַן אין תחלת דערוועקט דערשטוינונג, און, ענדלאַך, די גרעסטע התפעלות און התלהבות. וואו נעמט מען אָבער געלט דעם גרויסאַרטיקן פלאַן צו פאַרווירקלאַכן? הונדערט דרייסיק טויזנט קראָן האָט מען דערצו געמוזט

האָבן, און דאָס איז דאָך אַ סומע אַלענפאַלס נישט קיין קליינע. דער רייכער נאַפט-סוחר אַלפרעד נאָבעל, האָט זיך אויסגערופן צו געבן אַ העלפט פונם נויטיקן געלד; דער שוועדישער קעניג אָסקאַר האָט ערקלערט, אַז ער גיט אַ פערטל חלק; דעם לעצטן פערטל האָבן שוין געגעבן אַנדערע רייכע לייט.

ווען אַלץ איז שוין פאַרטיק געוואָרן, איז אַנדרע אָפּגעפאָרן צו דער אינזל שפּיצבערגען. דאָרט האָט מען אויסגעבויט אַ גרויסן באַראַק, וואו מען האָט געדאַרפט האַלטן דעם באַלאָן בשעתן אָנ־פילן מיט גאַז און באַשיצן אים פון די ווינטן. סוף יולי 1896 איז דער באַלאָן שוין דאָרט אָנגעפילט געוואָרן און אָט האָט דער רייזנדער נאָר געוואַרט אויף אַ גינסטיקן ווינט פון דרום צו צפון. די גאַנצע צייט האָט אָבער דער ווינט געבלאָזן פון צפון צו מערב, ס׳הייסט, פון פאָל צו די ברעגן פון אַמעריקע. וואָכן זיינען אַריבער; עס זיינען אַרויסגעפאַלן שנייען און נעפּלען און די אויסזיכטן אויף דער רייזע זיינען געוואָרן אַלץ קנאַפּער. דאָס וואַרטן איז געווען אומזיסט: דער גינסטיקער ווינט איז נישט געקומען.

אין צפון פון שפּיצבערגען ליגט די אַמשטערדאַמער אינזל, פון וועלכער עס ציט זיך אַ לאַנגער ערדפּאַס צו מזרח, אָדער ווי מען רופט אים: דער האָלענדער שפּיץ. אַהין איז דעם 14-טן אויגוסט אָפּגעגאַנגען אַ דאַמף־שיף. אַנדרע איז צוזאַמען מיט אַנ־דערע שוועדן אָפּגעפאָרן אַהין. דאָס איז געווען די שיף „פראַם", וועלכע האָט זיך ערשט מיט עטלאַכע טעג פריער באַפרייט פון אייז אין ים-הקרח, אין וועלכן זי איז געווען געפאַנגען במשך פון דריי יאָר.

—אפשר וועל איך מיך קאָנען זען מיט נאַנסענען?—האָט אַנדרע געפרעגט, נאָכדעם ווי ער האָט באַגריסט דעם קאַפּיטאַן פון שיף—שווערדרופ מיט זיינע חברים.

—סטייטש, נאַנסען איז נאָך אַלץ נישט צוריקגעקומען אַהיים?—האָבן יענע געפרעגט מיט פאַרוואונדערונג.

—ניין, נאָך נישט. אָבער פאַרוואָס געפינט ער זיך נישט אויפן שיף „פראַם"?—האָט אַנדרע געפרעגט.

—שוין כמעט אַ יאָר אָגדערטאַלבן, ווי ער האָט אונז פאַרלאָזן,— האָבן די שיפסלייט געענטפערט.
אַנדרע האָט זיך שטאַרק פאַרוואונדערט, און די שיפסלייט באַזאָרגט וועגן נאַנסענס שיקזאַל האָבן זיך פיינלאַך איבערגעקוקט.
שווערדרופ איז באַלד אָפּגעפאָרן צוריק קיין נאָרוועגיען, צו באַזאָרגן זיך מיט קוילן און פּראָוויאַנט, און פאָרן באַלד צוריק אויף דער פראַנץ-יאָזעף-אינזל, צו זוכן דאָרט נאַנסענען. ווען ער איז אַריינגעקומען אין ערשטן האַפן פון אַ קליינער נאָרוועגישער שטאָדט, איז ער תיכף אַוועקגעגאַנגען אויף דער טעלעגראַפן-סטאַציע און אַזוי האַסטיק אָנגעקלאַפּט, ווי עס וואָלט אים אום לעבן געגאַנגען. ס'איז געווען שפּעט אין דער נאַכט און אַלע האָבן געשמאַק געשלאָפן, אָבער שווערדרופ האָט נישט אויפגעהערט צו קלאַפּן, ביז מען האָט אים געעפנט. אַן אַלטער, האַלב-פאַרשלאָפענער מאַן איז אַרויסגעלאָפן צו אים מיט אַ בייזן געשריי:
—ס'ברענט? וואָס איז דאָס פאַר אַ קלאַפּעריי?
—עפנט נאָר די טיר, איך בין קאַפּיטאַן שווערדרופ פון שיף „פראַם".
אינם גאַנצן בנין זיינען באַלד אַלע געווען אויף די פיס; אין אַלע פענסטער האָט זיך באַוויזן ליכט. די טעלעגראַפן-באַאַמטע זיינען זיך צוזאַמענגעלאָפן צו באַגעגענען דעם אומערוואַרטעטן גאַסט.
—איך האָב פון אַנדרע געהערט,—האָט שווערדרופ טרויעריק געזאָגט, אַז פון נאַנסענען איז נאָך נישטאָ עפּיס אַ בשורה.
—אָהאָ!—האָט דער טעלעגראַפן-דירעקטאָר אויסגערופן—נאַנסען? דעם 13-טן אויגוסט איז ער אָנגעקומען אין באַרדאָ! איצט איז ער אין האַמערפעסט.
שווערדרופ איז אויפגעשפּרונגען פון אָרט און האָט זיך געלאָזט לויפן איבערצוגעבן זיינע חברים די פרייליכע ידיעה. שווערדרופ האָט, אַלזאָ, דערגרייכט זיין ציל, אָבער אַנדרע האָט דערווייל נאָך אַלץ געוואַרט אומזיסט אויף אַ גינסטיקן דרום-ווינט. ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער הערבסט, און אַנדרע האָט געמוזט

זיך אומקערן צוריק אַהיים. מען האָט דעם באַלאָן אויסגעליידיקט פונעם גאַז, צוזאַמענגעלייגט אים און פאַרפּאַקט, און אַנדרע איז געקומען מיט אים קיין שטאָקהאָלם.

מען קאָן זיך לייכט פאָרשטעלן, ווי דערשלאָגן אַנדרע איז געווען. נאָך קיינמאָל האָט אַ רייזע צום פּאָל נישט אַרויסגערופן אַזאַ וואַרימע סימפּאַטיע, ווי אַנדרעס פּלאַן. די גאַנצע וועלט האָט געוואַרט מיט גרויס שפּאַנונג אויף זיין אָפּפאָרן פון שפּיצבערגען און אויפן רעזולטאַט פון זיין אונטערנעמונג. ווען ער איז אָפּגעפאָרן פון שטאָקהאָלם און גאָטענבורג קיין שפּיצבערגען, האָט מען אים ווי אַ העלד באַגלייט, איצט איז ער געקומען צוריק מיט גאָרנישט! פיל האָבן אים געלאַכט, אָבער פיל גרעסער איז געווען די צאָל פון די, וועלכע האָבן זיין האַלטונג באַוואונדערט: ער האָט פאַרשטיקט אין זיך דעם טיפן וויי און איז ביי זיך בכלל נישט אַראָפּגעפאַלן. מען האָט באַלד געזאַמלט געלדסומעס, וואָס זיינען גויטיק געווען פאַר אַ נייער פּראָבע. אינמיטן מאַי פון קומענדיקן יאָר האָט אַנדרע ווידער גערעכנט אָפּצופאָרן קיין שפּיצבערגען מיט זיין באַלאָן.

דעם 11-טן מאַי 1897 בין איך צוריקגעקומען פון מיין רייזע קיין אַזיע. דעם 13-טן האָט אַנדרע איינגעאָרדנט אַ פריִשטיק לכבוד מיר. זעקס פּערזאָן זיינען מיר געזעסן ביים טיש און איך האָב ביי דערדאָזיקער געלעגנהייט געזען אַנדרע צום ערשטן מאָל. בשעתן פרישטיק האָט ער מיך באַגריסט מיט אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט צווישן אַנדערן אָנגעוויזן, ווי פאַרשידן עס איז דאָס שיקזאַל פון מענטשן: איינער קומט פון דער וויטער רייזע, דער אַנדערער קלייבט זיך ערשט צו מאַכן זי. איך האָב אים באַגריסט מיט זיין גרויסאַרטיקן פּלאַן און האָב אויסגעדריקט מיין איבערצייגונג, אַז מיר וועלן זיך ווידער זען נאָכאַמאָל, ווען אַנדרע וועט גליקלאַך האָבן אויסגעפירט זיין גלענצענדע אויפגאַבע.

צוויי טעג שפּעטער האָט אַנדרע געדאַרפט פאַרלאָזן שטאָקהאָלם.

דאָס מאָל איז ער אָפּגעפאָרן שטיל און אָן אָוואַציעס. מען האָט

אים געגוג געהעצט און מען האָט געקאָנט פּאָרויזען, אַז ער וועט איצט אויפשטייגן אין זיין באַלאָן און זיך לאָזן פליען צום פּאָל אפילו אויך ביי אַ נישט-גינסטיקן ווינט. נאָר אייניקע פריינט האָבן אים באַגלייט אויפן וואָקזאַל. איך האָב אים וואַרים די האַנט געדריקט—צום לעצטן מאָל! דאַן איז ער פאַרשוואונדן געוואָרן מיטן צוג צו צפון.

אין יוני האָט מען ווידער דעם באַלאָן אָנגעפילט, אָנהויב יולי איז אַלץ געווען גרייט צום אָפפאָרן און מען האָט נאָר געוואַרט אויף אַ גינסטיקן דרום-ווינט. בשעת אַ העפטיקן שטורם האָט עס דעם באַלאָן אין באַראַק אַזוי שטאַרק געריסן אויף אַלע זייטן, אַז מען האָט זיך געשראָקן אַז ער וועט צוריסן ווערן צוזאַמען מיט די ווענט פון באַראַק, אָדער ער וועט זיך גאָר אַרויסרייסן און אַוועקפליען.

אַנדרע האָט טעגלאַך געפירט זיין טאָגביכל. מיטן 8-טן יולי 1897 האָט דאָס טאָגביכל זיך געענדיקט אויף אייביק.

אַלץ איז קלאָר געוואָרן.

ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער 11-טער יולי 1897, אַ זונטאָג איז עס געווען. שוין דריי אַ זייגער אינדערפֿרי האָט מען פֿאַרן האָלענדערשפּיץ געקאָנט באַאָבאַכטן אַ לייכטע ווינטל. דאָס איז געווען אַ דרום-ווינט, וועלכער איז וואָס אַ שעה שטאַרקער געוואָרן.

אַכט אַ זייגער אינדערפֿרי האָט אַנדרע די לעצטע פּאָסט אָפּגעפֿאַרטיקט און אַריינגענומען זיינע לעצטע פּעקלאַך אין שיפֿעלע. אַנדרע האָט אָפּגעהאַלטן אַ באַראַטונג מיט זיינע צוויי באַגלייטער, אינזשעניער פֿרענקעל (אַ יוד) און פֿיזיקער שטרינדבערג. ביידע האָבן ערקלערט, אַז מען מוז זיך לאָזן אויף דער רייזע. אַנדרע אַליין האָט דערמיט פֿאָלקאָם מסכּים געווען. מען האָט תּיכּף געדאַרפֿט צוטרעטן צו דער אַרבעט. האָט מען צוזאַמענגענומען די נויטיקע מענטשן און עלף אַ זייגער האָט מען זיך גענומען אויפֿרייסן דעם באַראַק אַרום דעם באַלאָן.

מען האָט שוין געהאַט פֿאַנאַנדערגענומען אַ גרויסן טייל פֿון דער פֿאָדערשטער זייט. אַרום האָט געהערשט אַ פֿיבערהאַפֿטע אַרבעט. מען האָט געמוזט פֿאַרהיטן, אַז ביים פֿאַנאַנדערנעמען דעם באַראַק זאָל דער באַלאָן נישט געשעדיקט ווערן. דער באַלאָן האָט זיך כּסדר געריסן אין דער הויך. מען האָט געמוזט זיך צוויילן מיט דער אַרבעט. אַנדרע איז געשטאַנען אין דער הויך און דורך אַ טרומייט אָפּגעגעבן זיינע באַפֿעלן.

דער באַלאָן האָט זיך ענדלאַך אויפֿגעהויבן אַזוי הויך, אַז מען האָט געקאָנט שוין באַפֿעסטיקן אונטער אים דאָס שיפֿעלע. האָט מען אַהינגעבראַכט די נעסטן מיט די טויבן און אַרויסגעוואָרפֿן

אַ טייל פון באַלאַסט. איצט האָבן פעסטגעהאַלטן דעם באַלאָן דריי זעק מיט זאַמד און די רייזנדער האָבן בלויז געדאַרפט אָפּהאַקן די שטריק, צו וועלכע זיי זיינען געווען צוגעבונדן. דריי מאַטראָזן זיינען געשטאַנען ביי יעדער שטריק מיט אַ שאַרפער האַק, גרייט צו האַקן ביים ערשטן סיגנאַל. צוויי טוץ זעק מיט זאַמד האָט מען ענדלאַך אַריינגענומען אין שיפעלע, כדי אַרויסצעוואַרפן זיי שפּעטער, ווען מען וועט זיך אויפהויבן העכער.

„אַלץ איז פאַרטיק!"

אַנדרע דאַנקט אַלעמען, ווער ס'האָט אים געהאָלפן אין דער שווערער אַרבעט. מען האָט זיך אָנגעהויבן געזעגנען. ווייניק ווערטער זיינען דערביי געהערט געוואָרן, וויפיל זיינען אָבער געווען די וואונשן, וואָס מען האָט אין האַרצן געטראָגן אָ, ווען כאָטש אַ טייל פון זיי וואָלט ערפילט געוואָרן! די מינוט פון אַרויפשטייגן איז געווען אַ פייערלאַכע.

אַנדרע האָט זיין באַלאָן אַ נאָמען געגעבן „ערנען" (דער אָדלער) און מיטן דאָזיקן אויסרוף איז ער אין דעם שיפעלע אַריינגעשפּרונגען, וואו זיינע באַגלייטער, פרענקעל און שטרינדבערג, זיינען שוין געזעסן אונטער אַ שוועדישער פאָן.

אַ שנייט מיט די בלאַנקע מעסערס, און דער באַלאָן איז האַלב פריי געוואָרן. די דריי העלדישע רייזנדער גריסן דעם אַרומיקן עולם צום לעצטן מאָל, און אַנדרע רופט-אויס:

—„האַקט—איינס, צוויי, דריי!"

די שטריק ווערן מאָמענטאַל איבערגעהאַקט און דער „אָדלער" פליט אַרויס מאַיעסטעטיש פון זיין נעסט.

—„אַנדרע זאָל לעבן!"—קלינגט עס אַרום.

—„גרוסט מיר מיין אַלט שוועדן!"—רופט אויס אַנדרע הויך, אַריבערבויגנדיק זיך טיף איבערן קאַנט פון שיפעלע. דער „אָדלער" שוועבט שוין אין דער לופטן, די אַראָפּגעהאַנגענע שטריק שניידן דאָס וואַסער פון ים, און ס'דאַכט זיך, אַז דאָס גייט עפּיס אַ ניי מין שיף אויפן ים. דער „אָדלער" פליט צו צפון-מזרח איבער דעם האָלענדערשפּיץ. אָט לאָזט ער זיך ווידער אַ ביסל אַרונטער, און דאָס שיפעלע באַרירט שוין דאָס וואַסער.

מעגלאַך, אַז פון אויבן האָט אים צוגעדריקט אַ ווינט... שנעל אָבער הויבט ער זיך ווידער אויף. אַנדרע האָט אַרויסגעוואָרפן גיין זעק מיט זאַמד, אָדער צווייהונדערט קילאָגראַם באַלאַסט מיטאַמאָל. וויאַזוי וועט עס גיין ווייטער!

נאָך ערגער איז געווען דאָס, וואָס ביים ערשטן אויפהויבן זיך האָט איין שטריק זיך אָפּגעריסן און דאַדורך איז דרייסיק פּוד באַלאַסט פאַרלאָרן געגאַנגען. ס׳האָט אויסגעוויזן, אַז אַנדרעס גאַנצער פּלאַן האָט שוין פון אָנפאַנג אָן געפּלאַצט, וואָרום ווי־באַלד אַז עס האָט געפעלט אַ שטריק, איז דער באַלאָן שוין ווייניקער געווען צוגעבונדן צו דער ערד און ממילא האָט ער ווייניקער פעסטקייט געהאַט און איז מער געווען אָפּהענגיק פון ווינט.

דער „אָדלער" האָט זיך טאַקי באַלד אויפגעהויבן לערך זיבן־הונדערט מעטער אין דער הויך. אַ ווײַלע איז ער אין די וואָלקנס פאַרשוואונדן געוואָרן. באַלד אָבער האָט מען אים ווי־דער דערזען. אַזוי האָט מען אים געזען נאָך אַ שעה לאַנג. דאַן איז ער אויף אייביק פאַרשוואונדן געוואָרן הינטער די אינזלען אין צפון־מזרח אין גרויסן מדבר פון אייז־ים.

אַנדרעס שיקזאַל.

מים וואָס פאַר אַ שפּאַנונג האָט די גאַנצע וועלט געוואַרט אויף ידיעות פון אַנדרע און ווי האָט געאַרבעט דער וועלט־טעלעגראַף, ווען מען האָט זיך דערוואוסט, אַז דער העלדישער מאַן האָט זיך אויפגעהויבן אין באַלאָן און איז אין דער לופטן אויפן וועג צו צפון פאַרשוואונדן געוואָרן! נישט געווען קיין איינציקע צייטונג אויף דער וועלט, וועלכע זאָל נישט האָבן געווידמעט דעם דרייסטן פליער גאַנצע שפּאַלטן פון בלאַט צו באַשרייבן זיין באַלאָן און זיין פּלאַן. אַלע האָבן באַוואונדערט די העלדישקייט און דרייסטקייט אַנדרעס און אַלע האָבן זיך געפרעגט: וויאַזוי וועט זיך דידאָזיקע נסיעה ענדיקן? מען האָט זיך גענומען באַטראַכטן די געאָגראַפישע מאַפּעס, כּדי צו זען, וואָס פאַר אַ אינזלען געפינען זיך אַרום דעם צפון־פּאָל. ווילאַנג וועט אַנדרע זיך קאָנען האַלטן אין דער לופטן? העכסטנס דריי וואָכן. אין אַזאַ צייט קאָן ער דאָך אַדורכפליען אַ געוואַלטיק גרויסן מהלך וואו עס ליגן באַוואוינטע לענדער, און מענטשן וועלן דאָך אים מסתם באַמערקן. אפשר וועלן אים גאָר דערזען די פישער, וועלכע פאַנגען אין אָט דער צייט וואַלפישן אין ים־הקרח...

די שפּאַנונג איז געוואַקסן פון טאָג צו טאָג. קיינער האָט שוין מער נישט געטראַכט וועגן דעם צפון־פּאָל. וואו אַנדרע זאָל זיך אַראָפּלאָזן—וועט עס אַלץ זיין איינע פון די וואונדערלאַכסטע נסיעות, און קיין ילוד־אשה האָט נאָך פאַר אים אַזאַ רייזע נישט געהאַט געמאַכט.

צוויי וואָכן זיינען אַריבער און שוין האָבן זיך געלאָזט הערן

באַאומרויגענדע קלאַנגען. איין האָלענדער, למשל, האָט דערציילט אַז ער האָט דעם 17-טן יולי געזען אויפן ווייסן ים שווימען אַ לופטבאַלאָן. מען האָט אָנגעהויבן נאָכפרעגן און אויספאָרשן און אָט האָט מען זיך משער געווען, אַז דער האָלענדער האָט געזען שווימען אַ טויטן וואַלפיש.

דאַן האָט עס אָנגעהויבן רעגענען מיט פאַרשידענע ידיעות וועגן אַנדרעס באַלאָן. אויפן מערב-ברעג פון דער גרויסער אינזל גרענלאַנד זאָל מען האָבן געהערט אַ שיסעריי פון ים-צו. ס'איז אַלזאָ קיין ספק נישט, אַז דאָס האָבן געשאָסן אַנדרע מיט זיינע לייט; אויף איין שיף ווידער האָט מען געהערט עפּיס געשרייען פונדערווייטן,—ווידער מסתּמא אַנדרע מיט זיינע לייט, וועלכע האָבן געבעטן הילף.

היינט ווי גרויס איז געווען די צאָל פון די, וועלכע האָבן זיך אויף די ווייטע אינזלען אויפן אייז-ים געפונען און האָבן אַליין געזען שוועבן אין דער לופטן אַנדרעס באַלאָן! די רוסישע פוטער-הענדלער און סיבירישע פישער האָבן זיך פּשוט געשוואָרן, אַז זיי האָבן דעם „אָדלער" ערגעץ וואו אין אַ דאָרף געזען. אויף דער ווייטער מזרח-אינזל סאַכאַלין זאָל מען אים האָבן געזען פליִען אין דער לופטן איבער די נאַקעטע פעלזן. אפילו די אינדיאַנער פון ווייטן צפון-אַמעריקע האָבן ערקלערט, אַז זיי האָבן אים נאָכגעקוקט אין דער לופטן.

אַנדערע ווידער האָבן גאָר ערקלערט, אַז אַנדרע געפינט זיך שוין אין אַמעריקע און אַז ער האָט שוין פון דאָרט געשריבן ערגעץ-וואו. אין דער ענגלישער קאָלאָניע קאָלומביאַ האָט מען דעם „אָדלער" געזען אין דער לופטן און אין קאַנאַדע האָבן די עסקימאָסן אַליין געזען ווייסע מענטשן, וועלכע האָבן ביי זיי געבעטן שפּייז און דערביי האָבן זיי געפירט מיט זיך עפּיס אַ מאָדנע ווייסע זאַך. ווידער אַנדערע האָבן דערציילט, אַז אַנדרע איז זיי געקומען צו חלום און ערקלערט, אַז ער איז אַריינגעפאַלן אין ים און דערטרונקען געוואָרן. עס זיינען אויך געווען אַזעלכע, וואָס האָבן פאַרזיכערט, אַז זיי האָבן אין חלום צוגעזען אַנדרעס ים-קאַטאַסטראָפע. אַנדערע פאַרקערט האָבן פאַרזי-

בערט, אַז אַנדרע לעבט און נויטיקט זיך דרינגלאַך אין הילף.

אָט אַזוי האָט עס געהאַלטן אַ פּאָר וואָכן נאָך אַנדרעס אָפּפליען. אַרום אים האָט זיך אָנגעהויבן וועבן אַ לעגענדע און מען האָט דערציילט חידושים, יעדער איינער לויט זיין פערשטאַנד און פאַנטאַזיע.

אין הערבסט האָט מען פון שוועדן געשיקט הילף פאַר אַנדרעס עקספּעדיציע. מען האָט נעמלאַך געשיקט שפּייז אויף אַלע ווייטע אינזלען, וואו מען האָט נאָר געקאָנט משער זיין, אַז אַנדרע זאָל זיך דאָרט געפונען. ס'איז אויך אָפּגעגאַנגען אַן עקספּעדיציע צו די ברעגן פון סיביר. פּראָפעסאָר נאַטהאָרסט האָט זיך משער געווען, אַז אַנדרע האָט זיך דערשלאָגן צו דער אינזל גרענלאַנד און דאָרט האָט ער געוויס געפונען גענוג שפּייז פאַר זיך אין דער יאַגד אויף מאָשוס-אָקסן. ער האָט דעריבער צוגעגרייט דעם דאַמפער „אַנטאַרקטיק" און איז אָפּגעפאָרן קיין גרענלאַנד, כדי אים דאָרט צו זוכן. אַנדרע האָט ער אפילו נישט געפונען, אָבער דערפאַר האָט ער אויף דער רייזע צוזאַמענגעשטעלט פּראַכטפולע מאַפּעס פון גרענלאַנד און האָט געמאַכט פיל אינטערעסאַנטע וויסנשאַפטלאַכע באַאָבאַכטונגען.

אַזוי זיינען פאַרגאַנגען חדשים און—יאָרן! פון צייט-צו-צייט האָט זיך עפּיס באַוויזן אַ ידיעה און מען האָט אָנגעהויבן האָפן זיך צו דערוויסן עטוואָס וועגן דעם העלדישן פליער, אָבער באַלד איז אויך אָט די האָפנונג פאַרשוואונדן געוואָרן.

וואָס איז אָבער געוואָרן מיט אַנדרעס בריווקעסטלאַך פון קאָרק און וואו זיינען זיינע טויבן געבליבן?

פינף קאָרקן-קעסטלאַך האָט מען שפּעטער געפונען. דריי פון זיי זיינען קאַליע געוואָרן און די בריוו האָבן געפעלט אין זיי. אין צוויי זיינען געווען בריוו און קענטיק, אַז זיי האָבן אַדורכגעמאַכט אויפן ים אַ גרויסן מהלך. איין קאָרקן-קעסטל האָט מען געפונען אויפן צפון-ברעג פון נאָרוועגיע און אַ צווייטע ביי איסלאַנד. די קעסטלאַך זיינען אַרויסגעוואָרפן געוואָרן אַ קורצע צייט נאָכן אויפהויבן זיך מיטן באַלאָן און אין די בריוו זיינען

געוועז נאָר קורצע ידיעות וועגן דעם גאַנג פון באַלאָן און אָרט, וואו מען האָט אַראָפּגעוואָרפן די בריוו. דער באַלאָן איז געפלויגן צו צפון. דאָס וועטער איז געווען פּרעכטיק און די שטימונג ביי די פליער אויסגעצייכנט. דער באַלאָן האָט זיך געהאַלטן זעקסהונדערט מעטער איבערן ים און „אַלץ איז געווען גוט".

פון די טויבן איז נאָר איינע צוריקגעקומען. אַ נאָרוועגישע שיף האָט זי איבערגעכאַפּט פיר טעג נאָך אַנדרעס אויפהויבן זיך מיטן באַלאָן. דער בריוו, וואָס מען האָט ביי איר געפונען, איז געווען אַ מערקווירדיקער; ער האָט געמלאַך איבערגעגעבן, אַז דער „אָדלער" שוועבט שוין אין דער לופט זעקסאונפערציק שעה; ער האָט אַלזאָ זיך געהאַלטן אין דער לופטן לענגער, ווי אַלע אַנדערע לופטשיפן ביז יענער צייט! ווייטער איז דאָרט געווען געשריבן: „ביי אונז אין שיף גייט אַלץ גוט. איך שיק שוין די דריטע טויבנפּאָסט, אַנדרע." דער באַלאָן איז דעמאָלט געווען אין צפון פון שפּיצבערגען, און דער ווינט האָט אים געטראָגן צו דרום-מזרח.

פון דער מינוט אָן ווייס מען מער גאָרנישט וועגן דעם שיקזאַל פון אַנדרע מיט זיינע חברים און מען וועט וואַרשיינלאַך אויך קיינמאָל נישט דערגיין. קלאָר איז אָבער, אַז אין די ערשטע צוויי מעת-לעת איז אין באַלאָן געווען „אַלץ גוט" און די לופט-פליער האָבן זיך נישט געשראָקן פאַרן סוף פון זייער נסיעה. מעגלאַך, אַז דער ווינט האָט עטלאַכע טעג נאָכאַנאַנד זיי שלעכט געדינט און געפירט אַמאָל צו דרום, אַמאָל צו צפון. אָבער דער באַלאָן האָט דאָך וואָס אַ טאָג ווייטער געמוזט פאַרלירן אַלץ מער גאַז און ממילא אויך זיין קראַפט צו האַלטן זיך אין דער לופטן. עס האָט דאָך געמוזט קומען דער מאָמענט, ווען ער האָט זיך באַדאַרפט אַראָפּלאָזן. מען ווייס אָבער נישט, וואו דאָס איז פאָרגעקומען.

אויב אַנדרע האָט מיט זיינע חברים זיך געמוזט אַראָפּלאָזן אין דער גאָנט פון צפון-פּאָל, אָדער אויפן וועג צום בערינגישן ים-דורכגאַנג, צי אויף די וויַטע אייזפעלדער, דאַן איז זייער לאַ-

גע געווען האָפֿנונגסלאָז, ווייל כּדי צו קאָנען גיין צופֿוס צוריק, האָבן זיי געפֿעלט אַלע מיטלען און קיין פּראָוויאַנט האָבן זיי אויך נישט געהאַט. וואַרשיינלאַכֿער איז, אַז דער ווינט האָט זיי געטראָגן צום דרום-טייל פֿון אייז-ים צווישן דער אינזל פֿראַנץ-יאָזעף און דער האַלבאינזל קאָלאַ. דער באַלאָן האָט דערבײַ געמוזט ווערן אַלץ שלאַפֿער און זיך האַלטן אַלץ נידריקער. בלי ספֿק האָט אַנדרע אָפּגעהאַקט אַלע שטריק, כּדי צו פֿאַרלײַכֿטערן זיין משא, און אויך דעם גאַנצן באַלאַסט האָט ער מסתּם געהאַט אַ ויסגעוואָרפֿן. אַזויאַרום האָט מען זיך געקאָנט האַלטן אין דער לופֿטן עטלאַכֿע שעה לײַנגער, אפֿשר גאָר אַ גאַנצן טאָג לאַנג. דאַן אָבער האָט געמוזט קומען די צייט, ווען ער האָט זיך ווידער געמוזט אַראָפּלאָזן, ווייל דער גאַז האָט דאָך געמוזט ווערן אַלץ ווייניקער. אונטער די רייזנדער איז אָבער געלעגן דער אָפֿענער ים, וועלכֿער איז געווען גרייט איינצושלינגען זיי אויף אייביק... און אָט האָט אַנדרע אַרויסגעוואָרפֿן מסתּם אויך די לעצטע קאָרקן-קעסטלאַך, און דער באַלאָן האָט זיך ווידעראַמאָל אויפֿגעהויבן, אָבער נישט אויף לאַנג. אַנדרע מיט זיינע חברים זיינען געווען מענטשן, וואָס האָבן קיינמאָל זייער מוט נישט פֿאַרלאָרן. זיי האָבן זיכֿער האַרט געקעמפֿט פֿאַר זייער לעבן, אָבער...

ווען דאָס וואָלט לפּחות פֿאָרגעקומען ווינטערצייט, וואָלט אַנדרע געהאַט די אויסזיכֿט צו באַקומען הילף בײַ די איינוואוינער פֿון די ווייטע צפֿון-קאַנטן און ממילא וואָלט ער געקאָנט אַרויסוואַרפֿן אויך זיין פּראָוויאַנט, כּדי צו קאָנען זיך האַלטן נאָך לײַנגער אין דער לופֿט, ווי אויך לאָזן פֿריי זיינע טויבן און אַרויסוואַרפֿן זייערע נעסטן אין ים אַריין. ס'איז אָבער מעגלאַך, אַז דער באַלאָן האָט זיך אַראָפּגעלאָזן איבערן אָפֿענעם ים, און דאַן איז די קאַטאַסטראָפֿע געקומען. דאָס שיפֿעלע האָט זיך שוין געשלעפּט האַרט איבערן וואַסער; די פֿליער האָבן זיך אַרויפֿגעכאַפּט אויף די שטריק פֿון באַלאָן און האָבן דאָס שיפֿל אויך אין ים אַריינגעוואָרפֿן. ווידעראַמאָל האָט דער באַלאָן זיך אויפֿגעהויבן עטוואָס אין דער לופֿטן. די קאַטאַסטראָפֿע האָט זיך דעריבער מסתּם

פֿאַרצויגן אויף עטלאַכע שעה לייגער. דאַן אָבער האָט דער באַ־
לאָן זיך אָנגעהויבן פּלוצלונג אַראָפּלאָזן...

ווי די זאַך זאָל זיך אויך האָבן געענדיקט,—די רייזע האָט קיין
ערפֿאָלג נישט געהאַט, אָבער די דריי רייזנדער וועלן אייביק
דינען פֿאַר אַ מוסטער פֿון העלדישקייט און מסירת נפש פֿאַר
דער וויסנשאַפֿט! זיי האָבן זיך געלאָזן אויף אַ גאָר נייעם וועג;
איצט איז שוין אָבער נאָנט די צייט, ווען מען וועט קאָנען מיט
אַנדערע מיטלען זיך לאָזן צום צפֿון־פּאָל.

פֿאַראַן לופֿטשיפֿן און לופֿטמאַשינען.